

125c

DAMIR FEIGEL

**NA SKRIVNOSTNIH
TLEH**

KNJIŽEVNA DRUŽINA „LUČ“

DAMIR FEIGEL

125c

NA SKRIVNOSTNIH TLEH

EX LIBRIS "LUC"

TRST 1929

KNJIŽEVNA DRUŽINA „LUČ“

Vse pravice pridržane.

46p

125c

TISKALA, IZDALA IN ZALOŽILA TISKARNA „EDINOST“
V TRSTU

KRESNA NOČ.

Širna ravan, ležeča med temnozelenim pragozdom in tam v daljavi polagoma vzpenjajočimi se obronki, je dremala v popoldanskem solncu. Nobena bilka posebno ob gozdnem robu precej visoke trave se ni zgenila. Vsepovsod je vladala grobna tišina. Nad vso to mirno in nemo pokrajino se je pa bočilo sivkasto nebo, ki mu je bilo izpilo tropično solnce vso jasno in čisto modrino.

Na mestu, kjer se je bil zajedel gozd v savano, tvoreč nekak poluotok v travniškem oceanu, se je vila izpod zadnjega drevesa utrta steza, ki je pa, prišedši na ravan, kmalu izginila pod visokimi travami, ki so se bujno razraščale v območju vlažnega in hladnega gozda. Ta blagodejni vpliv nikakor ni segal daleč v ravan, kajti na odprtem bojišču se je brezuspešno boril s pripekajočim solncem.

Po stezi je stopila izpod zadnjega drevesa krepka možka postava na plan. Kakor bi bila povzročila možu nenadna svetloba bolečine v očeh, ki so bile vajene pragozdnega somraka, si jih je hipno in skrbno zasenčil z dlanjo in se razgledal po pokrajini, ki se je razgrinjala pred njim, toneča vsa v morju svetlobe in gorkote.

Mož je bil oblečen v trpežno platneno obleko, ki se ji je še nekoliko poznala prvotna rumena barva. Zelene in rjave maroge in pege na njej so pričale, da se je njen lastnik dolgo mudil v gozdu. Noge so mu tičale v nadkolenicah iz mehkega usnja, glavo mu je pokrivala lahka čelada iz bez-

govega stržena. Okoli pasu je imel večkrat ovito drobno, a močno vrv, dober pripomoček pri plezanju po košatih drevesih.

Precej časa se je razgledoval došlec izpod senčnatega drevesa po bližji in daljnji okolici. Njegovemu paznemu očesu ni ušlo, da se je steza vila preko vse ravni. Izginila je bila sicer pod visoko travo v območju gozda, toda nedaleč tam za bujno travo, kjer so že hirale in umirale orumenele bilke, prepuščene palečim žarkom, jo je zopet izsledil in sledil je njenemu toku, usmerjenemu naravnost proti obronkom na desni.

Stezo so bile utrle živali. Da bi jo uporabljala tudi zamorska plemena, ni bilo nobenega znaka za to domnevo. Vsaj v pragozdu ni bil opazil ob njej nikjer pepela ugaslih ognjev, s katerimi odganjajo zamorci leve in druge zveri iz svoje bližine.

Med paznim opazovanjem pokrajine je mož, čigar previdni in smotreni nastop je izdajal raziskovavca, snel puško z ramena, postavil jo k nogam, naslonil se nanjo z levico in se zopet zagledal v daljavo. Privadil se je bil že solnčnemu blesku in nezasenčen je to pot begal njegov pogled preko savane. Zdaj pa zdaj se je tudi ozrl nazaj proti gozdu, kakor bi pričakoval koga, ki bi se moral zdaj zdaj prikazati izza debla.

Že se je obrnil, da stopi do debla in pogleda v gozd, ko se je odtrgal iz temnorjavega gozdnega ozadja zamorec, za njim drugi, tretji. Bila jih je cela vrsta. Po dva sta nosila, stopajoč drug za drugim, na svojih ramenih na močni veji pritrjene zaboje in druge predmete. Leno, enakomerno so prihajali nosači. Vidno so se zdrznili, ko jim je bušknila dnevna in solnčna svetloba nenadoma v njihove dremave oči in nehote so se ustavili tik pred «bvano», gospodom.

Z vsem umljivo kretnjo jih je ta pozval, naj odlože tovore in naj se nekoliko oddahnejo in odpoče.

Poslušali so ga in brez besed so posedli po odloženih zabojih in po tleh.

Svetloba s savane je objemala skupino, sedečo pod velikanskim drevesom, in se odbijala od vlažne črnine nagih zamorskih teles in od snežne beline njihovega brezhibnega zobovja.

Ta čudovito lepa slika, čeprav vredna najdražje in najfinejše Gervaertske fotografske plošče, ni kdo ve kako genila raziskovavca. S pogledom je pač preletel vso skupino, a videlo se je, da šteje le zaboje. Ugotovivši, da mu ni zmanjkal na nevarnem in napornem pohodu skozi skrivnostni pragozd noben zaboj, se je zadovoljno nasmehnil.

V tem je prihajal po stezi zakasnelec, ki je bil po letih mnogo mlajši od njega. Opremljen kakor raziskovavec in voditelj ekspedicije, je stopil izza debla, natikajoč si za ušesa črne naočnike.

«Čemu bi se slepil, če si pa lahko pomagam!» se je odrezal novodošlec. «Kaj pravite, gospod Freeman?»

«Ne opravičujte se, Pipan! Leta in leta morajo preteči, preden se človek privadi tropičnemu solncu,» je odgovoril s Freemanom nazvani raziskovavec. «Zadovoljen sem,» je dostavil, «da sva rešila iz pragozda vse, kar sva mu bila zaupala pred tedni, ko nas je sprejel pod svojo nič kaj gostoljubno streho. Upam, da je sedaj konec potovanja skozi gozd. Savana se nam odpira. Vročina bo sicer večja, zato bo pa manj sovražnikov.»

«Kaj govorite, gospod Freeman, o sovražnikih! Sram me je, da nismo ves čas srečali nobenega leva, nobenega leoparda, niti slona, ki bi ga bili pač morali opaziti, saj je vendar večji od šoje, ki smo jo videvali na vsaki veji. Kaj porečejo doma, ko jim bom pravil o našem pohodu skozi pragozd. Lagati bom moral, sicer mi ne bodo verjeli, kako nam je odnesel lev vkljub številnim ognjem iz naše srede zamorca, kako smo

se ubranili izstradanega leoparda s tem, da ste ga vi pogodili s prvim strelom in...»

«Vi se še hudujete,» mu je presekala Freeman živahno govorico, «da smo jo tako poceni skupili. Kdo ve, kaj nas še čaka? Sedite, odpočite in naužite se narave, ki ji tu ni meje, kamorkoli sega oko. Po dolgotrajnem somraku, po dolgih nočeh smo se končno pririli do svetlobe. Solnce je že prekoračilo najvišjo točko. Eno uro bomo počivali, potem pa pohitimo, da pridemo še pred večerom do onih le dreves pod obronki, kjer bomo taborili.»

Po teh besedah je vzel Freeman iz svoje torbe, ki mu je visela preko hrbta, zloženo zemljepisno karto, razgrnil jo na tleh, legel k njej na trebuh in jo začel proučevati. Zamaknil se je vanjo in jo zdaj pa zdaj primerjal s svojimi zapiski v posebni beležnici. Z uspehom svojega primerjevanja ni bil zadovoljen. Zmajal je z glavo in dejal poluglasno: «In to bodi najnovejša in najbolj točna karta! Kako z lahkoto zna londonski kartografski zavod na eni strani pogozditi savano, na drugi strani pa posekati lep kos afriškega pragozda, ki bi se kril s površino marsikatere države, z enim samim čopičem barve. Mogoče se pa jaz motim?»

«Mumbo!» je poklical Freeman in predenj je skočil mišičast zamorec z naravnost neverjetno grivo kodravih las.

«Preden napravi senca en korak naprej, se vzdignemo. Tamle bomo pred nočjo taborili.» Freeman je iztegnil roko proti obronkom. Govoril je arabski, mešal pa tudi prave zamorske izraze, da ga je Mumbo bolje razumel. «Povej svojim ljudem, da sem z njimi zadovoljen in da dodam vsakemu k pogojeni vsoti še lep nakit za njegovo dekle.»

«Storim, kakor si mi ukazal, bvana!» je hitel zatrjevati zamorec in že je tolmačil svojim počivočim rojakom besede spoštovanega bvane.

Pipan, približno dva in dvajsetletni mladenič, je bil legel poleg Freemana na tla in zrl v gosto vejevje nad sabo. Nič kaj mu ni ugajalo, da proučuje Freeman karto. V takih trenutkih ga ni smel motiti. Kako rad bi bil govoril. V gozdu je moral molčati, s kom naj bi se bil pa tudi razgovarjal, Freeman je ves čas korakal spredaj, zamorcev ni razumel kakor niso oni razumeli njega in ta dolgotrajni molk, toliko v tem času neizgovorjenih besed ga je dušilo. Ko je opazil, da je Freeman zložil karto in jo spravil v torbo, se je ojunačil:

«Pravkar sem razmišljal in prišel do zaključka, da ne morem in ne morem ločiti naših črncev. Zapomnil sem si sicer njihova imena: Kasa, Lumbani, Boro, Jumbo, Moranga, Bveri, Mumbo, Aka, Ugabi, Gunda, da bi pa mogel z gotovostjo reči, ta je Djamba, ta Kufu, je izključeno. Vsi so črni. Če bi ne imeli opasnika, o katerem se ne ve, je li preozek ali prekratek, bi bili boski tja gori do sencev. Edino Mumba lahko spoznam, toda ne po obrazu, ne po postavi, ne po morebitni brazgotini, pač pa po ovratniku. Kje neki je izteknil Mumbo ta ovratnik? Nosi ga kakor kako visoko odlikovanje. Kako svečano in ponosno si ga je popravil, ko ste ga bili poklicali! Ovratnik je s časom počrnel in če bi ga ne držal gumb skupaj, bi človek niti ne vedel, da je to ovratnik!»

«Vsako ljudstvo ima svoje posebnosti. Med te pa moramo šteti pri zamorskih plemenih v prvi vrsti nošo in ničemurnost. V kolikor je prva preneznatna, je pa zadnja toliko bolj izrazita,» je poučil Freeman svojega spremljevalca. «Zvestobe in poštenosti navadno ni mnogo med njimi, a naši nosači so v tem oziru častna izjema. Noben den ni smuknil v grmovje in izginil s kakim zabojem, o katerih vedo vsi, da vsebujejo tudi lepoticja in nakite.»

«Seveda so pošteni, ker ste že prvi večer sprožili v zavoju zaprti gramofon. To so zijali! Tak

gromki glas iz tako tesnega prostora! Uverili so se, da nosite s seboj božanstvo. Le iz strahu pred njim so premagali skušnjave in postali pošteni.»

«Priznavam,» je šegavo pripomnil Freeman, «da sem imel tedaj poseben namen. Ustvaril sem jim bitje, ki naj mi olajša nadzorstvo.»

Nekaj očetovskega je bilo v Freemanovih besedah, ko je govoril s Pipanom. Pred dvema letoma je bil rešil Pipana iz pragozda, spoznal v njem rojaka svoje matere in ko se je poročila Freemanova nečakinja Anica in se odpeljala s svojim možem lordom Greystoke-jem na angleška posestva, ga je kar pridržal pri sebi, da mu pomaga na vrtu, v hiši in ga spremlja po raznih potih, ki jih napravlja v znanstvene namene. Tudi na to ekspedicijo ga je bil vzel s seboj. Pipan se je vedno in povsod izkazal kot trdna opora svojemu dobrotniku, zato ga je ta tudi tako cenil.

Le prehitro je minila za počitek določena ura in treba se je bilo odpraviti.

Zamorci so zadeli zopet tovore na svoja ramena in kmalu se je vila dolga kača nosačev po stezi preko savane. Ker je bil svet odprt in ker sta lahko kadarkoli pregledala dolgo vrsto zamorcev pred sabo, sta jo Freeman in Pipan zaključevala.

Še je pripekalo solnce, toda dejstvo, da so videli vsi jasno pred seboj svoj cilj, ki se jim je bolj in bolj bližal, je lajšalo napore in sušilo znojne srage. Nekaj kratov se je četa medpotoma ustavila, da so nosači preložili tovore na drugo ramo in zopet je šlo naprej počasi, korakoma, molče.

Ob vznožju holmov, proti katerim je stopala četa, so bujno rasla številna drevesa. Niso se bila vzpela visoko na griče. Bila so kakor prednja straža, za katero prihaja šele prava vojska, pragozd.

Pred temi drevesi, še na savani je stalo drevo samo, ločeno od svojih tovarišev. Pod tem drevesom je določil Freeman prostor za šotor.

Medtem ko so postavljali črnci pod Mumbovim vodstvom in pod nadzorstvom Pipana šotor, kamor naj bi se shranili predmeti večje vrednosti in kjer sta imela svoji ležišči Freeman in Pipan, je odšel Freeman na razgled proti skupini dreves, da izsledi vodo, katero je tam radi bujne rašče tudi pričakoval. V svoji domnevi se nikakor ni bil zmotil. Ob vznožju med drevesi se je vil potok s prozorno čisto vodo. Struga je bila široka, znamenje, da narase ta neznatni potok ob nalivih in plohah, ki se pojavljajo vsako toliko, v pravcato reko, v veletok.

Ko se je napil osvežujoče vode, se je Freeman vrnil pod drevo, kjer so bili črnci že postavili šotor, nabrali drv in suhljadi in prižgali ognje. Pohiteli so v naznačeno smer po vode in preden je zašlo solnce, so že sedeli zamorci okoli ognjev, na katerih se jim je kuhala v posodah večerja.

Tudi Freeman in Pipan sta sedela ob ognju. Pipan je vrtel na ražnju dve bedri živali, ki ji ni vedel imena, koje meso je pa bilo vkljub temu zelo okusno. Sličila je nekoliko veverici, samo da je bila mnogo večja in da ni imela tako dolgega, košatega repa. Ustrelil jo je bil v gozdu.

Solnce je zašlo. Ne da bi se bil dan izlival počasi in polagoma preko mraku v noč kakor v zmernem pasu, je nastopila temna noč hipoma. Pošastno je švignil po zraku, magično razsvetljen od gorečih ognjev, velik netopir. Iz drevesnih vrhov so se oglasile nočne ptice. Nehote so onemela človeška usta ob tem nenadnem prehodu dneva v noč. Tišino, ki je zavladala, so pretrgovali le ptičji glasovi in prasketanje ognja.

Šele ko je vstal veličastno v vsem svojem obsegu mesec in ko je fantastično razlil svojo blede svetlobo po vsem pozorišču, so odpadli okovi, v katere je bila vkovala temna noč človeška bitja.

V vsa telesa je prišlo novo življenje. Da laže počakajo večerje, so pri enem ognju poslušali zamorci pravljico, ki jim jo je pravil kdo ve že kolikič njihov tovariš, pri drugem so se razgovarjali o belokožcih, ki se tako radi potikajo po nevarnih gozdovih, pri tem je zdaj ta zdaj oni skrivaj pogledal na Freemana in Pipana, pri tretjem se je slišalo enolično petje, ki so ga spremljali nekateri s kretnjami, kakor bi tolkli po bobnih.

«Da pridemo do cilja, je gotovo, kaj ne, gospod Freeman, ne vemo pa, kdaj pridemo.» Pipan je vrtel počasi in pazil, da se je peklo meso na vseh straneh enakomerno. Zdaj pa zdaj je pomazal bedri v maščo, ki jo je bil z večjo roko izrezal živali. Rad bi bil kaj točnejšega zvedel o namenu ekspedicije, zato je vrgel vabo, češ, mogoče se pa le Freeman ujame nanjo in se vsaj nekoliko izpove.

«Da je gotovo, ne morem trditi,» se je odzval Freeman, «upam pa in trudim se, da se nade uresničijo. Doslej sem molčal, ker sem se bal za svojo skrivnost. Bal sem se, da bi se sam ne izdal. Izteknil sem bil namreč pri nekem starinarju v Luksorju papirus, staro listino iz faraonskih časov, in jo kupil kot dobrodošlo novo pridobitev za svojo zbirko. Doma sem se zaklenil in začel razbirati hieroglife. In kaj sem zvedel iz te stare listine? Zvedel sem, da je mejila v dvanajstem stoletju pred Kr. r. s starim Egiptom na njegovi južni strani samostojna država. V njej so živeli tudi Egipčani, ki so se bili ali odcepili ali pa se izselili iz prvotne svoje domovine. Kdaj in zakaj, še nisem mogel ugotoviti. Listina pravi približno takole: Nefel-enu, veliki duhoven Atonovega sveetišča v Pahonu, pošilja v imenu svojega vladarja Šeraseta faraonu Rampsinitu pozdrave in zagotovila najboljšega prijateljstva. Vabi ga, naj bi se udeležil svečane otvoritve pravkar dograjenega plovnega kanala, ki spaja glavno mesto Pahon z

dotokom Belega Nila in ki bo zbližal državi iste krvi in iste govorice po vodni poti. Tako listina. Faraon Rampsinit, ki je bil nanj naslovljen papirus, je živel kot prvi vladar dvajsete dinastije v dvanajstem stoletju. Sredi savane, puščobe in pragozdov se je tedaj razprostirala država, ločena od ostalega sveta, dokler se mu ni približala po umetni poti dograjenega kanala. Po mojem mnenju je pa moral ta kanal kmalu razpasti, kajti vkljub kanalu nista prišli ne glavno mesto ne država v zgodovino. Kak posebno velik naliv je zrušil to ogromno delo človeških rok. Država je živela dalje, se mogoče razvijala, propadala in končno razpadla. Razpadlo je seveda tudi glavno mesto. Njegove razvaline bi pa jaz rad odkril in to je namen moji ekspediciji.»

Freeman je končal. Bil je sicer mirne nravi, nikdar ga ni nobena stvar spravila iz ravnovesja, le če je korakal po poteh staroegipčanske zgodovine, ki jih je tudi sam utiral, so mu zardela lica od notranjega ognja, oči so se mu zablinkale v nenavadnem blesku in odvezal se mu je z besedami drugače skopareči jezik.

Pipan je večkrat pogledal govornika. Počasi je vrtel razženj, kakor bi se bal, da mu uide kaka beseda.

«Tako rad vas poslušam,» je odkrito priznal Pipan, «ko mi odkrivате najstarejšo zgodovino. Večkrat sem bral doma v listih, kako je ta ali oni učenjak izsledil razvaline, kopal in izkopal dragocene predmete, grobnice in celo cela mesta. To bo za nas vsekakor dobrodošla izprememba, ko bomo zamenjali potno palico z motiko, krampom in lopato. Čudno se mi zdi, da so se stara mesta v pradavnih časih prav tako pokopavala kakor mrličii.»

«Razni so vzroki, ki so spravili velika mesta pod zemljo. Naravne sile, ognjeniki, potresi, potem pa tudi sovražniki, ki so polovili in pobili

meščane, oropali mesto in ga prepustili usodi. Vzroki se dajo dognati pri izkopavanju.»

«Že slutim,» se je oglasil Pipan vzradoščen, «da bom odslej češče vzel v roke svoj dnevnik in si zapisoval vanj znamenitejše dogodke, saj je doslej precej počival. Toda sedaj je meso pečeno, večerja pripravljena. Vzemite si, gospod Freeman, tu imate tudi nekaj koruzne pogače! Dober tek!»

Molče, vsak zatopljen v svoje misli, sta večerjala, a tudi pri drugih ognjih so utihnile besede in pesmi.

Po zaužiti večerji so se zleknila trudna telesa črncev po tleh in kmalu so trdno zaspali. Pri vsakem ognju je bedela po ena straža, ki je morala s trajnim potikanjem paziti, da ni ponoči ugasnil ogenj. Seveda so se te straže večkrat menjale.

Freeman in Pipan sta zlezla v šotor, položila puško in revolver poleg ležišča in legla.

* * *

«Gospod Freeman!»

«Kaj je, Pipan?»

«Nekaj mi leze po goli nogi, ščiplje me po rokah, po vsem životu.»

«Tudi jaz imam enake občutke. Kaj naj bi bilo? Čakajte, da se dotipljem do svoje torbe in do žepne svetiljke. Jo že imam!»

Svetlobni stožec je v trenutku razsvetlil najbližjo okolico Freemanovega ležišča. Freeman si je zavihal rokav srajce, posvetil si h koži, svetlobni žarek je skočil na ležišče, z ležišča na tla, na Pipana.

«Ven, takoj ven, rdeče mravlje naju napadajo,» je ugotovil Freeman in v trenutku sta planila oba iz šotora.

Pipanu je večkrat pravil Freeman o teh žuželkah, ki nastopajo navadno v velikanskih množicah in ki ogrožajo s svojim pikom zdravje, pa tudi življenje belokožcev, medtem ko se črnih urojencev nikdar ne lotijo. Po mnenju nekaterih

naravoslovcev odganja vzduh, ki ga izžarjajo telesa zamorcev, te nevarne škodljivce od njih.

Vse to je šinilo Pipanu v hipu v glavo. Vedel si ni pomagati in pazil je na vse, kaj napravi Freeman, dobro vedoč, da zahtevajo enaki sovražniki enaka obrambna sredstva.

Le trenutno je poškilil Pipan po svoji obleki. V svitu prvega ognja je opazil, kako je tisoč in tisoč srednje velikih mravelj lazilo po njegovi obleki, druge množice so se pa bile že doplazile do kože, kjer so že delovale čeljusti, da je Pipan kar odskakoval.

Freeman je pozval Mumba, naj natrosi takoj svežega listja in svežih vej na najbližji ogenj, ki ga je bila straža v tem času razbrskala, da je znova zažarel.

Zamorci so na ukaz svojega vodje Mumba splezali na drevo, polomili nekaj vej in jih pometali na tla. Mumbo je pobral ulomljene veje, ogolil jih listov in vrgel listje na ogenj. Gost dim se je dvignil v zrak.

Freeman si je bil tedaj že sezul nadkolenice, slekel hlače in v sami srajci je začel preskakovati ogenj. Pipan, ki je pazno sledil vsaki Freemanovi kretnji, je v enaki opremi skakal skozi gosti dim čez ogenj, da ga je kar dušilo in da je prhal, kakor bi ga davila sušica. Nič ni vedel, čemu, zakaj ti divji skoki čez ogenj.

Domislil si je nenadoma, da se je bilo Freemanu zmešalo, da so strupene sline rdečih mravelj že začele nanj vplivati. Vroče mu je postajalo pri tej misli in ta vročina je bila hujša od one nad ognjem.

Mumbo je čepel ob ognju in metal neprenehoma listje v ogenj.

Če pa nori Freeman, si je mislil Pipan, zakaj bi ne norel on, ki je mlajši, manj učen od Freemana. Zdajci je peljal Pipana spomin v domovino. Videl se je v domačem kraju, v Komnu, na pašniku poleg nove klavnice, mladina je bila

nagromadila celo skladovnico drv, prižgala jo in ko so visoki zublji lizali suho kurivo in se vzpenjali do najvišje točke, so fantje — hali! halo! — preskakovali, ukajoč in vriskajoč, kres in pogledali po vsakem uspelem skoku zmagoslavno na svoje dekline, ki je stalo med svojimi tovarišicami in prepevalo z njimi narodne pesmi.

O spominu na dom, na fantovska leta in na prvo ljubezen je Pipan nad plamenom prešerno zavriskal visoko gori v zraku. Ko se je pa doteknil onkraj ognja tal in se ozrl iz navade okrog, so se mu mahoma noge prikovale k tlom. Telo mu je odrevenelo, mraz ga je izpreletel, da je slišno zašklepetal z zobmi.

«Le nadaljujte, brez odmora, dokler se jih ne otresete! Dim je najboljši in sedaj edino sredstvo!» in že je bil Freeman zopet odskočil.

Kako rad bi bil Pipan slušal Freemana. A zaman je bil ves njegov napor. Njegovi udje niso bili zmožni najmanjšega giba, njegova usta niso spravila glasu iz sebe. Oči so srepe zrlle tja čez ravan proti potoku.

«Zgenite se, še nekaj skokov, pa boste rešeni! Nepoklicani gledalci naj vas ne vznemirjajo, jaz sem jih že davno opazil.» Zopet se je Freeman pripravljaj na nov skok čez ogenj skozi gosti dim.

V tem je Pipan začutil, kako ga je nekaj zaskalelo pod pazduho. Kar se prej ni bilo posrečilo vsej njegovi jekleni volji in najhujšemu naporu, je uspelo živalci. Kakor obstreljen leopard se je obrnil in skočil v visokem poletu čez kres. Ni ga bilo treba več preganjati. Skakal je za Freemanom, zdaj sem, zdaj tja.

Kaj neki je bilo zagledalo Pipanovo oko tako strašnega, kaj ga je bilo za nekaj trenutkov omrtvilo, in kdo so bili oni nepoklicani gledalci, ki jih je omenil Freeman, osrčujoč Pipana k nadaljnjim skokom? Tam pod drevesi, med katerimi se je vil potok z dobro pitno vodo, je uzrl Pipan

celo trumo zveri, ki so zvedavo gledale nenavadni prizor kresne noči. Videl je celo družino levov, dva para leopardov, nekaj slonov, hijene, gazele, zebre, bivole, v drevesnih vejah pa nešteto opic, malih igračastih in velikih divjeresnih. Izredni prizor je bil privabil vse te zveri izpod dreves.

Freeman in Pipan sta se bila že umirila. Vse mravlje sta bila odpravila z dimom raz telo. Obleko jima je Mumbo prekajal, drugi zamorci so se pa spravili z živimi ogorki, da odpode nevarne živali iz šotora.

«Vaš strah je bil popolnoma odveč,» je poučil Freeman svojega mladega prijatelja, «saj bi bili morali vedeti, da so zveri v jutranjih urah še najmanj nevarne. Nažrle so se, napile in kdo naj jim zameri, če se jim je zahotelo zabave. Cirkus, nenavadni cirkus je prišel v njihovo okrožje, porabili so priliko, udeležili se kar prve predstave in Freeman in Pipan sta bila pojaca in sta skakala čez ogenj, kar je malemu levčetu in še nedoraslemu slončetu zelo ugajalo.»

«Recite, kar hočete, taka družba je vendar prenevarna, pa bodi še tako sita. Da so bile zveri v resnici site, bi bil lahko spoznal po dejstvu, da so se kretale v njihovi bližini krotke gazele in plašljive zebre. Verjemite mi, gospod Freeman, ko sem uzrl zveri, mi niso delovali več možgani. Nenaden pogled na cel zverinjak svobodnih živali me je naravnost začaral!» se je opravičeval Pipan.

«Včeraj popoldne ste mi pa tožili, da je izgubil pragozd ves svoj čar, da vam ni nudil niti enega doživetja in da boste morali lagati, ko se povrnete domov.» Skrita šegavost je tičala v Freemanovih očitkih. «Jaz pa pravim, da vam ne bodo verjeli, ko boste pravili resnico, kako je naju strahovala mala živalca in naju gnala skozi dim in ogenj.»

Oba Freeman in Pipan sta bila že oblečena in obuta. Živali tam pod drevesi so izginile, bliža-

joče se jutro jih je bilo pognalo nazaj v varnejše zavetje temnega pragozda.

«Sinoči ste tudi tožili, da je vaš dnevnik precej časa počival,» se je zopet oglasil Freeman in poškilil postrani na Pipana. «Najino skakanje je po mojem mnenju vredno, da se otme pozabnosti in da pride v vaš dnevnik.»

«Seveda, takoj, ko še niso izbrisani vtisi, si je treba zapisovati take dogodke! Pri tem se bom ravnal po vaših že danih mi smernicah.» Pipan je vzel dnevnik v roke, legel na trebuh in pisal ob plamtečem ognju. «Če ne bo kaj prav, oziroma če bi se dalo lepše zapisati, pa me opozorite, gospod Freeman! Začenjam:

Cirkus Freeman je priredil na obsežnem prostoru (zemljepisno širino in dolžino vtakneva pozneje v to poročilo, kaj ne, gospod Freeman) svojo prvo predstavo, ki se je zaključila s splošnim odobravanjem. Lastnik Freeman kakor tudi njegov sodelavec Pipan sta se izredno potrudila. Posebno njuni skoki skozi ognjene obroče so bili na višku. Gledalci, med katerimi smo opazili tudi vladarjevo družino, so bili z nastopom vidno zadovoljni...

Kaj pravite, gospod Freeman, k temu poročilu?» se je zadovoljno obrnil Pipan do Freemana.

«Jaz bi dostavil še to,» je dejal Freeman, «.... in so nedvoumno izrazili željo, da bi se radi seznanili z vsem objem znamenitega cirkusa ob pripravnejšem času, tako nekako pred večerjo. Ne ve se pa, v koliko bo ravnateljstvo ugodilo tej skoraj soglasni želji čirkuške publike.»

SKOK V PRETEKLOST.

«Lepo se je skončala naša ekspedicija! Mesto razvalin starodavnega mesta sva našla to zatočišče, ki je sicer prostorno, a vkljub temu — ječa. Okno sicer nima ne mreže ne oknic, vhod zakriva samo prosto viseča zavesa, toda stavim svojo glavo, da pazijo nevidni čuvaji na vsak najin korak, na vsako našo kretnjo.»

Topo je gledal Pipan, sedeč na nizkem kamnu v kotu pod oknom, ki se je skozi njega usipala solnčna svetloba v mogočnem snopu na pod iz opeke, pred se in le tu pa tam je dvignil svoj pogled do Freemana, kakor bi pričakoval od njega odrešilnih besed, da so vse to samo sanje.

Freeman je mirno z rokami na hrbtu korakal po sobi gori in doli. Ni se ustavil niti, ko je dajal Pipan duška svojemu obupu.

«Koliko jih je bilo, ki so nas obkolili, ne vem. Prehitro so se bili pojavili, da bi jih mogel človek prešteti. Rjave polti, zaviti v bele rjuhe kakor strahovi iz otroških sanj, oboroženi s sulicami in loki, so stali pred nami — arabski roparji, ki napadajo izza zasede mirne karavane. Zdi se mi, da ste drugačnega mnenja v tem oziru, meni so pa že prvi vtisi šepnili na uho, da imamo opraviti z razbojniki.»

Zopet je pogledal Pipan iz svojega kota Freemana, a ta je nadaljeval svoj izprehod po prostorni sobi, kakor bi se njega nič ne tikalo Pipanovo pripovedovanje.

«In kako so nas in našo prtijago gledali! Pogledi so jim bili kleščice, s katerimi so že odpirali naše zaboje. Njihove govornice nisem razumel, toda rad bi vedel v našem jeziku, s kakimi priimki so nas obkladali. Prav nič jim ne zaupam. Jed nama bodo skoraj gotovo zastrupili, samo da se polaste brez boja in brez prelivanja krvi naše lastnine.»

Pipana je začelo jeziti, da se ni Freeman prav nič zmenil za njegovo glasno razmišljanje. Enakomerno, korak za korakom, je stopal Freeman po sobi, pod oknom se je obrnil in pri nasprotni steni v bližini vhod zapirajoče zavese zopet.

«In tako se bo neslavno končalo najino dobro zasnovano podjetje,» je zopet potožil Pipan z žalostnim, skoraj obupnim glasom. «V neznanem kraju, daleč proč od poštenih ljudi bomo dovršili svoje poslanstvo in kdo ve, bo li moj dnevnik prav takšna listina, kakršnen je bil papirus Atonovega velikega duhovna, bo li tudi on usmeril morebitnega kupca na naš sled, da nas odkopljejo, kakor smo hoteli mi storiti z onim starodavnim mestom, čigar ime sem že popolnoma pozabil.»

Nenadoma se je Freeman ustavil pred Pipanom.

«Vedel sem,» je začel Freeman počasi, «da se prej ali slej domislim, kdo je ustanovil državo, o kateri sem sam pravil pred nekaj dnevi, menda prav v noči, ko so naju dvigale rdeče mravlje do najdrznejših skokov. Kolebal sem med begunci, bežečimi pred zmagovitimi Hiksi, ki so ropali in plenili, požigali in morili po premaganem Egiptu in pa med somišljeniki največjega verskega reformatorja v Starem Egiptu, Ehnatona, predzadnjega faraona iz slavne osemnajste dinastije. Ta faraon — ne vem, Pipan, če sem vam že o tem kaj pravil — je bil že takoj v začetku svojega vladanja odstavil najvišjega boga Amona in postavil na njegovo mesto novega boga Atona. Z reforma-

torjem samim je pa umrla tudi nova vera. Bog Amon je zopet zavladał. Verniki Atonovega božanstva so se preganjali, da so se morali iz porušene Ehnatonove prestolnice, Hutatona, izseliti. Ustanovili so si ob južni meji novo državo. Papirus omenja Atonovo svetišče. Taka svetišča so bila v Egiptu edino le za časa Ehnatona, po njegovi smrti so se vsa ta svetišča porušila in ostala so le ona svetišča, ki so jih bili izseljenci postavili v novi državi bogu, ki so mu ostali zvesti. Iz te države je poslal veliki duhoven pozdrave egiptovskemu faraonu. S to ugovitvijo sem zelo zadovoljen in morda vam moram biti, dragi Pipan, hvaležen, da ste me bili z omembo Atonovega svetišča spravili na pravo pot.»

Žalostno je pogledal Pipan svojega gospodarja. V oči se mu je bilo naselilo bridko razočaranje. Roke so mu omahnile in bolj samemu sebi kakor pa Freemanu je mrmral Pipan:

«In jaz sem menil, da proučujete, ko ste stopali tako zamišljeni po sobi, načrt, kako bi rešili sebe in mene iz rok arabskih roparjev!»

«Vse po vrsti, dragi Pipan, vprašanje o početku prej omenjene države je bilo vsekakor starejše od vprašanja najine rešitve. Sicer ste pa le preveč črnogledi, Pipan.» Freeman je vlival proti v svoje besede nekaj tako voljnega in mehkega, da je že z glasom blažil morebitno ostrino kakega očitka.

«Če bi bili naši novi gospodarji roparji, bi nam ne bili zložili vseh zabojev zunaj v veži. Vse jih lahko vidite, če odgrnete zaveso, jih lahko tudi preštejete. Listino, podpisano od konzularnih zastopnikov raznih držav, s katero sem dobil dovoljenje izkopavati kjerkoli ostanke preteklosti, sem čuvajem, ki so nas privedli sem, sam vsilil, da se prepričajo o naših poštenih namenih. Pustili so nama puško in revolver in mogoče sva se bila le prenaglila, ko sva odslovila zamorce, kar sva pa napravila samovoljno, ne da bi naju kdo

v to silil. Razbojniki torej niso, najmanj pa arabski, ker njihov jezik ni bil arabski. Arabščino pa poznam precej dobro. Česa se nam je torej bati?»

Te mirne, prepričujoče besede so precej omajale Pipanovo vero v arabske razbojnice. Prej nekam sključena postava se je nekoliko vzravnala. Pipan je vstal, stopil počasi do vhoda, odgrnil zaveso, da se prepriča, so ju li bili res pustili kar tako brez vsakega nadzorstva. Ker ni opazil pred vhodom nobenega človeka, se je vrnil kolikor toliko utolažen in sedel na svoj prejšnji prostor.

«Kaj nama je napraviti?» se je oglasil po kratkem razmišljanju Pipan in zvedavo pogledal Freemana.

«Nič drugega kakor čakati,» mu je odgovoril Freeman. «Dotični — tako si predstavljam jaz to zadevo — ki sem mu bil izročil najine listine, to je potne liste in razna dovoljenja, bo izročil, ker se sam mnogo ne razume nanje, svojemu predstojniku. Ta pregleda vse podpise, se ustraši toliko pečatov, izjavi se za nepristojnega in pošlje vse skupaj svojemu načelniku. Od tega bodo romale naše listine vedno bolj navzgor v činovnem smislu, dokler ne pridejo do moža, ki se bo čutil dovolj močnega in bo s kratkim ukazom razrešil najin sedanji položaj. To se dogaja po vsem svetu, kjer imajo namreč nižje in višje urade, izjeme pa po mojem mnenju ne bodo delali ti-le kraji. Čakati, nič ko čakati! In da laže počakava, so nam dali na razpolago posebno poslopje. Ne smeva jim pa kratiti pravice, da so previdni in oprezni do neznanih jim tujcev.»

«Ali bi ne znali sklepati, gospod Freeman, ki ste prepotovali že toliko sveta, iz oblike te sobe, iz sloga, zidave na kraj, na deželo, kjer se sedaj nahajava?»

«V južnih krajih si sličijo vse hiše ne samo v sedanjosti, marveč so se prav take zidale tudi

v preteklosti. Visoke sobe, pritličje, mogoče še eno nadstropje, na vrhu ploščad. V Meki so take hiše, v Kartumu, v Kairi, v Abesiniji. Pa tudi ulice, po katerih smo prihajali do tega poslopja, mi niso znale izdati ne kraja ne države, kjer sva sedaj. Vsekakor mora biti to kak večji kraj, ki pa ne leži v kaki koloniji, ker nisem opazil medpotoma nobenega Evropca. Po kolonijah so pa nastanjeni v vsakem večjem kraju vojaki, uradniki, trgovci gospodujejo države.»

«Jaz sploh nisem videl ničesar,» je pripomnil Pipan. «Vedno sem moral gledati pod noge, da nisem stopil kakemu otročaju za vrat. Toliko je bilo te otročadi, kolikor jih ni bilo niti v Gorici, ko so se usuli vsi mestni otroci po sklepni šolski maši iz cerkve. Skoraj gotovo niso videli še nikdar nobenega belokožca. Na vsak način pa vzbujava, gospod Freeman, midva veliko pozornost, pred nekaj dnevi na savani, v tem neznanem kraju pa že pri vstopu vanj.»

«Če bi si bili prej predočili naš šumni prihod, pri katerem je bil prisoten ves mlajši in starejši rod, potem bi bili morali priti že prej do prepričanja, da nimamo opraviti z roparji, kajti roparji ne ljubijo preveč prič že radi delitve plena. Zato je pa treba vse dobro prej premisliti in se šele potem vdati če treba tudi obupu. Pri vas pa prevladujejo prvi vtisi, ki vam vedno zašepečejo kako neumnost. Rad bi videl, da bi vi sami pred vsako ugotovitvijo dobro proučili vsako zadevo, prihranili bi si na ta način mnogo nepotrebnih bridkih trenutkov.»

«Kolikokrat ste me že v tem oziru poučili,» je odvrnil skesano Pipan. «Vaših naukov se tudi strogo držim, dokler ne pride prilika, ko bi moral izkazati in izpričati, kako globoko so bili zasejani vaši nauki, in prav ob takih prilikah jo slovesno polomim. Prerad se vdajam prvim vtisom. Upam, da se v tem oziru poboljšam, saj sem še mlad,

kakor se je ob podobnih prilikah izražal sosedov sedemdesetletni stric Martin.»

V tem se je zavesa nekoliko odgrnila in v sobo je stopil Mumbo. Plašno je bilo njegovo vedenje. Človek bi ga skoraj ne bil več spoznal. Ena sama noč je bila vmes, odkar je bil Freeman odslovil nosače, in v tej noči se je moralo nekaj pripetiti, vsaj tako je sklepal Freeman že po prvem pogledu na Mumba.

Zelo oprezno, kakor bi se bal, da se speče, je nosil Mumbo v liste divje sikomore ovit in s travami trdno povezan predmet. Komaj je čakal, da odda ta svoj skrivnostni zavitek Freemanu.

«Bvana, veliki bvana!» je zajecjal Mumbo in le z velikim naporom je spravljal posamezne besede in stavke iz grla. Govoril je v slabi arabščini, ki se ji je bil nekoliko priučil, zaposlen kot ladijski nakladalec v mestih ob vzhodni afriški obali kakor tudi v Kartumu, kjer ga je bil spoznal Freeman kot dobrega in vestnega delavca.

«Bvana! Včeraj si nas odslovil ter bogato obdaroval. Vsi smo hvalili tvoje veliko srce. Saj si nam dal poleg pogojene plače prostovoljno še soli za naše domove in druge darove. V svitu popoldanskih solčnih žarkov so se lesketali biseri, kakršnih le redkokdaj prinesejo trgovci v naše vasi, da jih izmenjajo za našo slonovo kost.»

Freeman bi bil rad razložil Mumbu, da so bili to navadni stekleni biseri iz češkoslovaških tovaren, toda zavedel se je pravočasno, da bi ga Mumbo sploh ne bil razumel, saj gre zamorcem v prvi vrsti za zunanji blesk in ne za notranjo vrednost. Brez takih darov si pa skoraj ne upa skozi zamorske vasi noben raziskovavec, ki je navezan na pripomoč zamorskih naselbin in njihovih prebivalcev.

«Še preden je zašlo solnce,» je nadaljeval Mumbo in prav tako težko ko prej so mu vhažale posamezne besede iz ust, «smo bili zakurili stražne ognje in legli spat. Nismo še dobro zaspali, ko

nas vzbudi nekak zvoneč ropot. Drrrrr... drrrrr šlo je zelo hitro. Skočil sem pokonci. V svitu ognja sem videl, kako je telebnil na tla Djamba, kakor da bi ga bil kdo lopnil z močno vejo po čelu. Saj poznaš Djambo, bvana! Stopil sem bliže. Okoli vratu je imel privezано stvar, ki sem ti jo pravkar izročil. Iz te stvari so prihajali oni zveneči glasovi. Potipal sem Djambo. Srce mu je že nehalo biti. Edini Djamba se ni mogel brzdati, ukradel ti je iz zaboja dotično stvar, navezal si jo okrog vratu in bog Atami ga je kaznoval. Stvar, v kateri prebiva bog, sem ti prinesel nazaj. Ne huduj se radi te kraje name, ki sem ti bil izbral nosače!»

Zopet bi mu bil rad razložil Freeman, da obstoja v tem slučaju bog Atami v preprostem ustroju navadne budiljke. Slutil je, da je zadela Djumbo kap, ko je spoznal v neznanih glasovih kazen za svoje nepoštено dejanje. Toda tudi ob tej priliki je Freeman opustil razlago; čemu tudi, naj vedo črnici, da sledi vsakemu takemu dejanju kazen, mogoče pa bo ta slučaj, ko se zve zanj med zamorskimi plemeni, skrajšal dolge prste nekaterim nosačem in bodo zato tudi drugi raziskovavci uživali dobrote, čeprav se ne bodo zavedali, kako so prišli do tako poštenih nosačev in komu gre prav za prav hvala za vse to.

«Bvana!» Mumbo si je prekrižal roki na prsih in se globoko priklonil pred Freemanom. «Sprejmi me zopet v službo! Delal ti bom, karkoli mi boš ukazal. Še najbolje se počutim v tvoji bližini.»

«Kako naj se pa tvoji tovariši vračajo domov, ali se ne izgube brez tebe?» je skrbno vprašal Freeman načelnika zamorskih nosačev svoje ekspedicije.

«Brez skrbi bodi, bvana!» mu je zagotovil Mumbo, vzravnavši se. «Ko pridejo do prve naše vasi, se domenijo z domom z bobni in po odgovorih si določijo najkrajšo smer proti domu.»

«Če je tako, pa ostani, Mumbo, pri meni!» Prijazno je potrkljal Freeman črnca po ramenu in ta se je od same radosti zarežal, da se mu je zasvetila vlažna belina močnih in zdravih zob sredi črnega smehljajočega obraza. «Ko bomo nadaljevali pot, najmemo ali velblode ali pa slone, saj po mojem mnenju ne pojdemo več skozi gozdove, kjer so človeški nosači neobhodno potrebni.»

«Mumbo se mi je zadal za služabnika in mi prinesel nazaj uro, ki jo je bil ukradel Djamba. Sprejel sem njegovo ponudbo in odslej bomo v treh,» je čutil Freeman potrebo, pojasniti prizor Pipanu, ker je vedel, da Pipan ne razume razen nekaj posameznih besed arabščine.

«Zelo me veseli, Mumbo se mi je bil še najbolj prikupil nekaj s svojo uslužnostjo, nekaj pa s svojim ovratnikom.» Pipan je vstal, stopil počasi k črncu in ga prav tako milostno potrkljal po drugem ramenu.

«Z njim sva dobila,» je nadaljeval Pipan, «še en želodec, ki je po mojem mnenju prav tako prazen kakor najina dva. Ali naj počakamo, da nam prinesejo kaj za pod zob, ali pa se odpravimo in si poiščemo kako gostilno? Tako se tudi prepričamo, v koliko se ujemajo dejstva z vašim tolažilnim naziranjem o najinem ujetništvu.»

Ni še dobro izgovoril Pipan zadnje besede, ko je priskakljalo mimo vhodne zavese fante z nizko mizico iz trstja v rokah in jo postavil v sredino sobe. Brž za njim je odgrnilo z lahtom temnopoltno dekle zaveso, noseč v vsaki roki precej obsežen krožnik iz lončevine. Ko je pa opazila, da se je bil prejšnjima dvema pridružil nov gost, je odšla in se kmalu vrnila s tretjim krožnikom.

Brez besed, le s hvaležnim izrazom v obrazu so se zahvalili vsi trije dekletu, ki so ga bili spravili s tem v hudo zadrego. Pipanovo oko bi bilo gotovo delj časa obviselo na prvem mladem žen-

skem bitju, ki ga je bil uzrl po tako dolgotrajnem potovanju, če bi ga ne bil premotil nos, ki je že vidno drgetal nad blagodišečim pečenim mesom, ob katerem je ležal lep kos pšenične opresne pogače.

«Dober tek obema!» je voščil Pipan in se zaril z zobmi zdaj v pečenko v levici, zdaj v kruh v desnici.

Freemanu je ugajala Pipanova domača preprostost in večkrat se je bil že zalotil pri ugotovitvi, da je postal sam mlajši v Pipanovi družbi.

Sicer pa niti Freeman niti Mumbo nista zastajala mnogo za Pipanom.

Sledeč Pipanovemu vzgledu je tudi Freeman pomazal s sredico mastni kožnik. Že prej je bil opazil v lončevino vdelane barvnate okraske. Ko je pa bilo dno očiščeno vse tolšče, je začel Freeman natančneje opazovati okraske, da mogoče zve iz njih za narodne običaje in za narodno dušo ljudstva, čigar gostoljubje so pravkar uživali.

Dolgo časa je strmel Freeman v raznobarvne podobe na krožniku, obračal krožnik na desno, na levo, izposodil si od Pipana njegov krožnik, ne meneč se za njegovo opazko: «Malo boste več dobili, sem že jaz vse le predobro pomazal!»

Freemana so bili okraski naravnost očarali. Zakril si je z roko oči, da ga zunanji vtisi ne zmotijo, da lahko okraske nemoteno opredeli in vtakne v narodopisni predel, ki se še najbolj ujema z njimi.

«Pipan, se li zavedate, s kakega krožnika ste pravkar obedovali?»

Pipan je pogledal svojega gospodarja. Zdel se mu je miren kakor običajno, toda v njegovem glasu je bilo nekaj nenavadnega. Nekaj tajinstvenega je zvenelo iz Freemanovih besed.

Od Freemana je padel njegov pogled na krožnik. Nič posebnega. Navadni okraski, kakršne napravljajo komenski peki na birmske kolače. Tu možicelj, tam solnce, pa venec, pa srce, kar

si je bil pač domislil lončarski vajenec, ko je z barvami zaljšal žgano posodo.

«Ne belite si glave, dragi Pipan!» je prevzel Freeman zopet besedo. «Krožniki so stari približno tri tisoč let, da, tri tisoč let, to sem spoznal po hieroglifih. Razbral sem tudi ves podobopis, ki se glasi v našem prevodu: ‚Ti si Anton, dan sveta, srce darujem Tebi!‘»

«Da bi trajala lončena posoda toliko časa, bi jaz skoraj nekoliko podvomil.» Z nekim strahom in z vso opreznostjo je prijel Pipan svoj krožnik v roke in ga ogledoval od vseh strani. «Če pa ima ta posoda v resnici tako častitljivo starost, potem so si jo morali nalašč za nas izposoditi iz tukajšnjega muzeja. Prepričan sem, gospod Freeman, da vam ostane ta obed v trajnem spominu ne radi jedi, pač pa radi skrivnostnega krožnika.»

«Da bi se mogel človek le nekoliko razgledati, kje se nahaja!» je predel Freeman poluglasno svoje misli. «Zemljevid pusti človeka popolnoma na cedilu. Kako so prišli ti-le krožniki v te kraje? Kje so se toliko časa hranili? Kdo so ljudje, ki prebivajo v tem kraju, v tej deželi? Sto vprašanj, a odgovor — molk!»

Freeman se je dvignil izza nizke mizice, za katero je čepel s prekrižanimi nogami in začel stopati po sobi.

Zopet se je prikazalo v vhodu dekle, da odnese posodo. V vrčih je prinesla pijače.

Freeman se je postavil pred dekle in ji izrazil zadovoljstvo za lepo postrežbo in iskreno zahvalo v vseh jezikih, ki jih je znal popolnoma ali pa le nekoliko. In teh jezikov ni bilo baš malo. Toda na vsak stavek je odgovorila deklina z resnomodrim obrazčekom, skomizgnila ob enem z rameni in izpovedala s to kretnjo, da ne razume ničesar.

Šele ko je izustil Freeman po daljšem obnavljanju in vidnem notranjem boju nov stavek, je hušknil preko njenih lic ljubezniv nasmešek

in iz njenih ust je zadonel srebrn glasek. Z lahkim poklonom je odbrzela kakor mlada srnica.

Ni bilo mnogo, kakih pet, deset besed je bilo ujelo Freemanovo pozorno uho, a zadostovale so, prepričale so ga, da ga je dekle razumelo. Še enkrat je v mislih predelal svojo zahvalo, ki jo je bil izrekel, predelal je pa tudi njen odgovor. Vse je bilo pravilno, vse se je ujemalo, pomota je bila izključena.

«Če so nam bili krožniki uganka,» se je obrnil Freeman do Pipana, «stojimo sedaj pred še večjo uganko, stojimo tako rekoč pred staroegipčansko sfingo. Jezik, ki so ga govorili Stari Egipčani, je že davno izumrl, in sicer je izumrl med ljudstvom, še preden so nehali pisati izobrazenci s hieroglifi, kar se je zgodilo v tretjem stoletju po Kr. r. In ta jezik, ki je že davno izumrl, je pravkar govorila naša postrežnica. Sedaj so mi jasni tudi nekateri izrazi, ki sem jih sinoči slišal od vojščakov. Čeprav je torej znanstveno dokazano po vseh učenjakih na vesoljnem svetu, da je ta jezik že v pradavni dobi izumrl, smo prišli sedaj med ljudi, ki ga govore in ki uporabljajo še vedno podobopis, t. j. stare, častitljive hieroglife. Pravkar sem se namreč domislil, da so krožniki izdelki novejšega časa. Ali ni vse to nova uganka?» Zopet jo je ubrisal Freeman po sobi gori in doli z rokami na hrbtu in zamišljeno zroč venomer v tla.

«Nobena uganka, gospod Freeman!» se je oglasil Pipan. «Če se nisem čudil, ko sem bil pred nedavnim časom uzrl resnega raziskovavca in veleučenega zgodovinarja, kako skače neutrudno in brez prestanka z nekako deško razposajenostjo črez kres, pa naj bi se sedaj čudil, da smo napravili skok nazaj, toda ne v prostoru, pač pa v času in da se nahajamo sedaj v starem veku, in sicer prav notri v faraonski dobi. Kako je možen tak skok, o tem naj razmišljajo učenjaki. Porečete sicer, gospod Freeman, da zidam na

trhlo podlago prvih svojih vtisov. Uverjen sem, da smo to pot napravili izlet v prošlost, in sicer v ono slavno prošlost, ki jo obdaja neka mistična megla, za katero bomo sedaj mi nekoliko pokukali. Tak izlet mi bo izredno ugajal in že sedaj se ga veselim. Brati o Ramzesu je ena, govoriti z njim iz oči v oči je pa mnogo, mnogo več!

«Skoraj, skoraj, da tudi jaz nimam nobene drugačne razlage in da se moram vsaj za sedaj pridružiti vašemu mnenju!» je vzdihnil Freeman in se zamislil v nepričakovani položaj, ko mu bo dano, da ne bo staro zgodovino samo odkrival, marveč da jo bo celo doživljal in se na svoje oči prepričeval, v koliko se je bil zmotil, ko je na podlagi starih izkopenin sestavljal zgodovino osemnajste, devetnajste in dvajsete dinastije egipčanskih faraonov.

LAHNOST.

Slednjič je začelo Freemana vendar le skrbeti. Že kakih deset dni so bili on in njegova spremljevalca gostje hiše, ki jo je bil krstil Pipan takoj prve dneve z «gostilno pri budiljki» v spomin na ukradeno in vrnjeno budiljko. Prav za prav se ni godila nobenemu krivica. Imeli so dobra ležišča, jed jim je prinašalo dekle, Anroa ji je bilo ime, na razpolago so jim bila nova oblačila po tamošnji noši, opanke so imele od znotraj posebno plast iz neznane tvarine, ki je zabranjevala, da bi prodrla gorkota iz vročih tal skozi usnje do stopala, nihče jim ni branil zapuščati hišo, hoditi po vaških ulicah, prestopati celo vaše meje in posečati bližnjo okolico.

Bili so popolnoma svobodni, a vendar se je zdelo Freemanu, da to ne more biti prava svoboda. Če so se pojavili skupaj ali posamič po vaških ulicah, kjer jim je bilo priredilo vaško prebivalstvo prvi dan tako sijajen sprejem, udeleživši se v polnem številu slavnostnega pohoda, se zanje skoraj živ krst ni zmenil več. Niti psi, ki so ždeli in dremali noč in dan po vežnih sencah, se niso pri njihovem bližanju niti zgenili, kaj še, da bi bili zamigali z repom ali vsaj z ušesi.

Večkrat je izpraševal Freeman zdaj postar-nega možakarja, zdaj vitkega mladeniča o tem in onem in skušal po ovinkih zvedeti kaj o svoji in svojih tovarišev usodi. V staroegipčanski jezik se je bil Freeman že takoj prve dneve zopet

vživel. Poznal je sicer dobro jezik, saj je bil proučil vse starinske napise in papiruse, toda poznal je jezik tako rekoč le iz slovnice. To pot je pa zajemal iz živega vrelca. Pogovarjaje se z ljudstvom se je izpopolnjeval in njegov besedni zaklad je naraščal. Toda kakor hitro je zasukal Freeman razgovor nase, vedno so skomizgnili z rameni. Ali niso znali, kaj naj odgovorijo, ali pa niso hoteli izdati tajnosti?

Ko je Freeman legel spat, ni mogel dolgo zatisniti oči. Kaj nameravajo z njimi? Mogoče, da jih maste, kakor maste severjani gosi in prašiče pred zakolom. Tudi ta misel je švignila Freemanu skozi možgane. Nasmehnil se je ob njej in da bi ne bil spal v njegovi bližini pretrudni Pipan, bi bil gotovo tresnil v glasen smeh. Ne, ne, Aton je dobro božanstvo, ne zahteva človeških žrtev, zato tudi njegovi verniki ne morejo biti slabi, krvoločni ljudje, tako se je tolažil Freeman v onih kratkih nočeh, ki so se mu pa dozdevale strašansko dolge.

Spomnil se je ob taki priliki Pipanove ugotovitve, da sta bila napravila skok v preteklost in da se zdaj vrši v njuni prisotnosti faraonska doba. Smešno naravnost, ideja vredna fantasta ali — norca.

In vendar, koliko stvari govori za Pipanovo domnevo. Ljudstvo govori vseprek staroegipčanski jezik, ki je dejanski že davno izumrl, povsod pišejo še z hieroglifi, ki so dovršili svoje častno življenje že pred šestnajstimi stoletji, nobene puške še ni bil nikjer opazil, piskanja železniške lokomotive ni še slišal, prav tako nošo, kakršno imajo vaščani, je videti na starih napisih iz četrte dinastije faraonov in ženske nosijo kratko ostrižene lase, kakor jih je nosila Nefertite, najlepša ženska na faraonskem prestolu in tašča slavnega Tut-ank-Amona. Ni li torej pogodil Pipan resnice, ko je govoril o skoku v preteklost?

Skok v preteklost! Taka ideja iz ust njegovega Pipana. Sploh je Pipan Freemanu od dne do dne bolj ugajal. S kako vnemo se je bil lotil Pipan učenja staroegipčanskega jezika! Vedno je izpraševal, kako se imenuje ta pa ta stvar, kako se pravi temu, kako onemu, in vse si zapiše, vse se nauči, vse si zapomni, kakor bi se moral predstaviti že drugi dan izpraševalni komisiji. Da bi se človek, ki je dovršil le ljudsko šolo, tako zanimal za star jezik, kaže, da tiči v njem kak doslej še neodkrit dar. Pipanova ljubezen do staroegipčanskega jezika, ki je s takim zubljem nenadoma vzplamtela, je bila Freemanu ob času, ko so ga trle skrbi, ki jim ni vedel pravega vzroka, še nekako tolažilo in uteha.

V razvedrilo je napravljajl Freeman s Pipanom in Mumbom vedno daljše izlete. Zdaj so kolvratili ob obdelanem polju, zdaj so se porazgubili po logu onkraj male reke, ki je prihajala s precejšnjo hitrostjo z više ležeče planote, zdaj zopet so iztikali po bližnjih holmih za vidnimi ostanki stare kulture, ali so pa načenjajl zemljo, da odkrijejo skrite priče o nekdanji slavi. Na take izlete je nosil Mumbo cel sveženj lopat, motik in krampov. S ponosom je pokazal nekoč Pipan Freemanu na svojih rokah žulje, ki si jih je bil prislužil, kakor se je sam pobahal, v delavnici znanstvenika.

Vsi trije so se odpravljajl na večdneven izlet. Freeman je bil že prejšnji večer naročil služkinji Anroi, naj jim pripravi živeža za nekaj dni.

Brez vsake skrbi za svoje zaboje, ki so počivali kakor prvi dan tako vse naslednje dni skrbno naloženi drug na drugem v veži njihove hiše, so se poslovili od Anroe, ki je ponudila odhajajočim v okrepčilo še vrč pravkar namolzenega mleka. Pipan se ji je zahvalil v njenem jeziku. Počasi je šlo, a šlo je vendar le. Anroa se mu je nasmehnila in ta nepričakovana ljubeznivost ga je tako zmedla, da je pozabil na ves svoj besedni

zaklad, ki si ga je bil dotlej nabral pri svojem vestnem in skrbnem učitelju. Molčal je. Ko so se že oddaljevali od kraja, se je začel jeziti sam nase, da ni bil privoščil dekletu vsaj še «na svidenja!» v njenem jeziku.

Za ta izlet je imel Freeman poseben načrt, Mimo polj, preko loga onkraj reke, ki sta jo premoščala dva debela hloda, dospejo na valovito pokrajino, ki je bila prav radi svojih gričev, zavarovana na vse strani in je že od nekdanj vabila ljudi, naj se tam nasele. V teku stoletij so se bili ljudje gotovo že odzvali temu vabilu in prav tu je hotel raziskovavec Freeman žeti, kar so bila starodavna ljudstva posejala.

Po dobro utrti stezi so stopali, Freeman naprej, Mumbo, ki ni bil oborožen in je nosil le živila in nekaj orodja na svojih širokih plečih, v sredi, za njim pa Pipan.

Molče se je pomikala mala družba naprej. Vsak je bil zatopljen v svoje misli. Freeman bi bil rad razrešil tajno izredne gostoljubnosti, kateri ni vedel pravega namena, Mumbo je preletel v duhu vso svojo življenjsko pot, ki jo je začel s tem, da je trebil kot paglavec vaškemu poglavarju peščene bolhe, ki so se mu bile zarile pod kožo na stopalu in med prsti, in kako je končno po raznih dogodivščinah prišel v službo k bvani, kateremu so celo bogovi uslužni. Pipanove misli pa sploh niso bile zapustile hiše, pred katero je še vedno stal, razgovarjal se in šalil z Anroo v samem staroegipčanskem jeziku. In kako mu je tekla govorica, nikdar ni prišel v zadrego s kakim izrazom.

Solnce je začelo že pripekati, čeprav je bila še rana ura. Z vedno enakim korakom so stopali, vajeni vročine, drug za drugim.

Nenadoma se je Freeman ustavil. Steza pred njim je mahoma izginila. Ne naprej ne na desno ne na levo ni bilo o njej nobenega sledu. Vsa tla so bila zarasla s slonsko travo.

Freeman se je pripognil, da bi videl med travo morebitno nadaljevanje steze. Zaman se je trudil. Steza se je končala, kakor bi bila odrezana. Do tu so torej prihajali ljudje in se po stezi zopet vračali. Zakaj niso šli naprej? Kaj neki jih je odvracalo? Steza, ki sama sebe sne, mora imeti pomen.

Freeman se je razgledoval po bližnji okolici, da dobi mogoče v njej odgovor na stavljena si vprašanja. Nikjer nič posebnega.

Razne domneve so prešinjale Freemana. Kačja zalega, strupeni, iz zemlje puhteči plini, zločin, ki se je bil dogodil v bližini in čigar spomin je še vedno navdajal ljudstvo z nepremagljivim strahom.

Tudi Mumbo in Pipan sta se bila ustavila in se začudila nenavadni stezi. Mumbo se je takoj vrgel na tla, da bi videl med travo, ki jo je na rahlo odgrabljal s prsti narazen, kake odtise. Toda njegovo ostro oko je zaman iskalo sledov.

«Nova uganka,» je vzkliknil Freeman, «ki jo razrešim, ko se bomo še najmanj ukvarjali z njo. Ne hodimo več drug za drugim, nadaljujmo rajši vstric svojo pot. Tako si laže pomoremo v sili in nevarnosti.»

V razdalji kakih treh metrov drug od drugega so stopali oprezno naprej. Oči so jim švigale na vse strani. Freeman in Pipan sta imela puško pripravljeno, a tudi Mumbo se je bil oborožil s krampom, ki ga je bil izvlekel iz svežnja.

Nekaj sto korakov so bili že napravili molče in pazeč na vsako stvar. Ker pa niso bili opazili nič sumljivega, sta začeli njihova pazljivost in opreznost popuščati.

Prvi se je oglasil Pipan. «Strah po nepotrebem! Ali ne sme biti steze nikjer konec? Čemu naj bi jo bili vaščani še dalje utirali, ko so jo pa rabili samo do onega konca?»

Čeprav ni razumel Pipanovih besed, je bil Mumbo istih misli. Da so jo bili tako poceni iz-

kupili in premagali tako rekoč brez boja nevidnega sovražnika, je prevzelo Mumba, popravil si je na levem ramenu natrcan nahrbtnik, stisnil kramp še krepkeje v desnici in skočil naprej, češ, glejta me, kdo mi je kos!

Ni pa napravil Mumbo niti desetih korakov, ko ga je dvignila neka sila nenadoma v zrak. V visočini kakih treh metrov je obvisel na prostem, zacepetal z nogami, kakor bi jim iskal trdne podlage, iz grla se mu je pa izvil zamolkel «Atama!»

Ne da bi kaj odlašala, sta se zagnala tako Freeman kakor Pipan za Mumbom, da ga rešita, oziroma da mu pomoreta zopet na tla. In zgodilo se je, da je ista skrivnostna sila dvignila zdaj Pipana zdaj Freemana v zrak in vsi trije so se znašli v zraku.

«Čudež!» je vzkliknil Pipan. Z izbuljenimi očmi, z bledim obrazom je gledal zdaj Freemana zdaj Mumba.

Še bolj preplašen je bil pa Mumbo. Ta nepričakovani polet v zrak in neprostovoljni pomudek v zraku ga je bil tako zbežal, tako navdal z grozo, da je trepetal po vsem životu, z njim se je pa tresel tudi kramp, ki ga je še vedno krčevito tiščal v svoji desnici.

«Čudež? Čudež je dogodek, ki se ne da razložiti z naravnimi silami,» je počasi in preudarno odgovarjal Freeman na Pipanov vzklik. «Šele ko bomo izčrpali vse znanje in ko ne bomo mogli dobiti za ta dogodek nobene naravne razlage, potem porečemo lahko: čudež je. Dotle pa ne vdajajmo se prvim vtisom in ne dopuščajmo, da nam bo kdo sploh kaj šepetal v uho!»

«Priznavam, gospod Freeman, da sem se bil doslej vedno prenaglil, toda če rešite zadovoljivo to viseče vprašanje, potem, potem, sploh ne vem, kaj potem. Ponavljam pa, gospod Freeman, še enkrat, da je to čudež. Moj Bog, ne dvigamo se, ne padamo, niti perutnic nimamo, kakor sem se

pravkar prepričal, a vkljub temu se držimo vsi trije v zraku kakor balončki, pritrjeni na nevidno nitko!» Pipan se je šalil samo, da bi prikril grozo, ki mu je stiskala srce. Naj so bile njegove besede navidezno še kolikor toliko mirne, groza se z njimi ni dala prikriti, skozi oči mu je gledala, na obrazu se mu je nastanila, ko je pregnala z njega zadnjo kapljo krvi, in v glasu mu je trepetala.

Freeman se je bil pripravil, da si kakor običajno tako tudi to pot med hojo uredi svoje misli. Toda vsi poskusi, napraviti korak, so ostali brezuspešni. Manjkala je podlaga, na katero bi se morala upreti noga, da bi mogla druga napredovati. Samo nekako bingljanje in ceptanje z nogami je izdajalo tozadevne Freemanove poskuse.

«Saj bi bil moral to že prej vedeti!» se je razhudil Freeman nase in si nadel puško, ki jo je držal še vedno v roki, preko hrbta na rame. «Sedaj pa k stvari!»

«V kolikor sem jaz v naglici vso zadevo proučil, ni to naše viseče vprašanje kdo ve kako težko razrešljivo. Le poslušajte me, Pipan, in prepričali se boste tudi to pot, da to ni nikak čudež.»

Tako hladnokrven je bil Freeman, tako mirno je govoril, da se je Pipan še bolj zdrznil, ko je pogledal v njegovo mirno obličje. Prav tako mirno brez vsake vzbude je razlagal nekoč njegov učitelj zadnje leto pred svojo upokojitvijo svojim učencem, da sta dve in dve štiri. A to se je godilo sredi vasi, v šoli, za mizo, ne pa v zraku nad divjo afriško pokrajino. Ta nepojmljiva mirnost se je dozdevala Pipanu bolj in bolj že za začetek blaznosti. V teh trenutkih je tolažil Pipana edino le njegov pogled na Mumba, ki je z junaškim krampom v roki še vedno drhtel, ne meneč se več za svojo okolico.

«Nisem fizik, toda od te vede sem še nekoliko rešil iz svojih gimnazijskih let,» je nadaljeval Freeman. Njegov pogled se mu je izgubljal v daljavo. Ni se zmenil ne za Pipana, ki je s strahom opazoval svojega v tem položaju tako blazno mirnega gospodarja, ne za Mumba, ki je sličil bolj obsojencu, visečemu na nevidni nitki, kakor pa na enaki nitki pritrjenemu balončku.

«Težnost, Pipan, je ona sila, s katero privlačuje zemlja vsa telesa nase. Tej sili pravijo znanstveniki z latinskim izrazom: gravitas. Če smo se dvignili v zrak in tu tudi ostali, moramo pripisati ta dogodek drugi sili, ki deluje v nasprotni smeri kakor težnost. Če bi bil jaz fizik, bi imenoval to nasprotno silo: levitas, po naše lahnost. Gravis pomeni namreč težek, levis pa lahek. Pomislite dobro, Pipan, težnost je prav taka prirodna sila, kakršni sta elektrika in magnetizem. O bistvu teh dveh zadnjih sil ne vemo nič, sili poznamo le po njunih učinkih. Če pa imamo v magnetizmu dve sili, pozitivno privlačujočo in negativno odbijajočo, če razločujemo tudi pri elektriki dvoje sil, pozitivno in negativno, čemu naj bi delala težnost kot tretja sila poleg magnetizma in elektrike izjemo in čemu naj bi se tudi ona ne ponašala s polnovredno nasprotnico, z negativno, odbijajočo silo? Pozitivna težnost nas priklenja k zemlji, negativna težnost ali lahnost, kakor bi jo jaz krstil, premaguje prvo, nas dviga v zrak in nas v prilični višini tudi vzdržuje v njem. Kje pa tiči težnost? V tvarini? V medsebojni privlačnosti posameznih tvarinskih drobcev v vsemirju? Mogoče vrše pri privlačnosti zemlje, to je pri težnosti kakí nevidni žarki svojo ulogo. Po tej domnevi bi se pa javljala tudi lahnost z žarki, ki bi pa morali imeti nasprotna svojstva. Snov pa, ki izžarja take žarke, tiči v tem koščeku zemlje, nad katerim se sedaj nahajamo. Mi smo prišli slučajno do tega za nas novega naravnega pojava, nismo

bili pa prvi, kar pričuje steza, ki ni hotela voditi dalje v nevarnost. Ne vem, ali ste mogli, Pipan, slediti mojemu izvajanju, kajti sam čutim, da nisem vsega razložil tako, kakor bi bil rad. Sploh je sila težko razlagati domneve, ki jih človek ne more podkrepiti ne z dokazi ne s poskusi. Vse to, kar sem vam bil pravkar razložil, je pa le moja osebna domneva, ki je pa mene v toliko zadovoljila, da ne bom več nadalje razglabljal o tej sili, ki prav za prav ne spada v moje področje kot zgodovinarja in starinoslovca.»

Pipan je ves čas pozorno poslušal predavajočega Freemana. Tehtne besede so ga bile, kakor doslej še vedno, pomirile. Pozabljena je bila groza, pozabljen strah.

«Vse sem prav dobro razumel, gospod Freeman. Novo silo sva torej odkrila in krstila sva jo tudi že. Toda ali niste pravkar omenili nevarnosti, v katero ni hotela steza zavajati ljudi? Kaka nevarnost nam torej preti, gospod Freeman?»

«Da ostanemo večno v zraku, če ostane lahnost vedno tako močna kakor doslej. Če se lahnost še nekoliko ojači, nas dvigne više. Če postane v svoji moči šibkejša, se bomo približali zemlji in le, če jo premaga težnost, potem jo lahko popihamo po tleh iz tega zakletega kraja.»

«Naše življenje zavisi torej sedaj edino le od prirodnih, od nas popolnoma neodvisnih sil, to je od izida dvoboja med težnostjo in lahnostjo. Joy nam!» je zopet zastokal Pipan. «Rešili smo se rdečih mravelj s skoki skozi dim in ogenj, rešili smo se arabskih roparjev s skokom v preteklost, a vse to edino le v ta namen, da smo se ohranili živi in da zamoremo napraviti tretji in zadnji skok v zrak, v smrt.»

«Vas imajo že zopet prvi vtisi,» je pokaral Freeman svojega mlajšega tovariša. «Obupati nikakor ne smemo! Razmišljajmo rajši, kako se izmotamo iz tega precej kočljivega položaja!»

«Torej gojite, gospod Freeman, še vedno upanje v rešitev. Kako mi je odleglo! Za boj zoper živali, zoper ljudi bi že še vedel povedati kak nasvet, toda gotovost, da se borimo to pot s prirodnimi silami, mi je posrkala vso preudarnost. Kaj mi pomaga, da vem za ime svojega sovražnika, če me pa vkljub temu ugonobi? Ali se ne godi bolje Mumbu, ki se je bil že prvi trenutek vdal v usodo in ki ne pozna onega mučnega nihanja med upom in obupom?»

«Pogum, Pipan! Le toliko zavorite svoj jezik, da nekoliko proučim zadevo!»

Zopet je nastala tišina v prvem nadstropju zračnega poslopja, ki jo je le zdaj pa zdaj pretrgalo rožljanje posode v Mumbovem nahrbtniku. Mumbo je bil živo nasprotje srčnosti in bojazljivosti. Ves se je še vedno tresel, toda kramp je držal tako bojevito v desnici, da bi že sam pogled na tega neustrašenega junaka pognal marsikakega sovražnika v divji beg.

Pipan je sedaj, ko je bil prisiljen molčati, predel sam svoje žalostne misli. «Kdo ve, koliko časa vzdrži človek brez hrane? V tem oziru je odmerjeno Mumbu vsekakor daljše življenje kakor nama dvema, kajti Mumbo nosi v nahrbtniku hrano za tri. Hrane pa ne more z nama deliti, kajti kakor hitro bi vrgel recimo kos kruha temu ali onemu, pa bi še kos ostal v zraku radi tiste nesrečne lahnosti. In žeja? Ves ta čas, odkar smo v teh krajih, ni še niti enkrat deževalo. Pa recimo, da bi prišel rešilni dež, bi li mi sploh kaj imeli od njega? Nič, niti za požirek bi ga ne dobili. Kakor hitro bi dospel dež v območje lahnosti, bi izgubil vso svojo težo, dvignil bi se, in ko bi se ga bilo tam zgoraj dovolj nabralo, bi tvoril streho, po kateri bi padal ves nadaljni dež na tla, kjer vlada težnost. In tako bi se prav lahko znalo zgoditi, da bi umirala Freeman in jaz v največji bližini polnega Mumbovega nahrbtnika za lakotjo in pod deževno streho in sredi

deževnih sten za žejo. Sicer pa, če je Freeman dognal sovražnika, se domisli tudi, kako ga užuga. Toda stoj, Pipan! Ali nisem pravkar izdal svojega dobrotnika, ko sem dvomil o njegovih zmožnostih in omalovaževal njegove dosedanje uspehe? Prav ima, da me tu pa tam ošteje! Mesto, da bi ga jaz spodbujal, mu kalim s svojo dosledno jokavo malodušnostjo njegovo čisto ljubezen do znanosti, pa bodi ta zgodovina, fizika ali pa prirodoslovje. Fej me bodi!»

Tako se je bil vživel Pipan v ulogo sodnika nad samim seboj, da je ob koncu svojega razmišljanja v resnici pljunil pred se, tako se je bil samemu sebi pristudil. Ali glej, pljunek je ostal v zraku. Lahnost ga je odbijala od tal. Pipan se je trudil, da bi ga z nogo pomendral, zaman, lahnost se mu je rogala, ker ni poznal najpreprostejših fizikalnih pravil.

«Vedite, Pipan,» je prevzel Freeman zopet besedo, «da predstavljamo mi trije tri zračne ladje. Kar je pri zrakoplovih plin, ki jih drži v zraku, to je pri nas lahnost. Izgubili smo tako nekako svojo telesno težo. Da se pa zračna ladja pregiblje naprej, ji mora dati pogon motor. Če bi še mi imeli tako silo, tak motorček, pa bi se na mah rešili odtod. Naše telo pa ne more proizvajati tako jake gonilne sile iz sebe. To silo moramo dobiti izven našega telesa. Glavno vprašanje se suče torej okoli točke, kje dobiti tako silo.»

«Seveda, na vsak način je najvažnejše, kje naj dobimo tako silo,» je hitel pritrjevat Pipan v domnevi, da rabi Freeman njegove pomoči in dobrih nasvetov.

«Na razpolago imam malenkostno silo, ki bi bila v skrajnem slučaju dovolj velika, da bi me vrgla preko meje skrivnostnega območja lahnosti v težnost, toda vi dva bi morala v tem slučaju ostati še nadalje v zraku. Toda, kaj ko bi mi prirodo tako rekoč prevarili!» Freemanu je zaigral

okrog usten smehljal, ki je izražal skromno zmagoslavje.

«Pa jo dajmo! Jaz se popolnoma strinjam z vami in če daste svoj predlog na glasovanje, ste gotovi mojega glasu, s tem je pa tudi že dosežena večina.» Pipan je bil naravnost ponosen, da ga je povpraševal Freeman v tako resnih in odločilnih trenutkih za mnenje.

«Dobro, da sem sledil pred meseci s takim zanimanjem časnikarskim razpravam o raketnem pogonu, o raketnem vozilu, sicer bi bil sedaj v resnici v škripcih. Če se ne motim, Pipan, sem vam doma v Kartumu celo prevajal iz angleških dnevnikov načrte, po katerih polete z raketnimi vozili v vsemirje. In prav sedaj sem se spomnil teh razprav. Glejte, Pipan, mi se nahajamo skoraj na meji lahnosti. Kakor hitro smo bili prekoračili mejo, nas je ta sila dvignila. Če pa visimo ob meji, zadostuje malenkostna sila, da me spravi zopet preko te meje v območje težnosti. Da bi s plavanjem dosegel to mejo, niti ne poskusim, ker vem, da bi bil vsak poskus brezuspešen. Sedaj me pa le dobro poslušajte! Odvijte si dolgo vrv, ki jo nosite okoli pasu! Z enim koncem te vrvi bodite zvezani okoli pasu, drugi konec vrvi pa podajte s puško vred meni. Dobro iztegnite roko tako, da bom lahko s svojo iztegnjeno roko dosegel vašo puško. Pritrdite pa vrv dobro k puški, najbolje na jermen, da dobim oboje v roke in mi ne izmuzne vrv v zrak... Bal sem se, da bo vrv prekratka, pa vidim, da pojde! Dolga je dovolj. Dvanajst metrov popolnoma zadostuje. Srečno je šlo, hvala Bogu!... Od svoje vrvi, ki jo imam jaz opasano, dam sedaj drugi konec Mumbu, naj si ga zaveže okoli pasu... Mumbo! Čuj, ta konec, ki ti ga dajem s puško, ovij si okoli pasu, kakor vidiš pri Pipanu! Spusti vendar kramp iz roke, prav nobene škode ne bo, če ti tudi ostane v zraku!»

Res je izpustil Mumbo na Freemanov poziv iz roke kramp, ki se je nekaj zazibal, nato pa obvisel nepremično v zraku.

«Sedaj smo vsi trije zvezani. Na enem koncu obeh vrvi sem jaz, na drugem koncu sta pa na eni vrvi vi, Pipan, na drugi pa Mumbo. Tako smo prišli do glavne stvari, do rakete. Rakete seveda nimam, a ono moč, ki bi jo proizvajala raketa, dobim iz obeh pušk, iz vaše, Pipan, in iz svoje. Pri vsakem strelu udari kopito nekoliko nazaj. To ste gotovo že opazili, kaj ne, Pipan. Pri užigu naboja se ustvari v cevi močan plinski pritisk. Ko najdejo plini skozi cev prost izhod, se uveljavi pritisk na izhodu nasprotno steno. Če izstrelim iz obeh pušk in iz obeh cevi istočasno — v ta namen zvežem namreč vse štiri peteline z vrvico, ki mi jo bo treba le enkrat pocukniti — bodo dali štirje istočasni strelji dovolj veliko silo, da bosta puškini kopiti, ki bosta trdno pritisnjeni k mojim prsim, vrgli moje telo toliko nazaj, ritenski, da preletim s hrbtom naprej mejo in padem onkraj meje že v težnosti na tla. Padec ne bo hud, kaj to, trije, štirje metri, posebno če bom na padec že pripravljen. Z mano pa priletita čez mejo oba konca vrvi, ki ju imam jaz pritrjena okoli pasu. Vajina rešitev, ki se je je bom takoj nato lotil, ne bo zahtevala toliko priprav, kolikor jih je zahtevala moja. Kakor bodo v mojem slučaju štirje strelji, ki bodo učinkovali kakor raketa in me pognali preko meje nazaj, tako bom v vajinem slučaju jaz tista sila, ki vaju spravi iz lahnosti v težnost, prav nič se mi ne bo treba potiti, počasi bom vlačil zdaj eno vrv, zdaj drugo k sebi, dokler mi ne padeta kakor skleščena kokosova oreha pred moje noge. Preden pa izstrelim, bi rad vložil med puškini kopiti in med svoje prsi kak debelejši predmet. Ne morem si namreč predstavljati, s kako močjo me bosta cebnili kopiti, zato je vsekakor bolje in previdneje, da si nekoliko zavarujem rebra. Kar svojo torbo pod-

ložim z vsemi kartami in zemljevidi v njej, bom vsaj vedel, čemu se dajo uporabljati zemljevidi afriških osrednjih pokrajin.»

Po temeljiti pripravi — Pipan in Mumbo sta bila že davno privezana — so počili strelj. Močan sunek je stresel Freemanovo telo, in preden se je bil Pipan, ki je s paznim očesom gledal prizor, zavedel, je že videl ležati Freemana v mehki travi onkraj meje lahnosti. Poskus je v svojem prvem delu popolnoma uspel.

Odloživši obe puški, se je Freeman pobral s tal, uprl se z obema nogama v zemljo in vlačil vrv s Pipanom na drugem koncu. Kmalu se je prej mlahava vrv napela. Pipan je plaval breztežen počasi skozi lahnost, da ga je nato tem strastneje sprejela težnost, ko je bil preplaval mejo.

Tudi Mumbo, ki je bil že zadnji trenutek zagrabil poleg sebe v zraku viseči kramp, se je vrnil brez posebne poškodbe iz zračne višine na zemeljska tla, s krampom v roki se je priklonil pred Freemanom in iz dna njegove duše je privrelo priznanje: «Bvana, veliki bvana!»

Ko so vsi trije zapuščali nesrečni kraj, so se še enkrat ozrli v zrak, kjer bi jih bila kmalu posvetila lahnost poginu. Toda rešili so se bili, rešili so celo kramp, in tako mogočna sila, kakršna je bila lahnost, ki je dvigala človeška telesa, kakor bi bila ptičje perje, v zrak, se je morala končno zadovoljiti s Pipanovim pljunkom, ki je sam samcat breztežen plaval nad ravnino.

ČARODEJ SIN-SIN.

Kakor hitro se je raznesla po vasi Urferi vest, da bi rad bral starejši in krepkejši med obema belokožcema, oni, ki se razgovarja z domačini po ulicah, ki sicer precej dobro govori njihov jezik, a ga tako čudno izgovarja in naglaša, vse, kar koli se hrani v naselbini pisanega ali tiskanega, so začeli prinašati Freemanu iz raznih hiš stare, v trajne ovoje skrbno zavite pole, posamezne v skupen sešitek zvezane strani, tu pa tam so prinesli tudi kak vrč, ki je bil ves poslikan in čigar častitljivo starost je izpričal alabaster, iz katelega je bil napravljen.

Freeman je bil ves zadivljen, ko je videl, kako se mu viša kup. Pod oknom v jedilnici si je bil postavil mizo in od te mize ga je bilo le stežka spraviti. Kmalu je bilo po tleh več kupov. Na enega je stavil Freeman že prebrane stvari, na drugega pole, ki so bile zelo važne vsebine, bodisi zgodovinske ali leposlovne, na tretjem so pa bili spisi, ki jih Freeman ni bil prav dobro razumel radi te ali one še neznane mu podobe.

Spise iz drugega kupa si je Freeman vsakega posebej prepisal, to je zapisal si je iz hieroglifov prebrano staroegipčansko besedilo z latinico, ob enem pa prevedel zgodovinske stvari na angleški, lirične na slovenski jezik, da je imel Pipan, ki se je tako rad učil pesmi na izust, poleg izvirnika še razumljiv prevod pred sabo.

Freemanu je ugajala poteza vaščanov, da so s tako skrbnostjo hranili spise. Kdo ve, kdaj je

živel član njihove rodbine, ki je razumel pisavo, ali pa ki je celo sam risal podobe! Njegovi potomci niso razumeli podobopisa, a vkljub temu jim je bila slikana pola nekaj svetega.

Umljivo, da je pri takem delu le prehitro prišla noč. Freeman je komaj in komaj dočakoval naslednjega dne, da bo že v zgodnjih urah nadaljeval svoje delo ter skušal dognati iz starih listin kaj določnega, kaj jasnega o kraju njihove neprostopoljne nastanitve in o legi, zgodovini in razmerah dežele, v kateri se nahajajo. Raziskovavec se je bil zaril v poslikane pole z vso vnemo, ki mu jo je netila ljubezen do staroegipčanske preteklosti. Le zvečer, ko so se že odpravljali spat, je omenil Freeman Pipanu svoje uspehe in mu izročil kako lepo narodno pesem.

Sicer sta pa bila Pipan in Mumbo v takih dneh prepuščena sama sebi.

Mumbu ni bilo nikdar dolg čas; tega ni poznal. V veži je sedel na zaboju in si pripravljajl novo orožje: lok in puščice. Les je pregledal do najmanjših vlaken, ali mu bo služil. Več ko pet lokov je polomil, ker ni bil z nobenim popolnoma zadovoljen. Slednjič mu je vendar le uspelo in že pri prvem poskusu niso zgrešile njegove puščice niti enkrat svojega cilja.

Pipan je postopal po vasi. Ni mu bilo do tega, da bi samo ubijal prosti čas, nameraval je tudi izslediti kako posebnost, ki je bila ušla pazljivemu Freemanovemu očesu in s katero je mislil koristiti s svoje strani ekspediciji.

Na Anroo je bil nekoliko jezen. Kako dobro se je bil naučil lepe, pomenljive pesmi, ki je govorila o ljubezni, deklamiral ji je z vsem zanosom, ko jo je bil srečal nekoč v veži, ona pa se mu je ljubeznivo nasmehnila in mu vpričo svojega brata Dervija pokazala jezik. Slutil je, da iztegnitev jezika ne pomeni niti v staroegipčanskem jeziku nikakega odobrenja, da bi bil pa vprašal svojega učitelja o tozadevnih narodnih

običajih, se ni upal. Končno se je potolažil z možnostjo, da je storilo dekle to v dekliški razposajenosti in objestnosti in da sedaj gotovo že obžaluje svoje neobzirno vedenje. Ni se mogel sprijazniti z mislijo: za tak trud taka nagrada! Če bi se mu le še enkrat kaj takega pripetilo, ne pojde nikdar več k staroegipčanskemu pouku, potem naj pa le gledajo, kako opravijo brez njega. Tudi njenega brata Dervija je mrzil. Vedno mu je bil deček pred nogami, kadar ga je bilo še najmanj treba. Zdelo se mu je, kakor bi bil mlajši brat Dervi skrbnik svoji starejši sestri, ki se ga je tudi v resnici bala.

Pohajkovanja po vasi se je bil Pipan precej kmalu naveličal. Hodil je po vasi le ob času, ko je to dopuščal dnevni čas in ni solnce preveč pripekalo. A kaj naj mu nudi taka vas posebnega? Freeman jo je bil pogodil s trditvijo, da je v tropičnih krajih hiša podobna hiši. Pipan je iskal kako večje poslopje, ki naj bi bila ljudska šola. Prepričal se je, da v vasi sploh ni šole, to pa radi prevelike vročine. Dobe se na svetu tudi taki kraji, kjer imajo otroci skozi vse leto vročinske počitnice. Nikjer tudi ni videl Pipan ne občinske javne table, ki bi izdajala bližino vaškega načelnštva, niti redarja, ki bi skrbel za red in varnost. Vladale so vsepovsod idilične razmere. «V starodavnih časih, v katerih sedaj živiva s Freemanom, so ljudje vsekakor drugačni kakor njihovi potomci v poznejših,» je modroval Pipan in jo krenil proti domu.

Doma je posedal po veži, da ni motil Freeman v njegovem tolmačenju skrivnostnih hieroglifov. Freeman je bil vzor pridnosti. Kdo ve, kaj nastane iz sedanjih njegovih zapiskov? Učena razprava, da se ji začudijo vsi znanstveniki, ali knjiga, ki bo biser vsaki knjižnici? Freeman dela, iztika, proučuje, on, Pipan, se pa klati v brezdelju po pustih vasi, ne dela, ne iztika, ne proučuje ničesar. Ga je li bil vzel Freeman zato

s seboj, da si po trdnem spanju zjutraj samo ude pretegne na kratkem izprehodu in da čaka po izprehodu v kaki senci, kdaj mu prinese Anroa kosilo, kdaj večerjo?

Ne, to mora biti drugače, to se mora temeljito izpremeniti! Ali naj on radi tega, ker je voditelj ekspedicije Freeman zaposlen, segnije od lenobe? Ali nima vsaka ekspedicija podnačelnika, ki naj nadomešča zaposlenega voditelja? V tem trenutku je spoznal Pipan svoje pravo zvanje, uvidel je, da zahteva ekspedicija tudi od njega uspehov in ne samo brezkoristnih izletičev po nezanimivi vasi.

Sklenil je, da se napoti sam kamor koli. Ubere jo v drugo smer, kajti v območje lahnosti bi rad ne prišel več. Ali naj vzame s seboj poleg svoje tudi Freemanovo puško in njegove zemljevide? Vse drugo bi lahko tudi njemu uspelo, da bi pa zvezal vse štiri peteline tako na eno vrstico, da bi na en sam potegljaj zadoneli štirje streli hkratu, ne, zato je bil Pipan le preokoren, kakor si je sam priznaval. Sicer pa čemu, saj se izogne dotičnega kraja. Da bi bili pa tudi drugod taki skrivnostni kraji, ni bilo verjetno.

«Kaj pa, če naletim na kako drugačno prirodno silo?» je razmišljal Pipan in se bodril za samostojne nastope, ob enem pa si slikal morebitne nevarnosti tako, da mu je jela kmalu srčnost upadati. «Kje je pisano, da so samo magnetizem, elektrika in težnost prirodne sile? Nisem fizik,» je ponavljal, kakor je slišal govoriti Freemana, «toda toliko vem, da morajo biti še druge sile. Kako se pojavljajo? In če se pojavijo, si bom li znal pomagati, ali mi ne bo manjkala Freemanova izkušnost? Ali ni bolje, da sploh ne grem v nevarnost?

Nič! Ko je izbral Freeman člane svoje ekspedicije, je vedel, koga je izbral in zakaj ga je izbral. Za tako ekspedicijo treba imeti poguma. Naj ve moj gospodar, da se ni zmotil v meni! On naj

rešuje svoje stvari doma, jaz pojdem ven raziskovat na svojo pest in ni vrag! da ne izsledim nobene razvalinice.

Na vsak način pa pojdeva v dveh. Mumba vzamem s seboj. Tudi on poseda v brezdelju in si izdeluje igračke. Mnogo mi ne bo pomagal, mogoče mi bo celo v napotje, toda imeti ga moram pri sebi, da ponese Freemanu vsaj vest: Pipana ni več med živimi, boril se je ko junak, onemogel in padel.»

Za drugo jutro je določil Pipan odhod. Pripravil je bil tudi Mumba s kretnjami, da ga bo spremljal. Dolgo časa je kolebal, ali naj izda svoje namene Freemanu ali ne. Končno se je odločil, da mu pove tako mimogrede, da pojde drugo jutro na lov v spremstvu Mumba, ki mu bo nosil ustreljeno divjačino. Dela sedaj že tako ni posebnega, mogoče bo pa njemu sreča milejša in ga pripelje naravnost do razvalin nekdanjega velemesta Pahona.

Freeman je sicer poslušal, toda njegove misli so tavale drugod. Posebno zanimivo knjigo je bil dobil v roke. Če je pisal pisec te knjige resnico, potem bo treba pregledati zgodovino eden in dvajsete dinastije in jo temeljito popraviti. Kdo ima prav, ali dosedanji zgodovinarji, ali neznani pisatelj? Vsekakor bo treba to listino dodobra proučiti, saj gre za obstoj eden in dvajsete dinastije!

«Seveda, na vsak način!» si je potrdil Freeman sam pri sebi, kar je pa smatral Pipan že za izrecno dovoljenje svojega gospodarja za name-ravani lov.

Na vse zgodaj sta zapustila Pipan in Mumbo še spečo vas. Prvi s puško, drugi z lokom. Zunaj vasi se je Pipan ustavil. Ponoči, ko mu sen ni hotel zatisniti oči, je namreč razmišljal, kako bo treba nastopati v tej ali oni nevarnosti. Najbolj se je bal lahnosti, ki mu je tičala še vedno v

kosteh in mozgu. Da bi si ne nastavljal kopita na prsi, si je bil v prečuti noči osnoval nov načrt.

Ko je bila zadnja hiša za njima, si je Pipan odvil vrv, ki jo je imel ovito okrog pasu. Napravil je zanko, zlezal vanjo, na drugem koncu vrvi v zopetno zanko je pa moral Mumbo. Tako sta bila Pipan in Mumbo trdno zvezana z dolgo vrvjo. S kretnjami je dopovedoval Pipan radovednemu Mumbu, da bo vrv njuna rešiteljica. Mumbo pojde naprej, kakih deset korakov za njim bo stopal Pipan. Če pride Mumbo nepričakovano v območje lahnosti, nič strahu! on, Pipan, se upre v zemljo in potegne Mumba iz zraka zopet v težnost. Ker je ostal prvi prizor Mumbu v dobrem spominu, je kmalu razumel Pipana, posebno ko se je bil ta dejanski uprl v tla, stegnil obe roki, nato ju zopet skrčil, kakor bi potezal precej težak predmet k sebi.

«Znati je treba,» si je mislil Pipan in upravičen ponos mu je vzravnal postavo, «jaz uženem prirodne sile brez raketel!»

Stopala sta kar naravnost preko ravni. Mumbo spredaj, kakih deset korakov za njim pa Pipan. Vez med obema se je zdaj bolj zdaj manj nategnila, kakor je pač kdo prehiteval ali zaostajal.

Prišla sta nato do pokrajine, ki se je vsake pol ure izpreminjala. Dolinice in holmi so se vrstili po teh brdovitih tleh, t upa tam kak pritlikav grm, ostra trava pa povsod. Zdaj pa zdaj je ulomil Pipan kako vejo, pustil jo na grmu, da se posuši, in si s tem postavljajl kažipot, ko se bo treba vračati.

Svet se je nato nižal v posameznih pragovih. Daleč tam pod njima se je izlivala rjavozelena barva zagorele trave v temno zelenino bujno rastočih dreves. Bližala sta se reki, ki je sicer še nista videla, ki sta jo pa slutila po njenem blago-dejnem vplivu.

Pospešila sta korake, da se po večurni hoji odpočijeta v hladilni senci. Ob bregu reke se jima pa tudi nudi prilika, vzeti na muho kako divjačino, katere se je po tolikem času zopet zahotelo Pipanu.

Kmalu sta reko tudi uzrla. Skoraj gotovo je bila to ista reka, čez katero je vodil Freeman svoja tovariša na zadnjem izletu.

Ko ju je sprejel somrak gozdnega krova, sta se oba oddehnila. Ko hodi človek, ne čuti utrujenosti, šele ko se bliža počivališču, začuti svinec v svojih nogah. Prav ob bregu, zakrita za debli in za nabrežnim grmičevjem, še vedno zvezana med seboj z vrvjo, sta sedla na debele korenine. Lovska strast se je bila polastila obeh. Ta z lokom v levici in s pripravljenimi puščicami v desnici, drugi s puško na kolenih sta čakala, kdaj jima pripelje žeja kako žival pred orožje. Obema se je začel oglašati želodec. Pipan je sicer nosil v svoji torbi veliko pogačo, toda z Mumbom sta se bila sporazumela, da jo načneta, ko si spečeta meso.

Enolično šumenje rečnih valov, udobni sedež in prijetni hlad so polagoma uspravali Pipana. Sedeč na močni korenini tik ob drevesnem deblu je zadremal s puško na kolenih.

Koliko časa je tako čumel, si ni bil na jasnem. Nekak žvižg ga je nenadoma vzbudil. Skočil je pokonci, pomencal si oči, da se razgleda, opazil pri bližnjem deblu Mumba, ki je bil pravkar izstrelil puščico, videl, kako je vrgel lok od sebe in plezal na drevo, oprijemajoč se krepkih ovijavk, ki so se vzpenjale ob deblu. «Dumba, dumba!» je vpil venomer Mumbo, kakor bi hotel z vpitjem pregnati nevarnost in sebe osrčiti.

Dumba. Toliko je vedel Pipan, da nazivajo zamorci v svojem jeziku z dumbo leva. Lev je torej v bližini. Ne da bi se bil kaj pomišljal, je vrgel Pipan puško čez rame in jo pobrisal za

Mumbom. Druge poti tudi ni imel, ker sta bila oba še vedno neločljivo zvezana.

Ko je bil dosegel Mumbo prvo vejo, je začel naravnost s herkulsko močjo vlačiti Pipana po vrvi k sebi. Tudi Pipan je uporabljal ovijavke in združenim silam se je končno le posrečilo, da se je tudi Pipan rešil pravočasno na drevo.

Raz varno vejo je gledal Pipan kleče skozi listnato zaveso, kaj neki se godi na tleh pod drevesom. Mumbo mu je s prstom usmeril pogled v bližnje grmovje, iz katerega jo je mahal lev naravnost proti drevesu. V grivi mu je tičala Mumbova puščica. Nekaj kratov je zamahnil lev s šapo po njej, toda puščica se mu je bila tako zarila v kodrasto, razmrščeno grivo, da je ni mogel odstraniti. Ti brezuspešni poskusi so leva vznemirili bolj kakor morebitna bolečina.

Toda glej! Od druge strani je prihajal starec, nič hudega sluteč. Postava mu je bila mišičasta in edino le osivela glava in nekoliko upognjen hrbet sta izdajala njegovo priletnost. Natančneje sploh ni mogel opazovati Pipan. Skrajna nevarnost, ki ji je šel neznanec naproti, je bila zbegala Pipanu vse misli, rad bi bil zavpil, naj se varuje, toda besede ni spravil iz grla. Da bi s strelom zadel leva, je dvomil, preveč se mu je tresla roka. Priča bo torej drami, kakršne se v divjini dogajajo skoraj vsak dan, ki jih pa človek, če jim je le enkrat kot priča prisotstvoval, ne more nikdar pozabiti.

Lev se je zleknil po tleh, glavo je položil na prednji šapi, z repom zamahnil... Pipanu je zastala sapa.

Neznani človek je bil tik zverine. Zdaj zdaj skoči zver nanj... Minili so odlomki sekunde, a Pipanu so se zdele minute.

Nenadoma se skloni starec k živali, poboža jo po hrbtu, izpuli ji puščico iz grive in jo miri z nežnimi ljubkovalnicami. In lev, ki je še pred trenutki divje mahal z repom, se je smukal okoli

starčevih nog, lizal mu božajočo roko in se nato zopet zleknil, krotek ko jagnje, po tleh.

To je bilo le preveč za Pipana. Kje je ona toli razupita divjost kralja vsega živalstva? Pred tedni je zrl lev v spremstvu najrazličnejše druge zverjadi iz prvih najdražjih vrst cirkuško predstavo, to pot pa liže krvolok neznanemu človeku roko in se mu je vrgel pod noge kakor najvdanejši suženj. Ali se še nahaja v afriškem pragozdu in njegovi bližini ali sanja? Mogoče ima zopet kaka nova prirodna sila svoje prste vmes, ki kroti divje zveri, krotke raziskovavce pa ljuti in draži? Sram je bilo Pipana, da je bil prej tako radodaren z bojaznijo in tako razsipen z usmiljenjem za neznanega človeka in prav ta čuvstva, radi katerih se je bil osmešil sam pred sabo, so ga razljutila.

Kdor se pa nahaja v takem negotovem položaju, visoko gori od tal, na neravni površini, ki jo mora deliti še s svojim lovskim tovarišem, naj bi se nikdar ne dal strastem v oblast. Ali mu je bila jeza zmanjšala potrebno pazljivost, ali pa ga je bila premagala neukrotljiva zvedavost in radovednost, kako se bo nadaljevala ljubezenska idila pod drevesom, se Pipan ni zavedal, nenadoma je izgubil ravnotežje in strmoglavil z veje v praznino. Ni še vedel, da pada, ko ga je nekaj v sredini med vejo in zemljo zadržalo, da je obvisel v zraku. Lahnost! mu je v trenutku šinilo v glavo. Toda ne, hipna bolečina v pasu ga je spomnila, da je zvezan z Mumbom. Pogledal je na vejo, veja je bila prazna, ozrl se je okrog in poleg njega v isti višini v zraku je visel njegov Mumbo na drugi strani veje. Ko je videl namreč Mumbo Pipana padati z veje, se je vrgel z vso silo svojega telesa z druge strani veje in s tem preprečil veliko nesrečo.

Tako sta visela Pipan in Mumbo v zraku, vsak na svojem koncu vrvi, viseče v dveh položajih raz usodno vejo. Čuden položaj, podoben

nekoliko onemu pred toliko dnevi, le da je bil sedanji mnogo, mnogo bolj znosen.

«Hvala Bogu, da naju ima težnost v oblasti!» je vzdihnil Pipan, pri tem pa ni pomislil, da je bila prav težnost ona sila, ki bi mu bila polomila skoraj gotovo kak ud ali nekaj reber, če bi ne bil posredoval Mumbo in če bi ne bil ublažil njegovega prostega pada.

Zdaj se je spomnil Pipan tudi leva in neznanega moža. Pogledal je pod se. Lev in poleg njega klečeči starec sta začudeno gledala kvišku. Odkod na takem drevesu nenadoma tako neobičajen sad? To vprašanje je razbral Pipan iz široko odprtih oči gozdnega moža.

«Dober dan!» je voščil Pipan kakor v odgovor na nema vprašanja. «Lovca sva...» do tu je prišel in utihnil. Mogoče bi bil to svojo izjavo še izpopolnil, toda lev je zapihal, ko je slišal človeški glas, in se pripravljal, da naskoči v zraku viseče bitje.

Zopet je neznanec z božajočo roko utolažil leva in ga nato z dvignjeno roko spodil izpod drevesa v gozd.

Nastal je mučen položaj. Prvi, ki je izpregovoril, je bil neznanec. Bolj s kretnjami kakor pa z besedami je svetoval visečima lovcema, naj prideta z drevesa. Nekaj besed je že razumel Pipan, sicer pa ni bilo težko uganiti, kaj je mislil starec.

Mumbo si je bil že kdaj zaželel izpremembe. Vrv ga je le preveč rezala v nago telo. Ko je videl, da se je lev umaknil v gozd, se je spretno zavihtel in zamajal na vrvi proti deblu, prijel se za ovi-javko in splezal spretno in ročno ko opica do veje. Tako hitro je bil dosegel vejo, da je padel Pipan radi tako naglega Mumbovega dviga precej nemilo na tla. Za Mumba je bila nato malenkost, splezati zopet na tla. Ko se je pobiral Pipan s tal, je bil Mumbo že poleg njega in mu pomagal vstati.

Neznanec je povabil oba, ko sta se bila razvezala, na svoj dom, vsaj tako sta si tolmačila njegovo tozadevno kretnjo. Pipanu je pravilo srce: «Ne hodi!», toda kruljenje njegovega želodca je prevpilo ta svarilni glas. Molče sta se nato pridružila neznancu, ki ju je peljal skozi temno goščo po dobro uhodeni stezi.

Oba, tako Mumbo kakor Pipan, ki je stopal s svojo puško zadnji, sta se ozirala na desno, na levo in prislužkovala, kdaj izda lomljenje trhle veje plazečo se zver. Bili so mučni trenutki. Pipan se je skušal umisliti, kaj neki bi bil napravil Freeman v podobnem slučaju. Saj res Freeman! Ob vsaki priliki mu je očitoval njegove prve vtise, ki so vedno slabi svetovavci. V resnici se je tudi vedno izkazalo, da je pogodil Freeman in da so prvi vtisi Pipana le varali. Če so mu pa bili prav v tem slučaju šepnili, naj ne gre z neznancem, potem jo je tudi on, Pipan, pogodil, da je sprejel vabilo in se ni dal voditi od prvih čuvstev. Na ta način je Pipan popolnoma potolažil svojo vest. Kaj naj pa tudi snuje neznanec proti njima? Mišičast je res, zato bo pa imel v resnem sporu dva nasprotnika, in če bi mu hotel lev pomagati, odtehta dobra puška vsekakor nespametno zver.

Od daleč se je začela gošča redčiti. Pot, ki je vodila od reke skozi gozd, se je polagoma razširila in se izlila končno v precej obsežno jaso. Pipan je videl, kakor hitro so se mu bile oči privadile solnčni svetlobi, sredi goličave skromno kolibo.

Ko so stopili izpod dreves na plan, je zavreščalo po drevesnih vrhovih okoli jase iz z vseh vej so se spuščale na tla opice. Bilo jih je dvajset, trideset, štirideset. Očividno so se bile razveselile prihoda hostnika. Kratek žvižg in vse živali in vse živalce so se zopet porazkropile po vejah in, kakor bi trenil, je bila jasa prazna. Pred vhodom v kolibo sta spala, zleknjena po mehki travi, dva leoparda. Ko sta hotela, vzbudivši se, planiti

pokonci, ju je en sam pogled njunega krotitelja prikoval na mehko travo.

Z najrazličnejšimi čuvstvi v srcu je prestopil Pipan nizki prag kolibe. Spomin mu je splaval nazaj v ono otroško dobo, ko je prebirala mati v zimskih večerih svojim otrokom lepe pravljice. Kako so jo poslušali z odprtimi usti! Pa sta šla Ivanček in Marjetica skozi gozd in prišla sta do podrte kolibe, iz katere je stopila sključena, grda starka. Vse polno netopirjev je letalo okrog njene glave. Starka je bila... čarovnica.

Ali se ne ponavlja sedaj isti prizor v afriški pokrajini? Ali ni starec, ki umiri ranjenega leva z božajočo roko, ki spodi na mah celo krdelo živahnih opic s kratkim žvižgom zopet v njihove domove in ki ukroti leoparda s samim pogledom, ali ni tak starec — čarovnik?

Pipan je neopažen pogledal od strani svojega gostitelja, da vidi, kakšni so afriški čarodeji. Prav nič ni kazalo, da bi se mu za čelom podile kake posebno krvoločne misli. Neka milina, ki je last vseh starih, dobrih ljudi, je bila razlita po obrazu. Kdor zna tako nežno božati leva, ne bo vrgel človeka v kotel s kropom! Njegovo dobro srce je bilo opazilo, da sta neznana mu lovca trudna in lačna, pa ju je povabil k sebi. Naj je tudi eden izmed njiju izprožil puščico, nič zato, saj se mora braniti vsako živo bitje.

Pipan in Mumbo sta sedla na hlod, ki je bil položen vzdolž stene. Pogledala sta se, strah je obema gledal iz oči. Pipanu se je zasmilil Mumbo, katerega je bil izvabil v nevarnosti, ki jim Pipan nikakor ne bo kos.

Njune temne misli so se razpršile, kakor hitro se je pojavil, prihajajoč iz sosednjega prostora, pred njima gostitelj. V pletenici jima je ponudil sadje: datelje, banane, orehe, rožiče, jagode. Na poseben način pripravljena in ohranjena, mrzla divjačina je bila zavita v široki list divje sikomore. Pipan je vzel iz svoje torbe še pogačo. Obed

se je začel in gosta nista prenehala prej, dokler ni bila počiščena vsa pletenica. Vse jima je šlo v slast, ni čuda, saj nista bila zaužila ničesar od prejšnjega večera dalje.

Toda njuno izmučeno telo se ni zadovoljilo le s hrano, zahtevalo je tudi počitka. Domenila sta se sicer v svojem ročnem jeziku, da bo eden med njima bedel, toda ko sta legla na tla poleg hloda, sta zaspala oba, tudi Pipan, ki bi bil moral prvi čuti.

Pipan je imel prelepe sanje. Videl je, kako se mu bliža gostitelj, kako ga boža in gladi po čelu, po sencih, kakor je božal in gladil malo prej svojega leva. To božanje ga je osvobajalo vseh telesnih spon, telesa ni čutil več, le duh mu je še plaval po mehki praznini. Pa se je zopet spojilo z duhom telo, ki je bilo nekam izginilo. V truplu se je nenadoma začutila kratka bolečina, ki se je pa brž nato izpremenila v ugodje. To ugodje je naraščalo in čim bolj je raslo, tem hitreje so odpadale telesne spon, dokler ni zopet zaplaval sam duh nad zemljo.

Te sanje so se ponavljale večkrat zaporedoma. Vedno je pa videval Pipan kakor skozi megleno tančico obrise milega in skrbnega obraza svojega gostitelja.

Pipan se je po teh sanjah vzbudil. Bil je dan in solnce je sijalo skozi odprta vrata kolibe. V začetku se ni spomnil, kje se nahaja, polagoma se mu je pa vračal spomin. Povečerjala sta bila z Mumbom, zavalila se nato na tla in zaspala. Pipan se je ozrl, da uzre kje Mumba. Pred hodom ob steni je zagledal le zamorskega dečka, ki je klečal na tleh in buljil neprestano svoje oči nanj.

Odkod se je vzela ta paglavec, ki ga tako čudno gleda? Mogoče je to gostiteljev služabnik in ga je prišel izpraševati po njegovih željah. Zamorci se pa res znajo povsod vrniti!

V tem je odprl deček usta, da so mu zabeleli

zobje za rdečimi ustnami in nekako proseče, negotovo je vzdihnil komaj slišno: «Pipan?»

Pipan se je začudil. Ali ni bil to glas Mumbov? Seveda po ovratniku in po glasu je spoznal v tem dečku nekdanjega Mumba. Kaj se je bilo zgodilo? Zakaj je deček Mumbo podvomil o njegovi, Pipanovi, istovetnosti?

Razne misli so zarojile Pipanu po glavi. Vstajal je. Toda glej, tudi on se je bil izpremenil. Škornji, kojih golenice so mu segale prej nekaj nad kolena, so dosegle sedaj stegna, jopič se mu je bil zdaljšal, postal preohlapen. Njegova postava je bila približno enaka oni zamorskega dečka, skratka tudi Pipan je bil postal manjši in ožji.

Pri tej ugotovitvi se je Pipan prešerno zasmel, popadel svojega tovariša za roko in ga tiral s seboj v kot sobe, kjer je bil opazil veliko pletenico polno najrazličnejših jedil. Kakor dva brezskrbna otroka sta grabila dečka najlepše sadje, režala se vsa srečna in zadovoljna in si polnila usta, kakor bi se bila že nekaj dni postila. Skozi posebno odprtino v steni je pa gledal neznani gostitelj svoja gosta. Zadovoljen smehljal mu je zaigral okrog usten.

Vstopil je nato skozi vrata v kolibo, noseč za vsakega posebej košaro s sadjem napolnjeno. Ob enem je izročil Pipanu puško. Brez posebnih okoliščin je prijel oba za roko in jih vodil, kakor vodi skrben oče svoja dva nemirna, živahna in poredna sinova, mimo zveri, ki so mu stražile kolibo, preko jase, nato po gozdni stezi skozi goščo, dokler ju ni pripeljal do drevesa, s katerega sta oba visela nekoč, ko sta bila še velika. Spomnila sta se bila oba tega prizora, saj takih prizorov ne pozabi človek tako kmalu.

Ko jima je pokazal neznanec pot, po kateri morata hoditi, in se je jima v slovo nekoliko poklonil, sta se spustila Pipan in Mumbo v dir, kakor bi bil za njima ves hostnikov zverinjak. Toda Pipan je kmalu opešal. Puška je bila zanj

pretežka, od košare se pa tudi ni maral ločiti. Noge so mu v prevelikih škornjih kar plesale in rokave jopiča je moral zavihati, ker so mu vedno silili preko prstov.

Sedla sta v travo, da se nekoliko odpočijeta. Da si zmanjšata breme za nadaljno naporno pot, sta se lotila sadja in od same sreče in od samega zadovoljstva jima je gorel obraz.

Tako sta počivala na poti proti domu še nekaj kratov, dokler je bilo sploh še kaj v njunih košarah. Ko sta bili košari prazni, ju je tudi lakota minila in moško sta nadaljevala pot. Če sta pa prišla do kake prevabljive trate, sta se vkljub solncu in vkljub prehojenj poti ustavila, poskočila dvakrat, trikrat drug čez drugega in šla sta zopet naprej. Izredno hitro so jima minevale ure in niti zapazila nista, kdaj in kako sta se bila približala vasi Urferi.

Skrivaj, da ju nobeden ne vidi, kakor bi imela kdo ve kako slabo vest, sta se neopaženo pritihotapila do hiše, kjer so bili nastanjeni. Nobeden ni hotel stopiti čez prag. Zdaj se je zaletel Mumbo, zdaj Pipan, pehala sta drug drugega, dokler nista končno oba vštric prestopila praga. Odmaknila sta zaveso v jedilnico in se ustavila ob vhodu kakor dva zasačena in prav radi tega skesana malopridneža.

Freeman je bil sklonjen nad listine. Šele, ko je začul za sabo zadušen vzклик — Pipan je bil namreč uščipnil svojega druga — se je ozrl. Dolgo časa je gledal dečaka, ki nista hotela ne naprej ne nazaj. Črnc in belokožec. Zadnji je bil videti ko pustna šema. Obleko je bil skoraj gotovo podedoval po očetu, noge so mu do stegen tičale v škornjih, glavo mu je do nosu zakrivala čelada. Kaj? Saj to je obleka Pipanova! In oni ovratnik na zamorskem dečku, ali ni bil nekoč last Mumbova?

Freeman se je približal dečkoma, da se prepriča, v koliko se ujema njegova domneva z

resnico. Le prehitro je spoznal, da ima pred sabo Pipana in Mumba, oba v drugi, pomlajeni izdaji.

«Vaščani so bili torej vendar le uganili! In jaz sem jih celo v srcu pomiloval radi njihovega praznoverja. Torej, Pipan, kaj ne, da ste... da si Pipan,» se je Freeman takoj popravil, ker se mu je zdelo, da izkazuje z vikanjem le preveliko čast paglavcu.

«Šele potem, ko vaju ni bilo zvečer domov, me je zaskrbelo. Spomnil sem se megleno, da si me vprašal, Pipan, za dovoljenje in zdelo se mi je, da je šele tedaj dospela tvoja prošnja do mojih ušes. Dva, tri dni sem čakal. Nato sem zaupal svojo skrb vaščanom. Potolažili so me, da sta se skoraj gotovo ustavila pri gostoljubnem Sin-Sinu, živečem samotarsko življenje v gozdu. Tem bolje, sem si mislil, bom vsaj skončal svoje študije. Na Sin-Sina nisem polagal nobene važnosti. Šele sedaj sem ugotovil, da pomeni: Sin-Sin oživljavca, prenavljavca, skratka vidva sta bila v gosteh pri staroegipčanskem Voronovu. Za celih deset let vaju je v desetih dneh pomladil. Joj meni!» se je popraskal Freeman za ušesi. «Kaj naj počnem sam v tuji, zgodovinsko tako važni deželi z dvema nepokornima, igračastima fantetoma? Ali naj vaju pustim kar tu v vasi? In prav sedaj sta se mi morala pomladiti, ko sem dobil pismo, v katerem se mi poroča, da mi je vsa dežela, nad zemljo in pod zemljo, dostopna in v katerem me vabi sam faraon v prestolnico. Ali naj vaju vzamem s seboj? Bom videl! Vdajam se v usodo v zavesti, da bi bila lahko nezgoda, ki me je zadela, še večja. Ali veš, Pipan, da je Dervi, ki smo ga imeli vsi za mlajšega brata, oče naše Anroe? Zablodil je bil nekoč v območje zdravnika Sin-Sina in o uspehu operacije je lahko vsakdo prepričan. Škoda, da sem zvedel vse to, ko je bilo že prepozno, in ko vama nisem mogel več odsvetovati samostojnih nastopov. Kaj bo?!»

Zamišljen je stopil Freeman k svoji mizi.

PRED ODHODOM.

Freeman se je pripravljaj, da se odzove zanj tako laskavemu vabilu z obiskom prestolnice in vladarja. Hotel se mu je zahvaliti za milostno dovoljenje, iztikati kjerkoli starine in odkrivati znamenite ruševine. V začetku ni niti verjel Freeman svojim očem, ko je razbiral došlo mu vabilo. Vedel je, da so prenehali faraoni vladati v prvem stoletju pred Kr. r. z ena in trideseto dinastijo, ko je postal Egiptet rimska pokrajina. Sedaj je pa dobil sporočilo, da ga vabi k sebi faraon sam. Prav beseda faraon je stala v vabilu. Torej se Pipan le ni motil, ko je izjavil, da sta bila napravila skok v preteklost. K staroegipčanskemu jeziku, k staroegipčanskemu podobopisu je prišel sedaj še staroegipčanski faraon.

Čudno, prečudno! Nekaj časa je razmišljajl Freeman. Ko pa le ni mogel priti zadevi do dna, se je potolažil z nado, da dobi v bodočih dneh, če prej ne, pa pri faraonu samem, dovolj točk, ki mu bodo pomagale razrešiti to prečudno uganko.

Od domačinov je zvedel Freeman, da je prestolnica Horkes-Ara precej daleč. Prej ko v petnajstih dneh ni bil še nobeden prišel tja, pa naj je imel še tako urno in poslušno kamelo, vsaj tako je trdil Freemanov sosed, ki se je med vaščani edino ponašal s tem, da je nekoč potoval v svojih mladih letih v glavno mesto. Seveda, šest ur, ko solnce najbolj pripeka, morata jezdec in žival počivati, je sosed še dostavil, po solnčnem

zahodu do drugega jutra pa tudi ni varno potovati radi šakalov.

Že radi tega je sklenil Freeman omejiti prtljago, ki jo vzame s seboj, na najpotrebnejše stvari. Zaboji z darovi, namenjenimi črncem za razne usluge, so postali brezpomembni, ker nadaljna pot ne bo več vodila skozi zamorske naselbine. Isto tako se tudi zaboji, napolnjeni s soljo, ki nadomešča med zamorci denar, lahko puste še nadalje v veži «Pri budiljki».

Freeman je pregledoval posamezne zaboje in stavil na stran le take stvari, ki so se mu zdele praktične, kakršnih po njegovem mnenju še nimajo v prestolnici in s katerimi si bo utegnil pridobiti še dobrih prijateljev. Roka roko umije, prijatelji so pa le prepotrebni posebno v tuji deželi in nanje se mora oslanjati manj ali več vsak raziskovavec, ki hoče priti čimprej do svojega načrtanega cilja.

Anroa je stala v bližini. Radovednost jo zadržuje v veži, si je mislil Freeman. Radi tega ji je o vsakem predmetu, ki je romal v posebno skrinjico, razložil, čemu, kdaj in kako se uporablja. Vkljub temu, da so bile, kakor je ugotovil Freeman, za Anroo same novosti, se vendar ta ni mnogo zanimala zanje. Neka nema otožnost ji je bila legla na obraz in Freeman se je zaman trudil, da bi ji odgnal otožnost in jo vsaj nekoliko razvedril.

Nenadoma je ustavil Freeman svoje odbiranje in vprašal:

«Kaj pa ti je, Anroa?»

Kakor bi bila čakala Anroa prav tega sočutnega vprašanja, je prestopila njena bol, ki jo je bila komaj in komaj zadrževala, nasilni jez in se v solzah izlila po temnem licu.

«Žalost mi razjeda notranjost,» je hlipaje priznala Anroa, «in nesreča me preganja. Vse, karkoli vzljubim in karkoli sem ljubila, vse se mi pomladi. Moj rodni oče, Dervi, je šel in se vrnil —

deček, precej let mlajši od mene, svoje hčerke. Pipana, ki mi je s svojimi pogledi tako lepo božal glavo, je šel in se vrnil — verni drug mojemu očetu. Takoj drugi dan po prihodu pomlajenega Pipana sem se odpravila in šla — le predobro vem, odkod izvira vsa moja nesreča — k čarovniku, da ga poprosim, naj vrne očetu in Pipanu samovoljno odvzeta leta, ali pa naj še mene pomladi, da se vsaj ne bom zavedala, kaj sem izgubila. In veš, kaj mi je odgovoril čarovnik? Rekel je, da bi moral pol gozda posekati in še potem bi bila jasa premajhna, če bi se začel ukvarjati s pomlajevanjem žensk. Grd dedec, da, grd dedec je in zaničujem ga! Kar me pa najbolj žalosti, je to, da mi pokaže Pipan, kjerkoli me sreča, jezik. Vem, zakaj to dela. Pred dnevi, ko je bil še velik, mi je pravil z vznesenimi besedami, da me ima rad in to — kaka neprevidnost! — ko je bil moj oče v bližini. Radi očeta, ki me je že grdo gledal, sem morala pokazati očetu svojo brezbržnost do drugačnokožnega mladeniča.»

«Ne smeš toliko zameriti Pipanu, Anroa,» je tolažil Freeman, «saj ni mogel slutiti, da tiči v razposajenem fantetu tvoj oče. Saj sem celo jaz sam zvedel to skrivnostno resnico šele po Pipanovem odhodu. Otroka je videl, le meni verjemi, Anroa, pred sabo, o katerem je bil prepričan, da ne ve še, kaj je ljubezen in iz nje izvirajoča poezija.»

«Tudi to sem si jaz mislila,» je odvrnila Anroa in nove solze so se ji ulile po licu, «in prav to me še najbolj peče, ko mu njegovega vedenja niti očitati ne morem.»

«Ali mi veš povedati kaj natančnejšega o čarovniku Sin-Sinu?»

«Nič kaj takega. Pravijo, da je star ko zemlja in da vsako toliko tudi sebe pomlaja.»

«Pipan mi ni vedel povedati, kaj se je bilo z njim zgodilo. Povečerjal je, legel in ko se je vzbudil, je bil že — deček.»

«Ljudje govore o čudovitih jagodah, o mamečem uspavilu, o prenavljanju nekaterih notranjih delov človeškega telesa, toda prava resnica le ne pride na dan. Če dečki ne vedo nič povedati, kaj se je godilo z njimi, bo ljudstvo še manj vedelo. To so in ostanejo čarovnikove skrivnosti.»

«Kar se tiče Pipanovega obnašanja, bom že jaz govoril z njim. Ne bo ti delal več krivice! Le umiri se in obriši si solze, da te ne bo videl žalostne, kajti prav sedaj prihaja po cesti.»

Anroa se je umaknila za razmetane zaboje, da se skrije nagajivemu dečku. Na srečo je ni bil opazil.

«Novo pismo! Rekli so mi, naj ga izročim učenemu tujcu. Nekaj časa sem menil, da je pismo zame, toda pravočasno sem se spomnil na vas,» se je pošalil Pipan v svoji deški razposajenosti.

«Glej, glej, kako prihajajo pisma!» si je dejal Freeman. Počasi je odlamljal pečat raz ovitek. Sedel je na bližnji zaboj, da razbere hieroglif, toda ko je razgrnil pisanje, je spoznal, da je pismo pisano v slovenskem jeziku.

Da, v slovenskem jeziku. Odkod prihaja? Iz prestolnice. Podpisan je Jakob Svilogoj. Neznani priimek.

Freeman se je bil že popolnoma vživel v resničnost Pipanove domneve, da sta bila skočila v faraonsko dobo, smatral je to kot dejstvo in se ni več povpraševal, je li to mogoče ali ne. V jeziku, pisavi in faraonu je imel dovolj tehtnih dokazov, zato mu je pismo, pisano v faraonovi prestolnici in podpisano z Jakobom Svilogojem podrlo na mah vso stavbo, ki si jo je bil zgradil v svojih mislih. Kajti skoraj neverjetno bi bilo, da bi živel v dobi faraonov kak Jakob Svilogoj. Toda, čemu razglabljati, ko mu da mogoče vsebina pisma najtočnejša pojasnila.

Freeman je bral počasi in preudarno. Tu pa tam je nekoliko pokimal z glavo. Odsev notranje-

ga zadovoljstva mu je legal okrog usten. Ko je prebral pismo, je preletel še enkrat s pogledom najvažnejša mesta v njem in poklical nato Pipana.

Pipan, ki je odšel, kakor hitro je bil izročil Freemanu pravkar dospelo pismo, se je takoj prikazal v vežnih vratih.

«Sedi, Pipan, nekaj vprašanj ti zastavim. Ali veš, kje leži Medana?»

«Seveda vem, gospod Freeman, v Brdih, v zapadnih Brdih onkraj Soče. Dvakrat me je vzel s seboj naš sosed, krčmar Matija, ko je šel v jeseni po brisko rebulo,» je hitro in točno odgovoril Pipan.

«Vidim, da imaš dober spomin. Možgani so ostali neizpremenjeni. Sin-Sinova operacija jim torej ni mogla do živega. Ali čutiš drugače [kako izpremembo?»

«Prav nobene, gospod Freeman. Samo misliti ne morem tako nevzdržema ko prej, vedno me v sredi mojih misli premoti kaka druga misel. Kaj pravite, gospod Freeman, ali mi bo treba še enkrat na nabor in k vojakom, ko zrasem in postanem tak, kakršen sem bil prej?»

«Po mojem mnenju ne! Da si bil rojen tega in tega leta, izpričuje rojstni list, da si opravil vojaško službo, imaš odpustnico, čemu potem bojazen? Kaj moraš ti za to, če je tvoje telo skočilo v preteklost, toda ne v tako daljno, kakor si ti o njej sanjal, marveč v bližnjo preteklost, v svoja deška leta. K vojakom ne pojdeš več, le v slučaju splošne mobilizacije te niti tvoja deška razuzdanost ne reši službovanja.»

«Če sem vas prav razumel, sem jaz sedaj dva in dvajsetletni deček, kaj ne, gospod Freeman.»

«Po telesu si res deček, toda po možganih, po razumu bi moral biti preudaren mladenič, ki ga je bilo življenje v tujini in divjini prav za prav že preustrojilo v resnega moža. Saj res, da ne pozabim, čemu pa izteguješ jezik pred Anroo?»

«Ona me je naučila, ko sem bil še velik,» se je hitro odrezal Pipan.

«Že prav, toda ali nisi pomislil, da bi lahko pomenilo iztezanje jezika po drugorodnih običajih spoštovanje, saj se izkazuje spoštovanje po vesoljnem svetu na najrazličnejše načine.» Nič ni čutil Freeman, da bi ga zapekla vest, govoril je pač z dečkom, ki ga treba tu pa tam, če ne drugače pa z neresnico pripraviti na pravo pot.

«Če je to res,» jo je pogodil Pipan in se pretkano nasmehnil, «potem spoštujem Anroo mnogo bolj ko ona mene!»

«Spoštovanje, izraženo ob nepravem času in na nepravem mestu, žali. Zapomni si to in glej, da ne boš več žalil Anrooc. Sedaj pa, tu imaš pismo, beri ga na glas, da si bom še bolje zapomnil vsebino. Kar je dobrega, sliši človek rad tudi večkrat.»

Pipan, počaščen po tolikem zaupanju, je vzel polo v roke in začel brati:

«Gospod Freeman!

Vaše listine sem imel tudi jaz v rokah. Vajina potna lista sta mi dala vse potrebne podatke, Sodite sami, v koliko sem se zmotil.

Po očetu ste Anglež. Materin dekliški priimek je precej v navadi v ožji goriški okolici. Oče in mati sta se spoznala v Kairi, kjer ste bili tudi Vi rojeni. Zaljubili ste se v slavno preteklost svoje domovine, Egipta, in očetovo premoženje Vam je omogočilo, da ste se z vso vnemo lotili raziskovanja.

Gospod Pipan, Vaš spremljevalec, je Kraševac, iz Komna doma. Zdi se mi, da mora biti kak Vaš sorodnik po materni strani.

Pisal bi Vam to pismo v angleškem jeziku, toda bal sem se napak, ker sem z angleškim pravopisom v stalnem sporu. Zato pišem rajši v domačem jeziku. Če sami ne

razumete, Vam bo gospod Pipan raztolmačil vsebino tega pisma.

Vedita, gospoda Freeman in Pipan, da sem jaz Bric iz Medane. Po nenavadnem naključju sem prišel v to deželo, polagoma sem se povzpental više in više in sedaj imam nalog, da preuredim tukajšnje zvezdoznanstvo po modernih vidikih.

Ob tej priliki se tudi jaz pridružujem vladnemu vabilu. Pridita, sprejeta bosta z največjo gostoljubnostjo. Faraon je že zelo star gospod, ljudomil in se že sedaj veseli spréjeti dva tako odlična učenjaka, kakršna sta Vi dva, gospod Freeman in gospod Pipan.

Nič se ne bojta. Za tolmača bom jaz, kakor sem tudi že raztolmačil vse vajine listine. Tukajšnjemu jeziku — menda je nekak hamitski jezik — sem se v tem času že precej priučil. Če imate kak večji dopust, Vaju bom že kam vrnil, kajti tukajšnji domačini, da Vam resnico povem, so le preleni in prelagodni, da bi se jim zljubilo pehati se za kaka boljša in seveda odgovornejša mesta. Če se razumete kaj na žitne vrste, Vam izdam že sedaj, gospod Freeman, da je pravkar prosto mesto nadzornika faraonskih žitnic.

Tudi za gospoda Pipana dobimo posel. Do načelnika telesne straže tukajšnjega vladarja se prav lahko dokoplje v nekaj mesecih.

Oba se bosta lahko ob enem bavila z raziskovanjem, kajti službe niso tu kdo ve kako naporne. Službo pa mora opravljati vsak, kdor hoče kaj veljati med tukajšnjim ljudstvom. Poklica raziskovavca tu ljudje ne poznajo.

Pridita! Po tolikem času se bom končno lahko menil z rojaki o naših domačih krajih. Odkar sem prišel sem, nisem mogel dobiti še nobene zveze z Evropo. Vsega niti razrešil

nisem. Živim, kako naj se izrazim, na skrivnostnih tleh, v skrivnostni deželi. V nekaterih zadevah je prebivalstvo tako starinsko, da spominja na predkristusovo dobo, v drugih je pa zopet modernejše od Evropecev.

Sprejmita oba najprisrčnejše pozdrave od

Jakoba Svilogoja,
ravnatelja državne zvezdarne v Horkes-Ari.»

Ko je prebral Pipan pismo, je nastal kratek odmor. Freeman se je bil zamislil, a tudi na Pipana je vplivala vsebina pravkar prebranega pisma.

Nenadoma se je zopet oglasil Pipan. «Že nekaj dni sem gledate tako čudno, prezirno, malovažno name, gospod Freeman,» nekaj žalosti je bilo primešane Pipanovim besedam, «v tem pismu me pa nazivljajo z odličnim učenjakom in mi prerokujejo, da dosežem s svojimi zmožnostmi že v nekaj dneh velevažno in zelo odgovorno mesto generala telesne straže enega največjih vladarjev na afriški celini!»

«No, toliko ti pa že moram priznati, Pipan,» je dejal veselo Freeman, «da ni vplivalo pomlajanje prav nič na tvoje možgane. Kvečjemu je prišlo vanje nekaj bujne deške domišljije. Če boš tudi v dejanjih tak, kakršen si v besedah, potem se mi v resnici ni treba bati za te. Sicer pa oprostí, če sem te s svojo neutemeljeno osornostjo žalostil, toda vedi, da je tudi mene iznenadil tvoj nenadni skok v mladost, ki se mu še nisem mogel prilagoditi v tako kratkem času. Sedaj mi pa povej, s čim se po navadi bavijo Brici.»

«Brda so, kakor že ime znači, brdovit svet na desnem bregu Soče. Njihovi prebivalci so sadje-rejci in vinogradniki. Mnogo jih živi tudi po svetu, kupčujejo s sadjem, mojstri so tudi v lupljenju sliv in sušenju fig. Da bi se kdo v Brdih bavil z zvezdoznanstvom, mi ni znano. Skoraj go-

tovo je prišel Svilogoj v te kraje kupčevat s sadjem, ko je pa videl, da ne vzdrži tekme z domačimi pridelki, se je lotil zvezd... Če pride k nam kak panoptikum, ki dovoljuje vstop le osebam, starim nad osemnajst let, kaj pravite, gospod Freeman, ali se bodo pri blagajni dali prepričati, da imam jaz prav za prav dva in dvajset let, ali me ne bodo nagnali, kakor so me že odgnali, ko sem si hotel svoje dni kot deček na sejmu sv. Jožefa izsiliti vstop v take komedije.»

«Po mojem mnenju, te ne bo pustil nihče takega, kakršen si sedaj, v panoptikum,» mu je hitro odgovoril Freeman. «Užival boš pa povsod pri vseh drugih komedijah dobroto, da boš plačeval, čeprav dva in dvajsetleten, polovično vstopnino, kajti samo otroci in vojaki do narednika imajo to predstveno pravico.»

«Kdaj se pa odpravimo na pot, gospod Freeman?» je nenadoma vprašal Pipan. Videlo se je, da bi jo najrajši takoj mahnil iz puste vasi izpremembam naproti.

«Kaj te nič ne veže na to vas?» je povprašal Freeman. Po odgovorih je hotel zvedeti, kako neki je vplivala pomladitev na Pipanov telesni stroj in na njegovo duševno življenje.

«Nič!» se je kratko odrezal Pipan.

«Potemtakem spada res,» je mrmral Freeman bolj zase ko za svojo okolico, «srce, toli opevan sedež poetične ljubezni, k telesu in ni nič drugega ko del drobovja. Pred pomladitvijo taka simpatija do naše služabnice, oziroma hišne hčerke, po pomladitvi, ko je postalo mladeniško telo in z njim srce deško, je izginila iz srca tudi ljubezen. Kdo ve, če so tam v Evropi tudi že opazili te pojave, vsekako je meni tu tako rekoč v zapuščenih obmejnih vasi ne vem katere dežele dano, da proučujem posledice še predobro uspele pomladitve.»

«V nekaj dneh odpotujemo!» se je vzdramil Freeman po kratkem odmoru iz zamišljenosti in

se takoj lotil zopet odbiranja predmetov, koje delo je bil pretrgal radi Svilogojevega pisma.

Žvižgaje je odrfrknil Pipan iz veže. Nekaj trenutkov nato se je že slišalo z dvorišča, kako so se pričkali in smejali vsi trije pomlajenci.

Freeman je popolnoma pozabil, da se je bila skrila Anroa za visoki kup zabojev in da je nehote poslušala razgovor med Freemanom in Pipanom. Razumela ni sicer ničesar, toda solze, ki so se ji ulivale brez prestanka po licih, so pričale, kako jo je žalostila Pipanova sedanost po tako lepi, postavni, še nedavni njegovi preteklosti.

«Ne žaluj, Anroa!» Kakor skrben oče je stopil Freeman k njej in jo pobožal po črnih, do tilnika pristriženih laseh. «Oba je naju težko udarila usoda. Tebi se je razgubil prvi sen dekliškega srca, jaz sem izgubil sodelavca. Veš kaj, Anroa! Pravkar sem se nekaj domislil. Ali bi šla z nami v prestolnico? Po poti nam boš kuhala, tvoji kuharski spretnosti smo se že privadili in bi jo le težko pogrešali. Da bi Pipan zopet prevzel svoj kuharski posel, ki ga je doslej opravljal na potovanju, mu nikakor ne morem zaupati. Vprašanje je, kaj porečejo oče Dervi?»

«Nič ne poreče,» je hitela zatrjevat Anroa in v hipu so se ji posušile solze, «oče se je pač bal prej mladeniča Pipana, dečka Pipana se — vsaj to upam — ne more bati in se tudi ne bo bal. Oh, kako rada bi šla z vami in pojdem tudi! Vedno tu v tej samoti, ne, ne, pripravim že očeta, da me pusti, da me mora pustiti.»

«Ne misli, Anroa, da boš hodila. Peljala se boš na vozu in ob enem pazila na našo prtljago. Mi bomo pa jezdili, kajti pot do mesta je dolga. Če meniš, da bi oče brez podkupnine ne dal tebi dovoljenja za potovanje, kar reci in označi predmet, s katerim bi se dal oče omehčati, takoj postane dotična stvar njegova last, pa bodi še tako dragocena!»

Freeman je bil izredno mehak človek. Tuja žalost, posebno pa ženske solze so ga vznemirile. Že prej, ko je bil prvič zasledil pri Anroi, kako jo je bila usoda osleparila za prvo ljubezen, je sklenil, da ozdravi dobro in požrtvovalno dekle. Vedel je, da bo njena žalost po izgubljeni ljubezni večja, če ostane Anroa sama doma z očetom, ki jo bo vedno spominjal na Pipana. Če pa pojde z njimi, jo bo vsakdanje občevanje s Pipančkom bolj in bolj odvrčalo od njega in ji predočevalo njeno brezumno ljubezen. Še preden se pripeljejo in prijezdijo v prestolnico, bo Anroa ozdravljena in Freeman bo obogatel z zadoščenjem, da je olajšal tuje gorje.

«Ne vem, ali je dovzeten za kako teh stvari, ki jih pravkar odbirate. Že dve jutri in dva večera se igra s Pipanom in z zamorčkom s skrlami, mečejo jih, bližajo in izbijajo, menda ga je prav Pipan naučil te igre, kajti pri nas ta igra ni v navadi. Na drugo sploh ne misli, kakor na to, kdaj jim dovoli dnevni čas, da se zopet naigrājo s skrlami. Nikakor ne dvomim, da se mi posreči pregovoriti očeta. Ne, to mi ne dela nobenih skrbi, najhuje je pač pri vsem tem to, da moram jaz v resni zadevi govoriti resno s svojim očetom, ki je postal deček. Povej mi, dobri tujec, ali je že nosila zemlja doslej tako nesrečno hčer, kakršna sem jaz?» In nove solze so se ji ulile po licih.

Freeman bi bil rad tolažil, toda ob taki neizmerni boilesti se mu je zdela vsaka tolažilna beseda plehka in prazna. Njegova desnica je nežno božala njene kodre. Prizadeval si je na vse načine, da bi še v sebi zajezil solze, ki so silile na dan.

«Ali jih slišiš?» je nadaljevala Anroa. Zdaj pa zdaj se ji je zahlipnilo od presilnega joka in njene vlažne oči so žalostno pogledale Freemana. «Vse dvorišče jih je polno, pričkajo se, merijo, pa se zopet spoprimejo, navdušujejo se, vsak govori po svoje in končno se vendar zedinijo. Sedaj ne morem govoriti z očetom, preveč ga je

prevzela igra. Želim iz vsega srca, da bi mu bila sreča mila in da bi igro dobil. Zmaga v tej igri ga tako navduši, da mi ob takih prilikah ne odreče nobene prošnje.»

Ko se je vrnil Freeman k svojemu prejšnjemu opravilu, mu delo ni šlo več od rok. Poglobil se je v gorje dobrega dekleta. Kake biče spleta tu pa tam nemila usoda, da tepe z njimi ubogega zemljana! Skozi okno visoko gori pod stropom so prihajala do Freemanovih ušes bodrila v treh jeziki, vesel, prešeren smeh, krik, padanje skri na kamenita tla in prepir.

Freeman je hotel odtrgati svoje misli od nesrečnega dekleta, zato je iskal primerne predmeta, ki naj bi mu usmeril misli drugam. V pismu, ki ga je bil položil Pipan na zaboj, preden je odhitel k običajni igri, je videl rešitev. Ponovil si je v mislih vso njegovo vsebino in si obetal od novega prijateljstva s Pipanovim in po materni strani tudi s svojim rojakom najboljših uspehov. Kdor ima tako visoke dostojanstvenike na svoji strani, mu je uspeh zagotovljen in razvaline enega najstarejših mest so že toliko ko odkrite.

«Kako se pa odpravljajo pisma v tej deželi?» To vprašanje se mu je vrinilo v možgane in Freeman je ugibal, da bi dobil čim najboljši odgovor nanj.

V vsej vasi Urferi ni videl na ulicah nobenega predmeta, ki bi vsaj približno slišil modernim poštnim skrinjicam. Tudi poštnega voza ni videl nikjer. In vendar, kako točno je dobil v svoje roke prvo pismo, tisto od vlade, čeprav ni bilo nikjer nobenega naslova. Svilogojevo pismo tudi ne nosi nobene označbe ne naslovljenca ne kraja in vendar mu je prinesel Pipan pismo, kakor bi bilo priporočeno. Kdo neki je bil izročil Pipanu pismo v nadaljno odpravo?

«Najbolje je, da vprašam Anroo,» se je namenil Freeman, «z igralci sedaj že tako nič ne opravim!»

Pospravil je nekoliko po zabojih s sklepom, da bo nadaljeval delo drugo jutro. Poklical je nato Anroo, ki se je morala muditi kje v bližini, kajti takoj se je odzvala in povprašala po morebitnih željah.

«Poslušaj, Anroa,» je začel Freeman, «povej mi, kako dobivate pisma v teh krajih?»

«Mi jih sploh ne dobivamo, ker nimamo nobenega, da bi nam jih pisal. Taka pisma, kakršni si ti že dve dobil, pa prihajajo po zraku. Prihajajo od odličnih oseb, ki si lahko privoščijo takega sla,» je razlagala Anroa, vesela in zadovoljna, da more s čim koristiti dobremu in prijaznemu gostu.

«Po zraku, praviš,» se je nekoliko začudil Freeman. Mislil je, da ni slišal, oziroma da ni razumel prav, kajti če bi letala prenašala pošto, bi bil gotovo že slišal v tem času brnenje motorjev, saj je vendar že nekaj tednov nastanjen v vasi Urferi.

«Da, po zraku!» je pojasnjevala Anroa. «Mož priplava po zraku, spusti se na zemljo, odda pismo in se vrne zopet po zraku, odkoder je priplaval.»

«Mož torej priplava po zraku. Ali ne sedi mogoče v truplu iz lesa ali kovine napravljene velike ptice?» je nadalje izpraševal Freeman, prepričan skoraj, da je letalstvo vendar le prodrlo tudi v to neznano deželo osrednje Afrike.

«Sedaj te pa jaz ne razumem,» je odvrnila Anroa. «Človek, ki prenaša tako pošto, ne sedi nikjer, marveč leži v zraku in leti naprej zdaj hitreje, zdaj počasneje, kakor se mu pač zljubi.»

«Frleči človek!» je zmajeval Freeman z glavo, ko je odhitela Anroa iz veže pripravljat večerjo.

«Brez letala, brez zrakoplova! Človek leže na trebuh ali na hrbet in frk! že leti po zraku. Če iztegne levo roko, se zasukne na levo, če iztegne desno, jo mahne proti desni, če dvigne noge proti nebu, se spusti letalec k zemlji, če jih povesi, zleti

navzgor. Letalec je kratko malo postal — letalo. Roke — krila, noge — rep. Kje je pa motor, ki ga drži v zraku in ki ga žene naprej?»

Freeman se je spomnil dogodka, kako je bila dvignila neznana sila njega, Pipana in Mumba v zrak, kjer so ostali in kjer bi še ostali, da jih ni raketni sunek rešil iz neprijetnega položaja. Freeman si je takrat razlagal to odbojno silo z lahnostjo, ki naj bi bila nasprotje težnosti. Tedaj se je bila omejila dotična prirodna sila le na dotično zemljišče. Nad njim in v njegovih mejah je izgubilo vsako telo svojo težo, ostalo je breztežno v zraku. Onkraj mej tega skrivnostnega zemljišča je pa že vladala z vso svojo težko pestjo težnost. Pismonoša, ki bi se torej opiral na lahnost, bi moral leteti seveda samo preko takšnega zemljišča, oziroma samo nad takim zemljiščem, da bi se držal breztežen v zraku. Težko si je pa misliti, da bi taki lahnostni pasovi prepletali deželo in ustvarjali možnost zračnih poštnih poti.

«Če si je torej težko predstavljati,» si je mislil Freeman in začel z rokami križema na hrbtu hoditi po veži gori in doli, v kolikor so mu dovoljevali po prostoru razmetani zaboji, «da bi imel pismonoša vso dolgo pot iz prestolnice do najskrajnejše obmejne vasi pod seboj samo zemljišča, ki bi bila tako rekoč prepojena z lahnostjo, ni drugega izhoda iz te zapletene zadeve kakor možnost, da si je vzel pismonoša lahnost s seboj, da vpliva torej v tem slučaju lahnost od blizu in ne na daleč.»

«Ali je pa to mogoče?» se je vprašal Freeman. Njegovi koraki so se bili nekoliko izdaljšali, samo da so prej premerili vežo. «Zakaj pa naj bi ne bilo mogoče? Prebivalci te dežele očitvidno ne poznajo elektrike ne magnetizma, sicer bi bile prišle dobrote teh dveh prirodnih sil tudi v to skrajno vas v obliki električne luči, prometnih vozil itd. Od prirodnih sil poznajo edino le težnost in še to so spoznali šele tedaj, ko se jim je pojavila težnost v

svoji negativni. Težnost jim je bila vsakdanji pojav, da se zanj niti zmenili niso. Šele, ko je stopil preudaren, razsoden in iznajdljiv mislec v območje lahnosti, se je zavedel, viseč v zraku, da je težnost sila, ki je povsod doma, da se dobe pa tudi taki kraji, kjer jo nasprotna sila popolnoma uničuje. Ugotovitev sile je bil prvi začetek in vse drugo se je razvijalo polagoma ali pa tudi hitro. Dognali so — kako jasen se mi zdi ves nadaljni razvoj — da tiči privlačnost zemlje v nevidnih žarkih. Iskali in dobili so nato snov, ki je bila popolnoma neobčutljiva za te žarke, ki nanjo torej nikakor niso mogli vplivati. Iz take snovi so si napravljali obleke in se na ta način zavarovali zoper privlačnost zemlje. Pismonoše nosijo obleke iz takega blaga, ostajajo radi tega v zraku, neka druga sila, za katero bom moral še poizvedovati, jih pa žene naprej po zračnem oceanu.

Kaj smo pa mi, prosvitljenci vedeli pred sto leti o elektriki?» se je segreval Freeman. Ustavil se je bil in se zagledal skozi vhodna vrata v daljavo, kakor bi prešteval množico, pred katero mora braniti čast in velike zmožnosti neznanega mu še ljudstva. «Ves svet je živel stoletja in stoletja v električnem ozračju. Bliski so se vneli, strele udarjale, vžigale in priti je moralo šele osemnajsto stoletje, da je Franklin odkazal s strelodromom zračni razdevajoči sili določeno pot. Ukrotil jo je, a je ni udomačil. Šele žaba in še ta ne živa, mrtva žaba torej, odrta žaba je bila, ki je s svojimi utripajočimi kraki na kovinasti mreži pripravila učenjaka Volto do tega, da je izteknil silo: elektriko, podjarmil jo in jo daroval človeštvu. In nato v kratki dobi nekaj desetletij tak razvoj!

Zakaj naj bi se torej tudi tukajšnji prebivalci ne ponašali z lepimi uspehi, ki so jih dosegli z novo prirodno silo, ki jo mi, moderni ljudje, sicer poznamo, a se je še nismo lotili, da bi si jo uslužili. Leteči pismonoša je le postaja ob progi

težnostnih iznajdb. Ali nisem bil tudi jaz na eni taki postaji,» se je vprašal Freeman in se skrivnostno nasmehnil, «ko sem visel nepremično v zraku? Tedaj sem bil v oddelku za poštno ležeča pisma, ki jih ni treba raznašati, po katera morajo stranke same prihajati in je uradnik v takem oddelku nepremičnina med drugimi uradnimi nepremičninami... Prijatelj Svilogoj jo je pogodil, zaključivši svoje pismo z ugotovitvijo, da živi na skrivnostnih tleh. To pot sem zasledil tudi jaz točko, s katero so tukajšnji državljani prekosili moderne Evropece, kajti z letečimi pismonoši se ne more ponašati še nobena evropska država.»

ČUDO ČREZ ČUDO.

Podeželski značaj pokrajine z njenimi obdelanimi polji, obdanimi z umetnimi dragami, se je začel umikati, čim bolj je napredovala mala družba devetnajsti dan svojega potovanja proti severovzhodu.

Na čelu je jezdil Freeman. Sedel je oblečen v običajno obleko tamošnjih deželanov na črnorjavem konju, krotki živali, ki si je bila ustvarila v teku svojega dolgega življenja posebno filozofijo, zgoščeno v naziranju, da je vsaka naglica nepotrebna in da doseže vsako živo bitje določeni mu cilj tudi brez naglice. Temu mnenju se je moral vdati tudi jezdec, čeprav si je želel medpotoma večkrat, da bi zrasli kljusetu peruti, da bi se oba dvignila liki vladni pismonoše v zrak in pospešila to dolgotrajno potovanje.

Za jezdecem se je zibal velblod, otovorjen z dvema dečkoma, Pipanom in Mumbom. Rad bi bil preskrbel Freeman tudi svojima mladima spremljevalcema konja, toda ni ga bilo dobiti ne v Urferi niti v njeni okolici. Edini konj, ki so ga mogli iztakniti, je moral služiti seveda Freemanu.

Na velblodu sta se vedla, čeprav sta si bila v neposredni bližini, dečka naravnost vzorno. V noči pred odhodom jima je minila vsa nagajivost, postala sta resna, zamišljena, moška.

Freeman, boječ se neprilik, ki bi mu jih lahko napravljala dečka medpotoma v svoji odpustljivi neugnanosti, je bil namreč poklical Mumba sama k sebi in mu dejal:

«Jutri odpotujemo. Pričakujem od tebe, da boš poslušen in resen! Sin si tukajšnje zemlje, zato bodi Pipanu v vsakem oziru vzor, ti mu kaži, kako se mora človek vesti v vseh okoliščinah, prednjači mu v resnosti, preudarnosti, postrežljivosti, okaraj ga tudi, če spoznaš, da je zakrivil kako neumnost. Zanašam se na te, ker te poznam. Prepuščam ti nekako voditeljsko mesto do Pipana!»

Ko je odšel Mumbo od Freemana, ponosen, da mu je bil zaupal veliki bvana tako odgovorno in ob enem častno službo, je moral Pipan pred Freemana.

«Pipan, dolgo časa že delujeva skupno. Slučaj naju je spravil v pragozdu skupaj in določeno nama je, da se v teh divjinah tudi ne ločiva. Nesrečen slučaj ti je pred kratkim vcepil — kako naj se izrazim — nekako neodgovornost za vsako tvoje početje. Naša nadaljna pot pa zahteva od nas vseh složnega, resnega nastopa. Poznam te dobro in vem, da znaš zadušiti vsak otroški pojav v sebi, če le hočeš. In da boš hotel, za to te prosim. Ne radi sebe, ne radi tebe, pač pa radi Mumba, ki mu moraš vedno predočevati, kako se mora obnašati človek, čeprav sin kulturnega severa, v afriški divjini, posebno še, če je poleg vsega še član znanostne ekspedicije. Ti bodi tukajšnjemu urojencu, Mumbu, vzgleden tovariš in vplivaj s svojim neoporečnim vzgledom na njegov nastop!»

Ta dvojni opomin je padel na izredno rodovitna tla in obrodil sad, da se je Freeman kar čudil. Oba, Pipan in Mumbo, sta tekmovala, kdo prekosi, kdo poseče drugega. Nobeden ni dal načelniku ekspedicije niti najmanjšega povoda do najmanjše jezice. Tesno, drug ob drugem, sta se držala velbloda za grbo, pazeč, da nastopa vsak vkljub komičnemu čepenju na hudomušni živali kolikor možno moško in resno. Žival je bila v resnici hudomušna in pravcato nasprotje flegmatičnemu konju. Ko se ji je zljubilo, je zbežljala z

obema obešenima dečkoma in divjala naprej, naprej, kakor bi bila zapazila v svoji fatamorganski pameti sredi peščene puščave rodovitno, hladilno zelenico. Večkrat je žival, ki je doma le preveč počivala in ki je hotela prvi izlet po dolgem počitku temeljito izkoristiti, vrgla zdaj enega, zdaj drugega pri svojih naravnost planinskokozelskih skokih s hrbta, toda ne eden ne drugi se ni zasmel svojemu ponesrečenemu tovarišu.

Družbo je zaključeval običajen vaški voz, ki sta bila vanj vprežena dva mlada bivola. Vodil ju je urferski vaščan, ki je bil pred davnimi leti nekoč v prestolnici in o katerem si je predstavljal Freeman, da bo še najbolj poznal smer in pot do nje. Zaboji, dva večja in trije manjši, so bili na vozu tako zloženi, da je Anroa med njimi lagodno sedela. Razprostrta odeja nad njeno glavo je služila za streho in senčila tako kuharico ekspedicije kakor tudi jedila, ki so jih peljali s seboj.

Brez posebnih pripetljajev se je Freemanova družba po osemnajstih dneh potovanja polagoma približevala prestolnici. Vsi znaki so kazali na to. Nasade, polja so puščali za sabo, široka lepa cesta jih je vodila mimo vrtov, sredi katerih so se skrivale lične hišice premožnejših meščanov, medpotoma so jih prehitevali deželani, ki so vsi nosili pridelke v mesto, da jih drugo jutro zarana prodajo meščanom.

Freeman se je čudil, da so se ljudje ustavljali, ogledovali si družbo, zlasti njega in nadaljevali šele po kratkem postanku svojo pot. Pogledal je sebe, pretipal svojo obleko, da se prepriča, sta mu bila morda njegova mlada spremljevalca obesila kak smešen predmet na hrbet. Bilo je vse v redu. Ozrl se je nanju, visela sta oba, tesno oklepajoč se velblodove grbe, moško brez najmanjšega hudomušnega izraza na resnem obrazu. Krivično ju je bil torej obsodil s svojo neutemeljeno sumnjo.

Opazovanje, ki ni bilo niti prikrito, saj so deželani povsod odkritosrčni v vseh svojih dejanjih, je postajalo sčasoma Freemanu nadležno. Če bi bil vsaj vedel, kaj neki je vzbujalo zanimanje teh kmetov v taki meri, da so se celo ustavljali, čeprav se jim je mudilo v mesto! Pri takih prirodnih ljudeh zadostuje malenkost, da se zazijajo vanjo. Prav to malenkost bi bil pa Freeman rad poznal. Poostril je opazovanje, a ves njegov trud je bil zaman. Ko le ni mogel ugotoviti toli važne malenkosti, se ni več mnogo zmenil za neprijetno radovednost, toda jezilo ga je le, da se ni mogel vdajati nemoteno mameči lepoti večjih in manjših stavb, kojih večajoče se število je pričalo, da so že bili stopili na mestna tla.

Izpod pokrite verande večjega poslopja ob cesti je stopil naravnost k Freemanu mož, poklonil se pred njim z nagnjenim životom, s prekrižanimi rokami na prsih in s sklonjeno glavo.

«Freeman?!» Iz tega nagovora se je čutil tako ljubezniv pozdrav kakor tudi dvomeče vprašanje.

«Freeman sem in tebe je gotovo poslal Svilogoj, da nas popelješ k njemu!» mu je dejal Freeman.

«Resnico govoriš, toda tvojega prijatelja in spremljevalca ne vidim!»

«Nič se ne boj, tudi on je tu, čeprav nekoliko izpremenjen!» je odvrnil Freeman kratko, ker ni hotel pojasnjevati cele zadeve na ulici. «Rad bi videl, da nas pelješ po najkrajši poti do svojega gospodarja, ker smo precej zbiti od potovanja!» Trudnost pa nikakor ni bila glavni povod Freemanove želje. Izbegniti je hotel čimprej pogledom, s katerimi so ga merili to pot meščani, kakor so ga malo prej v mesto hiteči deželani.

«Po najkrajši poti te pripeljem k njemu,» je zatrdil Svilogojev poslanec, postavil se pred družbo in jo vodil po mestnih ulicah.

Sredi prostornega trga, ki se je vanj iztekalo več ulic, je opazil Freeman okrogel prostor,

ograjen s steklenimi palicami. Dejstvo, da ni bilo na tem prostoru ne spomenika ne obeliska ne vodnjaka, je vzbudilo njegovo pozornost. Zdelo se mu je tudi, da postaja zrak hladnejši, čim bolj so se bližali ograji. Ko so stopali mimo nje, je pihal prav občuten veterček. Ta pojav je zopet pojemał, ko so se oddaljevali od ograjenega prostora.

Zapustili so trg in jo krenili po ozki ulici dalje. Toplota, ki je udarjala na ulico od razbeľjenih sten, je spomnila Freemana na hlad, ki ga je užival na trgu. Če je pihal veter preko trga, zakaj se ni izgubilo vsaj nekaj njegove moči tudi v ozko ulico, da bi vsaj nekoliko ublažil neznosno soparo med razgretimi stenami.

Novi vtisi so odvrćali Freemana od nadaljnega razmišľjanja. Šele ko je družba zopet stopila na drug trg, je spomnila enaka ograja okoli praznega prostora sredi trga Freemana na prejšnje opazovanje. V bližini ograje je videl precej ljudi, ki so se počasi obraćali okoli svoje osi, kakor bi se izročali od vseh strani blagodejnemu vplivu tekoćega zraka. Saj je tudi čutil Freeman, ki ni bil niti v bližini, prijetno sapico.

Kako? Zakaj? Kaj vsebuje ograjeni prostor? Dva slućaja sta bila Freemanu utrdila domnevo, da je namreć bližina dotićnega kroga nekako hladišće po hladu hrepenećih mešćanov, ki prihajajo iz svojih razgretih sob, da se ohlade. Toda odkod hlad, odkod zraćni tok?

Z bajno naglico so delovali Freemanovi možgani. Spomnil se je naprav, ki imajo isti namen kakor ta zagonetni krog za stekleno ograjo. Vetrila tudi hlade, vetrila žene elektriķa, elektriķe pa ne poznajo v tej deželi. Mesto te prirodne sile poznajo le teŹnost v njeni pozitivni in negativni obliķi. To zadnjo je krstil nekoć Freeman sam z «lahnostjo».

To ime je usmerilo Freemanove misli na pravilno pot. Če je bil on v obmoćju lahnosti iz-

gubil težo ter se dvignil nad zemljo, se to še laže zgodi z zrakom, saj zrak ima tudi svojo težo. Kakor hitro pa izgubi zrak težo, se vzdigne navzgor; za seboj bi pustil le brezdračen steber, če bi ne vdarjal zrak iz soseščine v prazen prostor. Zrak iz soseščine pa postane v območju lahnosti zopet breztežen, se vzpne navzgor, pojav se ponovi in tako nastane stalni zračni tok, ki prinaša v bližini umetnega hladilnika razgretim čelom hladu. Ni treba drugega, kakor da so položili v ograjen prostor nekaj one, z lahnostjo prepojene zemlje, koje moč in silo so bili izkusili Freeman in njegova spremljevalca v bližini obmejne vasi Urfere.

Kako različno se da uporabljati težnost, skoraj nič ne zaostaja težnost za elektriko, je nadaljeval Freeman svoje razmotrivanje. Slučaj, ki mu je bil Freeman priča takole mimogrede, je le potrdil pravilnost njegovega sklepanja.

Od nekod je namreč prihitela mlada mačka. Ali jo je kdo podil, ali se je bila sama tako ustrašila, naravnost proti ograji jo je ubrala s privzdignjenim repom. Zagnala se je v ograjeni prostor in že se je dvignila v zrak. Očividno še ni poznala zbog svoje mladosti in neizkušenosti pravega namena ograjenega središča na mestnih trgih. Žalostno je mijavkala. Njen obupni glas je vzdramil meščana, ki se je bil posvetil prijetnemu ohlajanju, da je stopil k ograji, snel v njeni bližini visok drog, ki je imel na gorenji strani iz žice spleteno veliko vrečo in bil podoben pripravni, s katero love dečki metulje po travnikih. Vrečo je polagoma povесil nad v zraku visečo mačko, kakor povesi cerkovnik svoj dolgi kajfež nad svečo na altarjih, in ko je bila mačka popolnoma pokrita z vrečo, je zavrtel palico, da se je obrnilo žrelo vreče navzgor in potegnil tako svoj plen iz nevarnega območja na varno. Kako previden je bil, da je obrnil žrelo navzgor, se je videlo, kakor hitro je prišla vreča z mačko v območje težnosti.

Vreča je padla. Če bi bilo njeno žrelo spodaj, bi bila telebnila mačka na tla. Tako se je pa samo vreča obrnila, mačka je ostala v njej nepoškodovana in ko jo je dobrotnik izpustil, je izginila ko kafa.

Freeman, osupel od vedno novih odkritij, je dobival vedno večje spoštovanje do neznanega ljudstva, ki govori in piše staroegipčanski jezik, ki živi pod faraoni v drugem tisočletju po Kr. r., ki mu pa ni bil privoščil doslej še noben zemljepisec vidnega kotička niti na najpopolnejšem zemljevidu srednje Afrike.

Freeman se ni mogel dovolj načuditi, ko je videl tako lepe uspehe v javni dobrodelnosti in ko jih je primerjal z dobrodelnostjo v modernih državah. V tem oziru ni zaostajala po njegovem mnenju ta država prav nič za svojimi evropskimi tovarišicami. V severnih krajih, kjer vladata mraz in sneg, imajo večja mesta v zimskem času javne ogrevalnice, da prebijejo največji reveži, ki nimajo doma, mrzlo noč na gorkem pod streho, na jugu pa, kjer neusmiljeno gospodari solnce, skrbi mesto z javnimi hladilniki, da morejo prenašati ljudje sicer neznosno vročino. Enaka dobrodelnost tako na severu kakor na jugu, in vendar kaka razlika! Koliko ljudi treba pri ogrevalnicah za oskrbovanje peči, na jugu pa taka preprostost, taka enostavnost s hladilniki! Tudi v tem oziru so severnjaki premagani.

Freeman se niti zavedel ni, da se je bil njegov kažipot ustavil. Šele ko se je tudi njegov konj ustavil, se je vzbudil iz svoje zamišljenosti. Zapazil je lepo stavbo — bila je enonadstropna vila, pred njo veranda sredi zelenja. V vhodu je stal mlad mož. Freeman mu je na prvi pogled prisodil kakih pet in dvajset let. Ta je stopil takoj k Freemanu.

«Gospod Freeman, dobro došli pod mojo streho!»

«Bodite mi pristrčno pozdravljeni, gospod Sviligoj!» je takoj uganil Freeman, ko je začul domačo govorico. Hitro je skočil s konja in krepko stisnil ponudeno mu roko.

«Kje ste pa pustili svojega spremljevalca, gospoda Pipana?» se je ogledoval Sviligoj.

«Tam le visi z velbloda, oni deček z belo kožo, njegov črni tovariš je moj sluga Mumbo. Veste, oba mi je neki gozdni zdravnik poveronovil nekaj dni pred odhodom k vam. Kaj sem hotel, vzel sem ju vkljub temu s seboj. Na vozu sedi pa naša kuharica, Anroa, z voznikom, ki nam je pripeljal prtljago.» Na ta način se je Freeman oddolžil družabnim običajem, predstavivši gostitelju vse svoje spremstvo.

Nekaj kratkih ukazov in že so sluge, ki so stali za prižastimi stebri, odpeljali konja, velbloda, vola in voz, še prej so pa znosili zaboje z voza v poslopje.

«Sedaj pa kar za mano!» je dejal Sviligoj in peljal svoje goste v prostorno sobo. «Srečen sem, verjemite mi, da slišim po tolikem času zopet enkrat domačo govorico.»

Pipan se je bil sramežljivo približal gostitelju Sviligoju in se mu predstavil.

«Dovolite, gospod Sviligoj, jaz sem Pipan!»

«Ubožec,» ga je pobožal Sviligoj, «že vem vse! Ti bi moral prav za prav reči: jaz sem bil Pipan, ali pa: jaz sem Pipanček. Kakor jaz poznam to deželo, si jo bil še poceni skupil. Kako lahko bi te bil oni zdravnik tako pomladil, da bi moral nastopati mesto tebe tvoj rodni oče! Sedaj pa kar sedite! Ko se nekoliko oddahnete, bomo večerjali in potem nam ostane dovolj časa za razgovore.»

Sedli so okoli mize. Pot je bila vso družbo precej zdelala, posebno ker so potovali s kratkim presledkom okoli poldneva skoraj ves dan, samo da so še ob solnčnem svitu dosegli svoj cilj.

Freeman se je ozrl po sobi. Neki tajni glas mu je pravil, da se skrivajo povsod presenečenja. Dežela, ki je nudila že na prostem posebnosti kakor leteče vladne odposlance in javne hladilnike, bo iznenadjala tujce mogoče še bolj, ko jim bo odkrivala udobnosti družinskega in družabnega življenja med štirimi stenami. Freeman ni bil nikdar radoveden, toda to pot ga je zanimala kultura tega neznanega ljudstva, zgrajena na edini znani mu prirodni sili, na težnosti.

Svilogoj je bil stopil tačas k nekaki kljuki v zidu, obrnil jo nekoliko in skoraj istočasno se je slišal izpred sobe žvižg. Vrata so se odprla in sluga je prinesel večerjo.

«Nič posebnega,» se je opravičeval Svilogoj, «tu na jugu smo precej zmerni v jedi, saj nam prihranja gorkota sama že polovico jedi. Toda čakajte! V temi vendar ne bomo! Dan se nagiblje in noč že prihaja!»

Skozi male odprtine v stropu je prilezlo v tem trenutku dvanajst krogel, ki so se ustavile kako ped pod stropom. Nenadoma so zažarele v naravnost solnčnem sijaju. Kakor v pravljicah, si je mislil Freeman, a rekel ni ničesar. Vedel je, da bo prej ali slej doznal bistvo te razsvetljave, toda njegov ponos ga je silil, naj skuša sam razrešiti to skrivnost.

To pot je težnot, oziroma lahnost pustila Freemana popolnoma na cedilu. «Vražji ljudje,» si je dejal Freeman, «človek je mislil, da je zlezl za nekaj tisočletij nazaj v preteklost, v faraonsko dobo, pa ga končno pouče dejstva, da prekaša to ljudstvo v marsičem moderni svet dvajstega stoletja.»

Pipan, ki je sedel poleg Freemana, je pocuknil tega rahlo za rokav in mu pošepnil: «Za našimi hrbti ob steni tako prijetno piha, in mize imajo steklene noge, in prt se ne da raztrgati, in tista rumena sadna zmes je tako dobra, da bi je jaz snedel poln čeber.»

«Le glej, Pipan,» ga je opomnil Freeman prav tako tiho, «da se ne prenaješ, da ti ne bo slabo ponoči! Kdo ve, kaka zdravila uporabljajo tukajšnji zdravniki? Z enim si imel menda že dovolj žalostne skušnje.»

Freeman je med jedjo mislil na to, kar mu je bil izdal Pipan. Otroci imajo za opazovanje narsiven dar, ki ga starejši človek polagoma izgublja. On sam je opazoval vso sobo, vedel je, da je v njej vse polno skrivnosti, a ni ničesar opazil, njegov sosed, deček Pipan, je pa ugotovil v nekaj minutah, da imajo hiše hladilnike tudi v svojih sobah in da je prt iz posebno trdnega blaga, ki kljubuje celo nasilnosti deške radovednosti.

Zdaj pa zdaj se je ozrl Freeman v žareče kroglice pod stropom. Sam ni vedel, kaj si je naložil na krožnik, kaj uživa, tako ga je bil ommil novi skrivnostni svit, ki mu ni vedel izvora. Žvižg, s katerim je bil poklical Svilogoj kuharja, je bila malenkost proti tej razsvetljavi. Tam se je z ročnim prijemom skoraj gotovo odprla pot zračnemu tlaku, zračnemu pritisku skozi piščalko, toda tu pri tej krasni razsvetljavi so se izkazala vsa ugibanja kot popolnoma nezmisljena.

Po večerji sta dečka pokimavala za mizo in le s težavo premagovala spanec. Tudi Anroa si je zaželela počitka. Bati se je bilo, da zaspi vsa mladina za mizo. To je opazil Svilogoj in odredil, da se spravi mladež počivat. Mladini se je pridružil še Freemanov voznik, ki sam ni vedel, kaj naj počne po večerji pri mizi.

Ostala sta Freeman in Svilogoj sama. Zleknila sta se bila po nizkih, mehkih počivalnikih. Nekaj časa je vladala tišina, kakor bi ne vedel ne eden ne drugi, kje začeti razgovor. Bilo je le preveč vprašanj od ene ko od druge strani in vsako bi rado dobilo pojasnilo prvo.

«Visoko cenim to ljudstvo;» se je končno ojunčil Freeman, «radi postrežljivosti, gostoljubnosti ga spoštujem, le ena lastnost mi ne ugaja in

to je prevelika radovednost. Prav ustavljali so se ljudje, ko so me uzrli, nobene razlike ni bilo v tem med kmeti in meščani.»

«Oprostite, gospod Freeman,» mu je hitel odgovarjat Svilogoj, «ta radovednost je umljiva in radi tega tudi opravičljiva. Kakor hitro ste bili prestopili mestno mejo, so mi že povedali, da jezdi mož na konju v mesto. Povod radovednosti niste bili vi, pač pa je bil vaš konj. Vedite, da je konj pri nas silno redka prikazen. V tukajšnjem zverinjaku imamo samo dve taki živali. Prav tako bi se začudili naši ljudje tam daleč v naši domovini, če bi se nenadoma pojavil po mestnih ali vaških ulicah recimo kak slon. Kje vruga ste izteknili tako redko žival? Ker nisem vedel, kam z njim, sem ga dal prepeljati naravnost v zverinjak, naj se vsi trije nekoliko pozabavajo.»

«Vi pravite torej, da je konj v teh krajih le redka prikazen. Razumljiva bi bila ta trditev, če bi bil srečal žival ali vsaj kako vozilo, ki naj bi bile izpodrinilo konja. Toda verjemite mi, avtomobila nisem v resnici še nobenega videl v vašem mestu.»

«Seveda ne, ker imamo stroga določila, kdaj smejo naši vozovi voziti. Za to so določene posebne ure na dan. V tej državi si take zakone že lahko privoščamo, ker nam služi tako vozilo bolj za zabavo. Zato so pa naša vozila preprosta, zadovoljujemo se kvečjemu z dvanajstimi kilometri na uro in prav to dejstvo izključuje skoraj popolnoma vsako nesrečo.»

«Kaj pa žene tukajšnja vozila? Električna je tu neznana, do tega zaključka sem že prišel. Para se menda tudi ne izrablja, zato pa res ne vem, kateri sili bi pripisal tako moč.»

«Nič drugega ni ko zračni tlak. Tega je povsod dovolj in ni treba, da bi se vozilo šele napajalo na posebnih postajah s prepotrebni gonilom. Zračni tlak pritiska na poseben meha-

nizem in voz se giblje in vozi tako rekoč brez tujih sil.»

«Zračni tlak, en kilogram na vsak štirijaški centimeter, če se ne motim,» se je zamislil Freeman, «pa zopet spada k težnosti, težnost drži zrak v svojih sponah in zrak pritiska radi privlačnosti na svojo podlago. Torej ena in ista sila in vendar v kako različni uporabi! Sedaj šele razumem stavek v vašem pismu: Vsega niti razrešil nisem. Živim na skrivnostnih tleh.»

«Da bi vedeli, kako sem se šele jaz čudil prve dneve, ko sem prišel semkaj. Videval sem čuda, a ni bilo nobenega, da bi mi jih bil pojasnil. Vprašati nisem znal, a tudi odgovora bi ne bil razumel. Pozneje, ko sem se bil kolikor toliko priučil jeziku, so me imeli za največjega nevedneža, otroci so skoroda kazali s prstom za mano. In odtle nisem več izpraševal. Vživel sem se v to, da sanjam, v takih sanjah sem prebil nad dve leti in iz teh sanj me je vzbudil šele Pipanov rojstni kraj v njegovem potnem listu.» Svilogoj se je po teh besedah zamislil, kakor bi si predočeval vsa čuda, ki so jih zrle njegove oči na teh skrivnostnih tleh.

Freeman ni hotel pretrgati poezije tega molka. Sam se je tudi zamislil v svoje dosedanje ugotovitve in dognal, da se človek, išoč izboljšanja svojega položaja in izrabljajoč prirodne sile, izpopolnjuje, da je človek v svojem stremljenju po udobnejših razmerah vedno enak, pa naj živi na mrzlem severu ali na vročem jugu, naj uporablja elektriko ali pa težnost kot prirodno silo, s pomočjo obeh prihaja do dobrih praktičnih izumov, prihaja do cilja in mu ni do tega, kako je prišel do cilja, samo da ga je dosegel po najkrajši poti. Skrajšati si pot, tiči človeštvu že od davnih dob v krvi. Tu v tej zagonetni deželi uradne obleke, ki dvigajo pismonošo v zrak in ga dovedejo po najkrajši poti in hitro do cilja, v ostalih državah letala in zrakoplovi, tu javni in zasebni hladilni-

ki, više gori na severu električne peči, tu in tam vozila, pri katerih nadomešča prvotno vprežno živino sila, pa bodi že elektrika ali težnost. Freeman je bil prepričan, da ni bila dežela, v koje prestolnici modruje sedaj z rojakom Svilogojem, nikdar v nobeni zvezi z ostalim svetom, zadostovala je sama sebi, razvijala se je brez tuje podpore in dosegla imenitnih uspehov, čeprav ne vpliva vročina nič kaj spodbujevalno na izumiteljske možgane, čeprav so ljudje, kakor se je bil Svilogoj sam izrazil v svojem pismu, «preleni, prelagodni, da bi se jim zljubilo pehati se za kaka boljša mesta.»

Freeman je poškilil na nepremično ležečega gostitelja, ki je še vedno upiral svoje oči v strop, v žareče krogle. Freemana je zarsbelo, da bi vprašal, kaj in kako je z razsvetlavo, z dvanajstimi krogli, ki vise v štirih vrstah izpod stropa, toda ni hotel, da bi ga imel gostitelj za nevedneža in da bi končno mogoče še otroci za njim kazali.

«Oprostite, gospod Freeman, da sem toliko časa molčal!» se je oglasil Svilogoj, vzravnal se in natočil obema osvežujoče pijače. «Razpredelil sem bil nekoliko svoje misli, da vas z nekaj besedami seznanim z najznamenitejšimi posebnostmi te dežele!»

«O kateri še sedaj nimam pojma, kje leži,» se je vmešal Freeman. «Pregledal sem vse zemljevide, proučil egipčanske in abesinske meje, preštudiral kolonijalno posest Italije, Francije, Anglije in Belgije, toda kamorkoli sem hotel spraviti to deželo, v vsakem slučaju bi se bil pregrešil zoper vrhovno oblast dotične države.»

«O tem vam ne morem dati podrobnejših pojasnil,» je odvrnil Svilogoj, «lahko bi bil sicer izračunal, kje se nahajamo, toda kaj bi mi bilo pomagalo vse to, ko pa nisem imel zemljevida, da bi se prepričal o legi te dežele.»

«Česar ni zmoget posamič nobeden od naju,

mora uspeti obema skupno,» se je razveselil Freeman, «končno razgrnemo vsaj eno skrivnost.»

«Druga bi bila,» je dostavil Svilogoj, «da odkrijemo jezik te dežele. Precej dobro sem se bil naučil v dobi, odkar bivam v tej deželi, tukajšnjega jezika, priznavam pa, da vam ne vem povedati, kakšen je ta jezik. Govoriti jezik in ne vedeti, kateri je, ali ni to skrivnost, gospod Freeman?»

«Nobena skrivnost zame!» Freeman je segel po kozarcu, ki ga je bil Svilogoj malo prej nalil. «Vi govorite jezik, ki so ga govorili stari faraoni pred štirimi tisoč leti. Jezik dobro poznam.»

«V kolikor sem poučen,» se je zagovarjal Svilogoj, «je ta jezik že davno izumrl, zato se niti drznil nisem misliti nanj, čeprav bi me bila lahko spomnila nanj tukajšnja dinastija, ki je tudi faraonska. Torej staroegipčanski jezik! Skoraj bi ne verjel, kajti stari jeziki so bili zame na gimnaziji vedno trd oreh, ta jezik se mi je pa zdel mehak ko banana. Pomislite, priti ste morali vi tisoč in tisoč kilometrov daleč, da ste mi povedali, kaj znam, oziroma kakega jezika sem se bil naučil. Ali ne spada tudi to na ta skrivnostna tla?»

«Če se vi, gospod Svilogoj, še vedno ne morete otresti domneve, da živite na skrivnostnih tleh to pa celo po dvoletnem bivanju v tej deželi, kaj bi moral reči šele jaz, ki sem novinec v teh krajih. Za me je vsaka stvar nova in če primerjam kulturo te dežele z zapadno evropsko, vzdrži prva to primero in se ji ni treba nič sramovati.»

Nenadoma je skočil Svilogoj pokonci, zgrabil stekleni krožnik in ga treščil na tla, popadel skledi podobno posodo in jo zagnal v steno, prijel za steklenico, v kateri je bilo še precej pijače, in jo vrgel v veliko šipo obsežnega okna. To se je izvršilo tako naglo, da se je zavedel Freeman, ko je bila miza že skoraj prazna in vsa posoda po

tleh. Kaj se je bilo zgodilo? Ali je bil njegov gostitelj zblaznel?

Freeman se je le trenutno pozanimal za svojega besnečega soseda, njegova pozornost je bila takoj nato osredotočena na padajočo stekleno posodo, ki je pri padcu pač zaropotala z velikim hrupom, ki je pa ostala tudi po padcu na trda, tlakovana tla cela, nerazbita.

Še en kozarec je bil ušel Svilogojevi besnosti. Stal je pred Freemanom, zato ni mogel Svilogoj do njega. Ta kozarec je zagrabil sedaj Freeman, zamahnil z njim po zraku in ga treščil z vso silo na tla. Kozarec je zaropotal, toda iz tega ropota je zazvenel le škodoželjni smeh zmagovitega in nepremagljivega nasprotnika na Freemanovo uho.

«Torej ste se tudi vi prepričali o dobroti in prvovrstnosti naše posode!» se je pošalil Svilogoj in njegov dobrodušni nasmešek je bil v največjem nasprotju z besnostjo, ki mu je bila pred sekundami obraz popolnoma spačila.

«Vražja dežela,» je vzkliknil Freeman, pobiraje kozarec, «sedaj pa res ne vem, ali so tla, na katera je bilo vrženo steklo, skrivnostna, ali je steklo samo skrivnostno. Steklo, ki ni krhko, ni zdrobljivo! Ali je sploh to mogoče? Že vidim, tu pri vas je vse mogoče in tudi s steklom ste pobili ves ostali svet!»

Tudi Svilogoj je bil pobral med tem posodo s tal in jo postavil na mizo. V steklenici je bilo ostalo prav toliko tekočine, kolikor je je bilo prej v njej. Niti kapljica ni bila iztekla, čeprav je ležala steklenica na tleh.

«Vi opazujete steklenico, kaj ne, gospod Freeman! Vedite, da so vse steklenice enake. Če se zvrnejo, če padejo, se jim radi premembe ravnotežja samo ob sebi zamaši grlo. Če pa hočete spraviti tekočino iz steklenice, jo morate držati za grlo, kajti le s tem prijemom preprečite delovanje samogibnega zapirala.»

«Sedaj mi je jasno, čemu je bila okoli javnih hladilnikov steklena ograja, čemu je pohištvo stekleno, vsaj po stekleni mizi sklepam na steklenost ostalega pohištva. Vse je napravljeno za stoletja. Steklo je izpodrinilo celo kovino in les. Praktično je vse to seveda, ne vem pa, če je to z gospodarskega stališča odobravati. Posoda, pohištvo preživi rodove, to je res, toda kaj pa potem obrtniki, steklarji, mizarji pri tako trdnih oziroma pri teh večnih izdelkih.»

«V kolikor sem dobil vpogleda v tukajšnje gospodarske razmere, nasprotuje trajnost izdelkov sicer razvoju industrije, toda s tem zabranjuje, da bi se ustvaril tovarniški proletarijat. Zemlje dobi lahko vsakdo dovolj za svojo uporabo, samo obdelati jo mora, še prej jo pa mora iztrgati bodisi savani bodisi pragozdu. Obdelovanje pa ne povzroča nobenih težkoč in naporov. Vkljub legi pod pekočim solncem ni radi umetnih drag nobene suše, nikdar nobene slabe letine.»

Freeman se je spomnil prvega obeda v Urferi. Anroa je bila prinesla jed na lončenih krožnikih, popisanih s podobopisnimi znamenji. Ta znamenja so ustvarila domnevo, da so krožniki starinski in da so se bili izposodili iz muzeja. Pipan je sicer tedaj ugovarjal, češ, lončeni posodi je določena le kratka doba, toda pravkar se je prepričal Freeman, da so bili krožniki prav lahko iz najstarejše dobe, da si jih ni bilo treba izposojati iz muzeja, ker je muzej v državi s tako posodo popolnoma nepotrebna ustanova.

«Nezdrobljivo steklo, neubitna posoda, nepolomljivo, neugonobljivo pohištvo, s tem so po mojem mnenju dosegli tukajšnji ljudje višek umskega ustvarjanja.» Freeman se je zagledal v šipo na oknu, žarečo v sobni razsvetljavi, kakor bi iskal znamenja na njej, kamor je bila priletela z vso silo od Svilogoja vržena steklenica. «Kaj neki dostavljajo navadnim sestavinam stekla, da ga

oropajo krhkosti, kaj zgnetejo v glino, da stisnejo za večne čase njene molekule z nepremagljivo zveznostjo skupaj? To vidite, gospod Svilogoj, je največje čudo!»

«Ne, ne,» je nasprotoval Svilogoj Freemanovi trditvi in po njegovem obrazu se mu je razlila blaženost, «potem ne poznate še nje! Ona je največje čudo! Uihiahu ji je ime. Kako blagodoneče, kako divno ime! Najlepša melodija tiči v tem imenu. Uihiahu, simfonija vseh simfonij!»

Svilogoj je umolknil.

Freeman ni vedel, kaka iznajdba mora biti ta uihiahu. Ko je pa še enkrat pogledal svojega gostitelja in opazil na njegovih ustnah zadovoljen smehljaj, nekak odsev notranje sreče, je zasumil, da je Uihiahu žensko ime in da je Svilogoj v to žensko zaljubljen še celo nad ušesa, sicer bi ne bil trdil, da je Uihiahu divno, blagoglasno ime.

Zaslutil je Freeman, da je stopil na skrivnostna tla prestolnice, ob enem pa tudi kar v sredo ljubezenskega romana.

JAKEC IN NJEGOVA LJUBEZEN.

Že na vse zgodaj je vstal Freeman. Čeprav je bil legel truden in zdelan pozno ponoči spat, je le tu pa tam začumel in še sedaj ga je mučil neprijeten sen. Zdaj so ga lovili z mrežo po zraku, zdaj je butal z glavo v šipe izložbenih oken, zdaj je drvela za njegovim konjem stoglava množica.

Bila je še tema, ko je sprožil vzmet, kakor mu je bil prejšnji večer pokazal Svilogoj in pod stropom se je zasvetila krogla. Freeman je bil sam in sam je hotel ugotoviti izvor te čudežne razsvetljave. Stopil je na stol in previdno potipal žarečo kroglo. Ogledoval jo je od vseh strani, da so ga bolele že oči, toda uganke le ni mogel razrešiti. Videl je sicer v stropu luknjo, obsežno kakor krogla, videl je tudi stekleno cev, po kateri se je krogla dvigala nad strop in zopet padala, to je pa bilo tudi vse. Ne, hvala Bogu, tu nima težnost svojih prstov vmes.

Stvar je treba prijeti že od druge strani. Kaj je svetloba? Svetlobni žarki napredujejo z neznansko naglico, če jih nič ne ovira; pri ovirah se pa ustavljajo. Če je pa ovira iz take tvarine — pa bodi ta tvarina prirodnega ali umetnega izvora — da sprejema svetlobne žarke, da jih posrkava, da si jih tako rekoč izposojuje, samo da jih pozneje vrača, potem je ta uganika rešena. Črez dan so te krogle izpostavljene vrh terase solnčnim žarkom, zvečer pridejo skozi luknjo pod strop in povračevanje se prične. Premalo je bilo ostalo v Freemanovem spominu fizikalnega znanja, da bi

mogel razsoditi, je li sploh mogoča taka tvarina, ki odda od sebe vse neokrnjeno, karkoli je bila dobila na posodo. Kakor v drugih slučajih se je Freeman tudi v tem zadovoljil s svojo razlago, ker ni imel nobene druge na razpolago.

Kaj pa, če bi krogla svetila sama od sebe in bi si ne izposojala svetlobe od solnca? Če bi bila sama nekako solnce? Kaj pa s prvino? Ne, prvine so že vse znane. Če bi pa šlo za spojino, bi se je bili domislili tudi že evropski in ameriški kemiki, ki so na višku strokovnega znanja. Ni mu ostal torej drug izhod, ko še ne potrjena domneva o poštenu tvarini, ki vrača ponoči vse, kar si je bila čez dan izposodila.

Po tej kolikor toliko zadovoljivi ugotovitvi se je pripravil Freeman na običajni izprehod po sobi. Med tako hojo se je dalo še najlaže odgovarjati na razna vprašanja, na razne uganke, ki so se v čim večjem številu pojavljale in zahtevale rešitve.

V tem je stopil v sebo Svilogoj.

«Oprostite, gospod Freeman, da vas tako zarana nadlegujem. Luč v vaši sobi mi je izdala, da ste že pokonci. Tudi jaz nisem mogel spati. V takih trenutkih se navadno zatečem v svojo zvezdarno, kjer pozabim med opazovanjem nešteti potnikov po vsej vesolju vse misli, ki si jih sicer drugače ne morem otresti. Toda danes mi niti vsej vesolju ni moglo dati lečila. Hud boj divja v moji notranjosti in jaz si ne vem pomagati.»

«Če menite, da bi vam mogel jaz kaj koristiti,» mu je segel Freeman sočutno v besedo, «le zaupajte mi svojo bol.» Freeman je vedel, da je Svilogoj zaljubljen, simfonično in blagodoneče ime Uihiahu mu je bilo dovolj izdalo, da bi pa ljubezen povzročila take boje, si vendar ni mogel misliti.

«Da dobite pravi pojem o moji razdvojenosti, bi vam moral odkriti svoje doživljaje v tej skrivnostni deželi. Rad ustrezem vaši tozadevni želji.»

«Prosim, gospod Svilogoj,» je hitel zatrjevat Freeman, «boljšega začetka današnjemu dnevu si sploh ne morem misliti. Že večkrat sem si mislil, kaj neki vas je moralo pripeljati v to deželo. Raziskovanje zgodovinskih starožitnosti se ni ujemalo z vašo v pismu navedeno nalogo glede preustrojbe tukajšnjega zvezdoznanstva.»

«V tem se ne motite! Toda dovolite, da se še prej nekoliko okrepcava.» Svilogoj je stopil do steklene omare, odprl stekleno miznico in izvlekel iz nje steklenico. «Ni opojna pijača, sok je neke posebne vrste jagod, ki človeka oživi in ga naravnost prenovi.»

Nato sta sedla in Svilogoj je začel pripovedovati:

«Veste, gospod Freeman, že od nekdaj me je mikalo zvezdoznanstvo. Kjerkoli sem zasledil kako razpravo o daljnih svetovih, vsako sem prebral dvakrat, trikrat. Navdušenje do te velezanimive vede me je dovedlo do tega, da sem že v drugem semestru opustil pravni študij in se vpisal k predavanjem znamenitega, po širnem svetu znanega zvezdoslovca. Nisem se vprašal, kako si bom z zvezdami služil kruh. Tolažil sem se pač, da se da tudi tako služiti svoji domovini. Kako lahko se pripeti, da odkrijem kak nov svet, kak nov planetoid, ki jih leta še vse polno neodkritih in radi tega tudi nekrščenih med Marsovim in Jupitrovim tirom. Vknjižiti ga dam takoj v zvezdni seznam z imenom recimo svojega rojstnega kraja Medane. In tako zaslovi Medana ne samo med znanstvenimi krogi, marveč po časopisju tudi med navadnim ljudstvom. Kakor hitro se pa človek izkaže kot krstni boter dvema, trem novim svetovom, potem se ni bati zanj, ne uide mu prostorček na kaki zvezdarni in s tem združena stalna plača.

Toliko kot uvod! S prej omenjenim profesorjem sva postala prav dobra prijatelja. Imel je le malo slušateljev, zato sva se bila še tesneje okle-

nila drug drugega. Večkrat me je jemal s seboj v zvezdarno in manjša dela, kakor določitev mrkov, astronomskega časa je prepuščal kratko malo meni. In prav lahko mi je zaupal. Ko je začela Luna temneti na sekundo točno, kakor sem ji bil jaz določil, sem bil svojih računov tako gotov, da sem svojo uro uravnal po tej svoji določitvi.

Ne bom se hvalil. Profesor me je imel rad in prav njegova naklonjenost me je dovela v Afriko.

Mogoče se še spominjate, gospod Freeman, popolnega solnčnega mrka štirinajstega dne januarja meseca l. 1926., ki je bil viden v Indijskem oceanu in v malem pasu Vzhodne Afrike. Na ta solnčni mrk so se pripravljale vse države in že mesece prej so si bile poiskale posebne v to določene ekspedicije primerne prostora, odkoder bi najlepše opazovale ta prirodni pojav. Šlo je namreč pri tem za to, da se v mrku ugotovi resničnost Einsteinove teorije.

Tudi naša država je pripravljala svojo ekspedicijo. Primerne mesta ji ni bilo treba iskati, kajti prav čez njeno kolonijo je segal pas popolnega mrka. Ekspedicijo je vodil moj profesor. Kot svojega sodelavca si je bil izbral mene.

Kdo je bil srečnejši od mene? Ne bom popisoval ne potovanja ne priprav na toplih afriških tleh, kjer smo se utaborili na obsežni ravni ob toli skrivnostnem afriškem pragozdu.

V desetih dneh smo bili že postavili svoje daljnoglede in druge instrumente, tako se nam je mudilo. Za novo leto je bilo že vse pripravljeno. Imeli smo torej dovolj časa do mrka.

Neko jutro že zarana sem premagal bojazen do ostudne strupene golazni, ki se skriva v travi in med koreninami pragozdnih velikanov. Stopal sem po dobro uhojeni poti, po kateri sem videval že prej prihajati črnce. Sklepal sem, da mora biti kje v bližini kaka zamorska vas. Biti v Afriki in

ne videti zamorske naselbine od blizu, pa zopet ne gre, tako sem se bodril in stopal moško mimo debelih debel črez močne korenine skozi skrivnosten polumrak, ki je vladal pod gostimi drevesnimi vejami.

Spomnil sem se raznih povesti, ki so popisovale pragozd in njegove čare, in prepričal sem se, da ni bil nobeden od teh v pravem pragozdu. Pisatelj je skoraj gotovo sedel v kakem domačem gozdičku, delil sebe s številom deset, da je postal desetkrat manjši, telesno seveda, množil kakovost in količino obdajajočih ga dreves s številom sto in izpod njegovega peresa je vzrasel pragozd, da se je pisatelj sam bal svojega stvora in se mu ob enem čudil.

Sicer pa, skoraj pozabil sem, komu pripovedujem in da poznate vi vso divjo lepoto in grozoto pragozda vsaj toliko kakor jaz, če ju ne poznate bolje.

Sam ne vem, koliko časa sem tako hodil. Mistični mrak odganja od človeka vsako drugo misel, človek se zatopi edino le v svojo skrivnostno okolico in pozabi na vse. Zato, menim, so pa tudi vsa svetišča rajši temna ko svetla.

Čudni glasovi so mi nenadoma zadoneli na uho. Nisem mogel razločiti, so li človeški ali živalski. Prisluhnil sem. Tako enakomerne melodije ni zmožna priroda. Ker je udarjal zdaj pa zdaj in sicer vedno v enakih presledkih boben, sem bil gotovo, da sem dospel v bližino zamorske naselbine.

Fant, sedaj pa bodi previden! V svoji bujni domišljiji sem zaslutil v bližini zamorce, ki so bili že zavohali sveže evropsko meso in se sedaj z divjim plesom pripravljajo na obed, ki jim ga bom nudil jaz, kuhan v kotlu ali pa pečen na ražnju, kajti nekateri rodovi imajo rajši kuhano, drugi pa pečeno meso.

Po vseh štirih in po pravilih ogleduhov, kakor sem se spomnil iz raznih romanov, sem se

plazil ko mačka neslišno, brezšumno, samo moje srce je butalo ob rebra in bal sem se, da preglasi ta moj notranji šum one enakomerne, pojoče glasove.

Ubral sem jo bil v pravo smer. Glasovom sem prihajal vedno bliže. Že sem razločeval, da so to samo ženski glasovi. Vkljub temu sem se le plazil in skrival, kajti tudi žene in hčerke ljudožercev ne zametujejo ne kuhanega ne pečenega mesa.

Končno sem se priplazil do prijazne jase. Sredi goličave so plesale zamorske devojke v velikem krogu okoli grde stare ženske, čepeče na tleh in bijajoče po bobnu to je po črez izdolben hlod napeti koži. Takoj sem spoznal, da ni to nobena zabava rajajočih deklet, marveč pomemben verski obred. Vse se je vršilo resno, svečano in enakomerni udarci po bobnu so dajali takt napevu in plesu.

Ne vem, kako se je bilo zgodilo, ali sem se bil predaleč stegnil izpod grmičevja ali je zahreščala pod mojimi koleni kaka suha veja, nenadoma so zbežale vse plesalke v nasprotno smer, izza vseh grmov in izza vseh debel okoli jase se je pa usulo name toliko starih žensk, da sem jo popihal od svojega opazovališča, kakor bi me preganjale lačne zveri. Nisem utegnil zasledovati stezo, ubral sem jo kar črez drn in strn in se ustavil, ko sem se bil le preveč usopil. Na srečo sem se skrill v nagnito deblo, da sem se vsaj nekoliko oddahnil.

Miroval sem precej časa. Slednjič sem se prepričal, da so ženske opustile nadaljno preganjanje in da sem jim bil srečno ušel. Sklepal sem, da so moje zasledovavke čuvale okoli jase, da se ne približa nobena moška noga verskemu obredu rajajočih devic in da jih je moj nenadni pojav naščuval name.

Sedaj pa na pot, ker v taborišču nisem bil nobenemu povedal, kam grem. Mogoče so me tudi že pogrešali. Iskal sem steze, a je nisem dobil. Izbral sem si smer, hodil dve, tri ure in

spoznal, da sem prišel slednjič zopet do nagnitega debla. Hodil sem namreč v krogu.

Želodec se mi je začel tudi že oglašati. Vse jutro tešč in poleg tega še napor triurne hoje, ne vštévši pred njo brezciljnega bega. Pri sebi pa nisem imel niti mrvice kruha. Ne obupuj, sem se srčil in si izbral drugo pot. Hodil in hodil sem, iskal steze, najmanjše uhojene poti, ki bi me pripeljala gotovo kam, pa bodi tudi v kako zamorsko vas.

Minilo je zopet nekaj ur, a jaz sem se znašel truden in lačen zopet pri onem nagnitem deblu. Po bližnjem grmovju je rasel nekak temnorjav sad. Utrgal sem jagodo, pozobal jo in čakal učinkov strupa. Nič kaj takega! Prav dobre so bile in najedel sem se jih do sita. Dan se je nagibal, poiskal sem si na drevesu ležišče, toda zatisnil nisem očesa. Zveri so rjovele, komarji so me pikali.

Bila je grozna noč, a ni bila edina. Bal sem se zapustiti svoje stanovanje v drevesnih vejah, kajti vedel sem, da me pot že tako zopet privede do nagnitega debla, do mojega izhodišča, pa naj se obrnem na katerokoli stran. Hranil sem se z jagodami in za izpremembo sem izpipal tudi kako užitno korenino.

Tako je prišel štirinajsti dan januarja meseca in z njim solnčni mrk. Splezal sem bil na drevesu nekoliko više, da bi ga bil tudi jaz nekoliko deležen. Opazil sem, da je ta naravni pojav zbegal vso divjačino. Komaj je minila prava noč, je že začelo zopet temneti. In takoj že v začetku mrka se mi je ulomila veja in jaz sem padal skozi spodnje veje polagoma na tla.

Sreča mi je bila mila. Prav tedaj je drvela pod drevesom dolga čreda zeber, vsa zbegana in preplašena. Padel sem bil na žival sredi črede in se v svoji prisebnosti prijel takoj za njen zavihan rep, da sem imel vsaj eno oporo. Padel sem bil namreč na zebro tako, da sem bil s hrbtom obr-

njen proti njeni glavi in proti smeri divjega bega številne črede drvečih živali.

Samo kake tri minute — ali pa se je le meni zdela tako kratka doba — smo leteli skozi gozd. Odprla se je nato širna ravan, savana, ki se je bila potopila v skrivnostno temo mrkajočega solnca. Preko nje je šlo ko vihra. Živali so bežale, stiskale se skupaj, da bi jaz niti pasti ne bil mogel raz hrbet, čutile so nenavadni pojav v prirodi in hotele mu ubežati. Šlo je ko blisk. Da sem sedel narobe na zebrinem hrbtu, je bila še sreča, sicer bi mi bila pri tej dirki pošla vsa sapa.

Gibčne in okretne živali so bile čudovito vztrajne. Z nepojmljivo naglico je šlo nevzdržno naprej. Solnce je že davno nehalo mrkati, toda živali se niso umirile, kajti čutile so sovražnika v svoji sredi. Rade bi se ga bile rešile, toda z obupnim begom ni šlo, ker je ena med njimi nosila sovražnika na hrbtu s seboj. In vendar, prav s tem divjim begom so končno odstranile tuje telo iz svoje srede. Žival, ki je nosila mene, je začela pešati. Tovarišice za njo so ji napravile prostor, da je popolnoma zaostala. Ko je pa prišla že v zadnjo vrsto, je nenadoma poskočila in me sunkoma vrgla s hrbta. Zarezgetala je in že je hitela tako olajšana s podvojeno silo za svojo čredo. Ko sem se pobiral, zdelan od ježe in od nasilnega padca, nisem črede nikjer več opazil.

Ne bom vam pravil, koliko sem prebil. Hodil sem dneve in dneve in bil vedno v strahu. Vedno sem slišal lajež, ki ni naznanjal nič dobrega. No, končno sta me pobrala dva Arabca — vsaj tako sem domneval — ko so mi moči že pojemale in sem lačen, truden in bolan ležal ob nekem grmu. Niti toliko moči nisem imel, da bi si bil odganjal muhe in mušice, ki so bile že izvohale izredno gostijo.

Koliko časa sem ležal bolan, nisem mogel ugotoviti. Okreval sem pri tujih ljudeh, ki jih

nisem razumel in ki me niso razumeli. S kretnjami smo se pomenkovali in še s temi je šlo težko.

Okreval sem. Lotil sem se raznih poklicev in šele, ko sem se bil nekoliko priučil tukajšnjemu jeziku, sem začel brskati in iskati službe, ki bi mi prijala. Slednjič sem se le preril do lepe službe. Tukajšnjo zvezdarno vodim. Ne mislite, da ni dela, ker ni instrumentov in aparatov! Čudili se boste, ko vas popeljem v svojo opazovalnico. Naš daljnogled je prvovrsten, skoraj dva metra v premeru, a njegova leča je nerazbitna, nezdroljiva, ker je iz tukajšnjega stekla.

S seboj sem bil rešil iz taborišča tako zvani «Katekizem za zvezdoznance», lično, precej debelo knjigo žepne oblike in velikosti. Po tej knjigi uvajam morebitne novotarije, pravim morebitne, kajti vi ne verjamete, na kako visoki stopnji so že tukajšnji ljudje v tej stroki. Primerjam jih v tem oziru s starimi Kaldejci, Babilonci in Egipčani, ki so bili že pred tisočletji izborni zvezdoznanci.»

«Kaj pa — oprostite,» je pretrgal Freeman Svilogojevo pripovedovanje, «če so prevzeli dediščino svojih očetov in jo v nadaljnem razvoju le še izboljšali. To bi bila zopet točka, ki bi govorila zato, da imamo opraviti s Starimi Egipčani v mlajših rodovih, a v nepretrgani vrsti.»

«Takih točk bi vam jaz naštel lahko več. Na žalost sem se svoje dni le premalo bavil z zgodovino Starega Egipta, kjer je tekla na vsak način zibel vse naše sedanje kulture.» Svilogoj se je zopet potrudil do steklenice in nalil kozarca. «Ali ne čutite, gospod Freeman, blagodejnega vpliva tega božanskega soka? Človek je kakor preroben in brez njega bi moral jaz že davno utihniti. Ohranitev trupel velikašev, faraona, njegove družine in velikih duhovnov je taka, kakršna je bila pred petimi tisočletji. Trupla se mumificirajo, vsaka dinastija dobi poseben mavzolej.»

«Čudno, prečudno!» je zamajal Freeman počasi z glavo. «Še nekaj takih točk, pa bom v resnici začel misliti, da sem skočil, kakor se je izrazil svoje dni Pipan, naravnost v preteklost in postal sovrstnik ljudi, živečih v faraonski dobi.»

«Da nadaljujem,» se je oglasil po kratkem odmoru Svilogoj, «odkril sem — ni dolgo od tega — nov planetoid z našim daljnogledom. Izračunal sem njegovo telesnino, njegov premer, njegov obrat okoli svoje osi, njegov tir in dolgost njegovega obrata okoli Solнца. Podatke sem si skrnil in čez čas, ko se mi je zdelo, da sem nanje že popolnoma pozabil, sem zopet računal in glej! računi so se ujemali do najmanjše potankosti. Pri obratu okoli Solнца se nisem bil zmotil niti za petino kilometra. Tretji račun je potrdil pravilnost prejšnjih dveh računov.

Ko sem se tako uveril, da se nisem mogel zmotiti, sem primerjal svoje podatke s podatki v svojem katekizmu, kjer so navedeni vsi planetoidi, odkriti celo v zadnjem času, ker je bila knjižica najnovejše izdaje. Takega planetoida pa nisem dobil v dotičnem katekizmu, zato sem bil prepričan, da sem ga bil šele jaz odkril. Moral bi ga torej krstiti.

In glejte, prav v tem času, je nastal spor v moji notranjosti. Povedal sem vam že, da sem bil nekoč sklenil imenovati novi svet, ki ga odkrijem, po rojstnem kraju, Medani. Vmes je pa prišla nova zadeva. Ne smejte se mi, kaj hočete! Videl sem jo in se vanjo zaljubil. Nanjo mislim, ko gledam zvezde, nanjo mislim, ko se premetujem po svojem ležišču. Njeno ime sem vam menda že sinoči zaupal. Uihiahu je hči velikega duhovna, prve osebe za faraonom. V začetku sem krotil svoje oči, ki so smele le ponoči gledati v tako drzne višine. Pozneje, no, kaj bi tajil, ljubiva se!

Prišla je bila nekoč v zvezdarno, naj bi jo nekoliko seznanil z vsemirjem in njegovimi skrivnostnimi potniki. Začel sem s planeti. Nep-

tuna in Urana ni bilo videti, Saturn je bil pravkar zašel. Jupitra sva kmalu dobila v Ribah. Mars se je šopiril v ozvezdju Device in prav pri Marsu je bilo, ko sta se srečala najina pogleda in stisnili najini roki. Takrat, gospod Freeman, bi bil lahko z vso pravico zapel petelin, kajti zatajil sem bil svojo rojstno vas. Začel se mi je namreč majati nekdanji sklep, da imenujem po meni odkriti planetoid Medano.

In od tedaj nimam miru. V meni se tepeta Medana in Uihiahu za nadvladje, za prvenstvo. Obljuba zahteva, naj ga krstim z Medano, srce se mi roga in trdi, da je Uihiahu lepše ime in kakor nalašč primerno za tak planetoid.

Ni skoraj drugega izhoda, ko da iztaknem na nebu še kak planetoid in da ustrežem na ta način svojemu prvotnemu sklepu in ob enem tudi svojemu srcu. Dotle pa kroži dotično telo po vsemirju brez imena, kar me pri vsem tem še najbolj peče.

Z Uihiahu se poročiva v kratkem. Vse je že pripravljeno. Njen oče se ni niti najmanj protivil, saj naravnost obožuje svojo edinico in ugodi vsaki njeni želji. Poleg vsega tega pa ceni zelo visoko zvezdoznanstvo in me je vzljubil že od vsega začetka, ko še vedel nisem, da ima tako lepo hčer. Najine poroke se udeleži sam faraon, kar je izredna čast tako za nevesto kakor za ženina.

Moj bodoči tast je zgodovinar. Kadarkoli mu dopušča njegova služba, piše zgodovino tukajšnje države. Naslikal je z običajnim podobopisom že več sklad papirusov. Ali niste tudi vi zgodovinar, gospod Freeman?»

«Seveda, vsaj moral bi biti,» je vzdihnil Freeman, «toda odkar sem prestopil mejo te skrivnostne države, se moram baviti na žalost skoraj izključno s fizikalno vedo, v kateri pa nisem posebno podkovan. Nič ne rečem, marsikatero stvar uganem, pogodim, kakor bi jo lahko vsakdo pogodil, ki je še nekaj fizikalnega znanja rešil izza

svojih dijaških leti, toda človeka končno le jezi dejstvo, da se ne more in ne more udeleževati kot zgodovinar, čeprav ve in je prepričan, da se nahaja na zgodovinsko velepomembnih tleh. S svojo usodo sem se prav za prav šele sedaj sprijaznil, ko ste mi omenili, da je vaš bodoči tast zgodovinar. To bom užival! Odškodovati se hočem za vso svojo fizikalno preteklost!»

«Tega se tudi bojim in vem, da bosta tičala cele dneve v knjižnici mojega tasta. Videl vas bom le redkokdaj. Zato se pa potrudim in izkoristim dodobra sedaj vašo navzočnost. Dani se že in če vam ni neprilичno, lahko greva nekoliko po mestu. Nekaj znamenitosti vam še sedaj lahko razkažem.»

«Zelo rad se odzivam vašemu vabilu. Malo izprehoda ne bo škodilo. Kaj menite, bi li vzela Pipana in Mumba s seboj?»

«Pustite, gospod Freeman, naj se mladina naspi. Ko se prebudi, imajo že moji služabniki navodila. Ne bojte se, ne bosta se dolgočasila, in tudi Anroa se bo precej hitro sprijateljila s hčerko mojega hišnika. Mladina se še najbolj zabava, ko je sama med sabo.»

«O tem sem prepričan,» je odvrnil Freeman, «toda menil sem, da je vsekakor previdneje, če ju nadzorujem. Upam sicer, da bosta resna in poslušna prav tako tudi sedaj in da jima moj opomin pred odhodom še ni izginil iz spomina.»

Solnce je pravkar vzhajalo, ko sta stopila Svilogoj in Freeman na ulico. Srečavala, prehitela sta vse polno ljudi, ki so vsi, izkoriščajoč naravni hlad ranega jutra, hiteli za raznimi opravili.

Prejšnji dan je Freemana le preveč motila, čeprav si tega ni hotel priznati, radovednost meščanov, zato je to pot v tem večji meri in z neokrnjenim zanimanjem opazoval poulično vrvenje.

«Ker je tu v bližini,» je nasvetoval Svilogoj svojemu spremljevalcu, «greva najprej v živalski park. Ni v njem kdo ve koliko živali, zato pa

imamo nekaj zelo redkih. Ob enem lahko pogledate, kako se godi vašemu konju v našem zverinjaku.»

«Nehote sem postal torej dobavitelj tukajšnje ustanove in s tem dobrotnik, kajti konja darujem zverinjaku, naj se uči vaša mladina, na kaki bajni živali sem prijezdil v tukajšnje glavno mesto.»

«Hvala iskrena v imenu vlade! Sedaj pa kar za mano, sva že dospela do cilja!» je pripomnil Svilogoj in jo krenil skozi velika vrata v obzidan vrt.

Velika množica je vrela mimo obeh in hitele na vrt.

Znanec je ustavil Svilogoja in mu zaupal veselo vest, da je dobil zverinjak sinoči novo privlačnost in sicer starodavno žival.

«V tej točki se menda tukajšnji ljudje prav nič ne razlikujejo od evropskih, ameriških. Nena-vaden pojav vzbudi radovednost in vest o takem posebnem dogodku se razširi ko blisk med množico. Ljudstvo samo je končno vendar le še najhitrejši in najcenejši list!» je modroval Freeman bolj sam zase in stopal mimo divnih nasadov s tokom nepreglednih množic do oddelka, kjer so se pasli trije konji. Freemanov četveronožni filozof je bil postal ljubljencek navzočnega občinstva, ki ga je obsipalo z najrazličnejšimi ljubkovalnicami. Konj se ni mnogo zmenil za izkazane mu simpatije, na najlepša imena je odgovarjal s kratkim zamahom svojega že skoraj golega repa.

«Vaša zbirka mi zelo ugaja,» je zatrdil Freeman, ko sta po pregledu zverinjaka zapuščala vrt, «le-to mi noče v glavo, čemu imate v zverinjaku slona, nosoroga in povodnega konja. To so vendar živali, ki žive v teh krajih, pod tem solncem. Ko sem jih opazil, se mi je zdelo, da gledam v Hagenbeckovem zverinjaku navadno domačo kravo.»

«Sloni seveda žive na afriških tleh, družbo jim delajo nosorogi in povodni konji. Toda pri

nas, tu v tej državi, so te živali vse drugačne in prav zato, ker so drugačne, kažemo navadne slone kot posebnost. Pomislite, gospod Freeman, ali se vam ne zdi, da je v slonu nakopičene le preveč energije, sile. Čemu? Mi je ne rabimo, ker opravljajo delo, ki bi se morebiti prisodilo slonu, stroji. Človek si vendar ne bo najel svetovnoznanega boksarja za to, da mu nadrobi desčico v manjše koščke ali pa da mu vzdigne svinčnik s tal. Predniki tukajšnjih prebivalcev so uvideli to nesoglasje med preveliko energijo in njeno razmeroma mnogo manjšo uporabljivostjo in uporabo. Kaj so storili? Vzrejali so slone tako, da je vsak rod postajal manjši in končno se je dosegel s sestavno nego tak tip živali, da je tukajšen odrasel slon podoben šele rojenemu slončku izven naše države. Ti naši sloni razpolagajo seveda z manjšo delovno energijo. Uporabljajo se navadno le pri slavnostnih sprevodih in sicer kot vprežna živina. Nadomeščajo nekako nekdanje konje. Prej ali slej boste sami priča kakemu takemu sprevodu in prepričali se boste, da vplivajo naši sloni s svojo manjšo obliko in s svojo ljubkostjo ugodneje na človeško oko ko pa vaši sloni s svojo velikansko postavo in z ogromnim skladiščem neizrabljene sile. Z nosorogi in povodnimi konji je isto. Zakaj je povodni konj tako grd, tako neokreten? Zato ker ga je ogromna kepa. Zakaj je nosorog tako nevaren? Zato, ker je velik. Zmanjšajte pri posamezni živali velikost, pa boste istočasno zmanjšali tudi grdost pri povodnem konju in nevarnost pri nosorogu! Naš povodni konj ni večji od srednjega psa, imamo ga v ribnjakih, kakor goje v Evropi zlate ribice, za okras domačije. Z našimi nosorogi se pa igra deca, ne da bi se bilo komu kdaj kaj slabega pripetilo ne otroku ne nosorogu. Pripominjam, da se poskusi še nadaljujejo in še pred nedavnim časom mi je pravil ravnatelj zoološkega parka, da se še vedno stopnjema in od rodu do rodu manjša velikost

vseh teh treh tipičnih afriških živali. Za tako vzrejo, ki se vleče kdo ve že koliko stoletij, je pa treba vztrajnosti. Sedaj vam je jasno, čemu kažemo slona, nosoroga in povodnega konja v tej za tukajšnje ljudstvo nenavadni obliki in v običajni velikosti, s katero se ponašajo imenovane živali izven naše dežele.»

«Verjemite mi, gospod Svilogoj, da se že sedaj veselim videti omenjene živali v manjši obliki, tako rekoč v žepni izdaji,» je dejal Freeman. Dvakrat, trikrat je bil pogledal Svilogoja med njegovim pripovedovanjem postrani, kakor bi se hotel prepričati, v koliko sme verjeti njegovim besedam. Toda na Svilogojevem licu ni bilo najmanjšega znaka hudomušnega pretiravanja, iz njegovih stavkov je vela prepričevalna odkritosrčnost in njegovemu vplivu se nikakor ni mogel odtegniti Freeman.

Kako to, se je izpraševal Freeman, da se drugod niso domislili tega. Seveda v rastlinstvu so se dosegli naravnost čudeži. Na Japonskem goje drevesa, pravilno dorasla drevesa v cvetličnih lončkih. Koliko truda in vztrajnosti je bilo treba, da se je naravno drevo manjšalo in manjšalo, dokler ni prišlo v lonček, ohranivši obliko luba, vej, listov, cvetja in sadu, samo vse to v neznansko zmanjšani meri. Taki uspehi v rastlinstvu bi morali spodbujati prirodoslovce, da bi se lotili tudi živalstva. Toda konji in voli, ki so najpotrebnejša živina, so sedaj prav tako veliki, kakršni so bili tedaj, ko so stopali v Noetovo barko. Zopet točka, ki govori v prid neznanemu ljudstvu, živečemu skoraj ob ravniku, in s katero so se pokosili toli naprednejši severjani Evrope, Amerike in Azije.

«In sedaj vas peljem na dvor velikega duhovna Osohorja,» se je nenadoma oglasil Svilogoj in skoraj prestrašil svojega spremljevalca. Nekaj nepričakovano mehkega je bilo v njegovem glasu. Freeman je bil dober poznavavec človeških tajen

in je takoj uganil, da je Svilogoj sicer rekel: velikega duhovna Osohorja, da je pa pri tem menil njegovo hčerko Uihiahu. Slutil je tudi, da bi bil vsak upor proti temu obisku zaman, vsaka opravičba z obleko, za take obiske neprimerno, brezuspešna, zato se je vdal, saj je vedel, da je zaljubljenca težko prepričati. Tudi ni verjel, da bi ne bilo od zverinjaka do palače velikega duhovna nobene znamenitosti, nobene posebnosti. Še zverinjaka bi ne bil videl Freeman, če bi bila le količkaj bolj pozna ura. Po njegovem mnenju je bil Svilogoj uporabil to priliko le, da je laže dočakal za obiske primeren čas.

Sredi krasnega drevja se je zablestel lični dvorec. Vrtar, ki je sede čumel blizu vhoda, je skočil pokonci in se priklonil s prekrižanimi rokami na prsih. Stopala sta po z drobnim peskom posuti poti in jo mahnila naravnost pod drevesa v senčni park.

Mlada stasita devojka jima je prišla naproti. Ni bila krasotica, toda že radi svojih lepih črnih las bi bila zaslužila lepše ime. Bila je ljubezniva, a že na prvi pogled se je videlo, da se zaveđa svojega blagorodja in dejstva, da je hči najvišjega dostojanstvenika v državi.

Svilogoj je po kratkem pozdravu predstavil svoji izvoljenki Freemana.

Ta ni vedel, kako naj se vede. Poklonil se je na lažno in se opravičil z nepoznanjem običajev, radi katerega se je morda pregrešil v obleki, pozdravu.

«Dobro govoriš naš jezik, a tega mi ni pravil moj Cajhen,*) tako namreč pravim jaz svojemu ženinu, ker je v začetku vedno ponavljal besedo: cajhen.»

«Srečen sem, da ti morem odgovarjati v tvojem jeziku.»

---

*) Cajhen = briska beseda, prvotno pomeni: mnogo, dosti, rabi se pa tudi kot pritrdilo.

«Kje si se ga naučil?»

«Večinoma iz starih napisov.»

«Tudi moj očka tiči skoraj ves božji dan le v svojih papirusih.»

«Zelo rad bi se seznanil z njim in komaj čakam, da se z njim porazgovorim. Moj rojak Svilogoj mi je pravil, da piše zgodovino tukajšnje države.»

«Res je, večkrat mi prebere kako poglavje iz naše slavne zgodovine. Toda, glej, prav tam prihaja skozi vrata in jo maha naravnost proti domu.»

Zopet predstavljanje. Veliki duhoven je vedel sicer za prihod rojaka svojega bodočega zeta, ni pa vedel za njegove jezikoslovne zmožnosti, zato je bil prijetno iznenaden, ko ga je gost nagovoril v domačem jeziku. Povabil ga je v hišo, v svojo delavnico. Temu vabilu se je Freeman tem rajši odzval, ker je vedel, da bi ne zanimala ne Svilogoja ne Uihiahu prerresna znanstvena vprašanja, o katerih se bosta on in učeni Osohor razgovarjala.

Ko je stopil Svilogoj po preteku ene ure v tastovo delavnico, ju je našel že v najlepšem razgovoru in čakati je moral precej časa, preden je odvedel gosta s seboj na zajtrk.

URADNI LIST.

Poroka se je vršila z vsem sijajem. Udeležila se je je bila v polnem številu duhovščina, ki se je s tem poklonila svojemu vrhovnemu voditelju, velikemu duhovnu, prisotstvovalo ji je celotno uradništvo, ki je počastilo s tem svojega načelnika Osohorja. Nepregledno množico je bila prignala radovednost ne samo iz mesta, tudi iz bližnjih vasi in celo iz daljnih krajev so prihitele trume, da si napasejo dodobra svoje oči.

Na glavnem trgu so se kar trli ljudje. Okoli hladišča sredi trga je bila to pot postavljena številna straža. Nadzorovala je mestne paglavce, da niso prekoračili steklene ograje in se dali od lahnosti dvigniti v zrak, odkoder bi videvali sicer ves prizor bolje in pregledneje, a bi ob enem zakrivali pogled na poročno družbo onim številnim meščanom, ki so s svojih oken opazovali to nenavadno slavje.

Vsi sloji, vsi poklici, vsi okraji so bili zastopani, a še vedno so vrele množice po ulicah, ki so se iztekale na zares obsežni glavni trg. V ozadju na njegovi zapadni strani se je dvigala faraonova palača, biser vzhodne arhitekture. Ni bila velika, ob strani Atonovega svetišča se je zdela celo pritlikava.

Mimo palače se je vil poročni spreved proti ogromnemu stebrišču na pročelni strani svetišča.

V prvih vrstah so stopali trobentači s čudno zavitimi pihali. Toda glasbila so bila nema, kakor je bil nem prav za prav ves trg vkljub številni množici, ki se je prerivala in si molče in nekam svečano iskala boljših razgledišč.

Dvojica, odeta z najdragocenejšimi, zlato obšitimi in z dragulji posejanimi belimi oblačili, da

so se še bolj odražala od naravnorjave polti stasite neveste in od zagorelotemne kože ženina, je stopala mirno in resno za molčečimi godci.

Tovarišice, prijateljice in sovrstnice neveste v zračnih oblekah in lahkih krilih, ki bi morale spremljati s starobajnim plesom po melodiji iz zlatih pihal novo dvojico k zakonskemu obredu, so korakale zamišljene in poglobljene, kakor bi ne bile njihove z zlatimi obroči okrašene nožice ustvarjene za poskok in za rajanje, kakor bi bile šale, smeh in pesmi tuje njihovim srčkanim obrazčkom.

Duhovni in uradniki so se bili zavili v največjo resnobo, stopali so molče drug poleg drugega in ni ga bilo med njimi, ki bi se drznil skloniti k sosedu in ga vprašati po tem in onem, ali pa mu povedati kak posrečen domislek.

Črez ves poročni sprevod je bila legla mora. Mora je ležala tudi na tisočglavi množici, ki je opazovala, natrcana na trgu, poroko. Prav v zadnjem trenutku se je bilo namreč doznalo, da je faraon, ki se je sam mislil udeležiti poroke in ženitovanja, zbolel. Zbolel je nenadoma in zdravniki so se bali zanj. In kaj bi se ne bili bali, saj je bil dopolnil že sto in peto leto pred dvema mesecema. Pri takih bolnikih pojemajo telesne sile z vso naglico.

Veliki duhoven, oče srečne neveste in tast presrečnega ženina, sam ni vedel v prvem hipu, naj li preloži poroko na poznejši čas, ko bi se bilo ali faraonu obrnilo na boljše, ali pa ko bi bila minila po njegovi smrti precej dolga žalna doba. Kakor bi bil iskal sveta, je pogledal svoji hčeri, ki je stala že v svečanostni obleki pred njim, v obraz, razbral iz njenega pogleda odgovor na svoje nemo vprašanje in določil, naj se poroka vkljub temu vrši, samo godci in plesalke naj mirujejo, ostali svatje naj se pa zatope prostovoljno na višji ukaz v razmišljanje o minljivosti vsega posvetnega.

Poroka se je vršila z godci in plesalkami, a brez godbe in plesa. Tudi običajno ženitovanje je bilo sicer sijajno po opremi jedilnice, po odličnosti povabljenih gostov in po razkošnosti jedil, toda vedno so pričakovali gostje prežalostnega poročila, da je blagovolilo preminiti, kar je bilo zemeljskega na faraonu. Edino na štiri osebe ni leglo predčasno državno žalovanje. Nevesta in ženin sta mislila na vse prej ko na smrt in Pipan in Mumbo, sedeča na skrajnem koncu levega odcepa omizja med drugo otročadjo, sta si bila pravkar po tretji sladčici priznala, da je življenje vendar le lepo in da se skoraj izplača v danih odnošajih živeti. Priznala sta si bila pa le s kretanjami, kajti tudi če bi se bila razumela z besedami, nista utegnila spraviti niti glasu iz sebe skozi vedno le prepolna usta.

Toda faraon ni umrl. Minilo je ženitovanje, polegel se je glas o nad vse sijajni poroki med ljudstvom, Pipana in Mumba je tudi že nehal boleti trebuh, toda faraon le ni umrl. Umiral je. Umiral počasi. Njegova duša, navajena že nad sto let svojemu kolikor toliko udobnemu stanovanju, se ni hotela izseliti. Težko ji je bilo zapustiti znane ji prostore, zato se je poslavljalala od vsake stanice posebej. Zdravniki so čakali, čakalo je na terasi državnopoštnega poslopja sto in sto pismo noš, da polete na dano jim znamenje v vse večje kraje širne države, naznanjat pretužno vest, da je faraon, zadnji svojega rodu, umrl.

Faraon Smenofru je bil res zadnji svojega rodu. Kje so bila leta, ko mu je umrl sin, za sinom vnuki, za vnuki pravnuki. Vse je spremljal do grobnice in bil priča, da so se bila vsakemu res položila poleg krste živila in najpotrebnejše orožje za prvo silo onkraj smrti.

Faraon pa le ni umrl. Zdravniki, ki so posedali noč in dan ob bolnikovem ležišču, so se začeli že gledati, pripisujoč zdaj temu zdaj onemu iz svoje srede, da faraon še živi vkljub njihovi

diagnozi in vkljub njihovemu prepričanju, da ni več življenja v Visokorodju.

Državno vodstvo je bilo že prešlo v roke velikega duhovna, ki nadomestuje bolnega faraona tja do njegove ozdravitve ali pa do njegove položitve v grobnico. Osohor sicer ni čutil, da bi bil imel v faraonovi bolezni kaj več dela, saj je že prej prav tako opravljal vsa vladarska dela, ki jim sto in petletni starček ni bil več kos. Dvakrat, trikrat na dan je hodil v двореc poizvedovat, zdravniki so zmajevali z glavo, pogledali drug drugega postrani in izjavili, da veličanstvo še vedno živi.

Vsa država je živela dneve v pričakovanju novih dogodkov. Vsi so vedeli, da se prične po smrti faraona doba nove dinastije in prav negotovost, kdo bo sledil vladarju, ki je vladal celih eden in osemdeset let, je kolikor toliko vznemirila drugače leno kri meščanov in deželanov.

V času, ko je stari faraon umiral, je zahajal Freeman vsak dan proti večeru k velikemu duhovnu. Zgodovinarja sta se bila našla. Oba, tako Osohor kakor Freeman, sta komaj čakala običajne ure. Prvi je pozabil v zabavnem razgovorjanju vse skrbi, ki so ga tlačile kot krmitelja državnega voza, ko mu je bil dosedanji voznik upešal. Drugi je pa s slastjo srkal podatke, s katerimi ga je zalagal Osohor. Tu pa tam se je pomudil v tastovi knjižnici njegov zet, poslušal nekaj časa učena razmotrivanja in se odstranil, kadarkoli se mu je zazdelo, da ga je bila poklicala srčkana Uihiahu.

Svilogoj, ki so mu rekali skoraj vsi: Cajhen, kar je donelo vsekakor bolj staroegipčanski kakor pa Svilogoj, se je bil preselil takoj po poroki v tastov двореc. Svojo hišo in svojo služinčad je bil prepustil svojim gostom.

Marsikaj je bil zvedel Freeman od svojega strokovnega tovariša Osohorja. Zvedel je, kdaj in kako je nastala država Neitahert, ustanovili so

jo bili izgnanci oziroma izseljenci, ki niso hoteli zatajiti nove vere v Atona. Veliki duhoven sve-tišča Atona je vodil svoje zveste vernike v tujino, dal se razglasiti za faraona in postal s tem usta-novitelj devetnajste dinastije. Tako je sledila v novi domovini dinastija dinastiji in s faraonom, ki je umiral, bi bil položen zadnji poganjek pet in štiridesete dinastije v grobnico.

Zgodilo se je torej prav pri staroegipčanskem ljudstvu, da sta ga vladali od osemnajste naprej dve dinastiji, ena v prvotni domovini ob Nilu, druga pa izseljencem na jugu.

Zvedel je pa Freeman še nekaj drugega in to ga je še bolj potrla. Iskal je razvaline prestolnice Pahona in se prepričal po neomajljivem zatrdilu zgodovinarja Osohorja, da so bili izpremenili pred približno poldrugim tisočletjem ime Pahon v Horkes-Aro in sicer v počastitev na zelo priljub-ljenega faraona Horkesa in njegove žene Are.

Freeman je bil šel torej iskat razvaline me-sta, ki še nikakor ni mislilo na svoje razsulo. Razvaline iskati in dobiti namesto razvalin lepo, cvetoče, napredno in popolnoma moderno mesto, s tem dejstvom se ni mogel Freeman tako hitro sprijazniti. Osmešil se je bil sam pred sabo. Po-doben je bil, tako si je slikal Freeman, nečaku, ki se je oblekel v črnino, kupil nalašč za to priliko novo črno ovratnico in črne rokavice, odpeljal se daleč z vlakom, da se udeleži kot «žalujoči ostali» pogreba svojega strica; ko je pa stopil nečak na cilju iz vlaka, mu primaha iz čakalnice naproti njegov rodni stric, zdrav, vesel in močan, kar je spoznal nečak, ko mu je bil stric segel krepko v roko.

To je zelo potrla Freemana in mu zagrenilo nadaljno bivanje v krajih, ki jih je bil tako rekoč sam odkril. Mislil je, da vedo tudi drugi, kako se je bil osmešil s svojo ekspedicijo.

Nervozno je stopal po svoji sobi gori in dolj. Kake uspehe ponese domov s te ekspedicije, ki jo

je bil tako lepo zasnoval? Seveda, spoznal se je bil v tem času z lahnostjo in njenimi učinki, videl, kako izrabljajo težnost v raznih oblikah, kako uporabljajo neugonobljivo steklo in posodo, poigral se je celo z umetno zmanjšanimi velikani kakor sloni, nosorogi, povodnimi konji, toda kaj ima vse to opraviti z ekspedicijo, ki se je hotela udeležiti na zgodovinskih tleh. Vse, vse je bil izsledil, samo to, za kar se je toliko trudil, kar je bilo prvi in edini namen njegovega podjetja, samo to mu ni uspelo. Res ni vedel v njegovi domovini, v Kartumu, nihče, kam je bil usmeril svoje potovanje, ker je skrbno prikrival svoje priprave za ekspedicijo, toda ali naj slepari samega sebe, ali naj samega sebe pregovarja, da je Pipanova pomladitev v tesni zvezi z dvanajsto dinastijo obniliškega Egipta?

Kot zgodovinar je bil šel v svet z edinim namenom, obogatiti človeštvo z najbolj dragocenimi izkopaninami, bil je svojega uspeha gotov, kakor še nikdar poprej, kot fizik in najbrž celo slab fizik se bo moral vračati domov v svojo hišo v Kartumu s praznimi rokami, še celo nekaj let Pipanovih in Mumbovih je bil pustil v pragozdu.

Ali naj preseneti svet s poročilom, da je izsledil novo, doslej neznano državo, ki je svojo mater, iz katere je izšla, preživela skoraj za dva tisoč let in s trinajstimi faraonskimi dinastijami? Ali je sploh on upravičen, motiti idilični mir neitahertske države, ki bi jo poplavile v najkrajšem času množice izletnikov in izkoriščevalcev? Ali naj odkrije zgodovino doslej neznanе države strmečemu svetu, zgodovino, ki jo je sestavljal z zares brezprimerno vnemo njegov strokovni tovariš Osohor? Ali bi se ne pregrešil zoper sveto vez mladega prijateljstva in tovarštva, če bi sploh kdaj kaj omenil o tej zgodovini? Če so mu pa vezane roke toliko glede obstoja neitahertske države, kolikor glede njenega razvoja in zgodovine, kaj naj mu še ostane zgodovinskega od vse

ekspedicije? Naj se je Freeman še toliko trudil, zgodovinskega uspeha ni našel v ekspediciji, ki jo je vodil zgodovinar in ki naj bi odkrila še deviška tla zgodovinsko prevažnega središča najstarejšega veka.

V tej razdvojenosti, v tem žalostnem razmišljanju se je Freeman samemu sebi smilil. Korakal je zdaj hitreje zdaj počasneje po sobi, tu pa tam se je tudi ustavil, a le za trenutek, takoj nato je zopet odmeval njegov enakomerni korak po sobi.

«Faraon je pravkar umrl.» To poročilo je razločno slišal Freeman. Ustavil se je, ozrl pod strop, odkoder je prišel glas in opazil v zidu odprtino, ki se je navzven to je proti notranjosti sobe nekoliko širila. Telefon si je mislil v prvem trenutku Freeman, toda ne, saj elektrike, na kateri sloni telefonska naprava, ne poznajo v neitahertski državi, telefon na podlagi težnosti si je pa le težko predstavljati. Freeman se ni niti zavedel vsebine poročila, tako si ga je bila osvojila novost zračnega poročevanja. Radio, toda ne, kje so antene, kje drugi aparati?

«Faraon je pravkar umrl.» Šele sedaj je razumel Freeman besedilo in «Mir njegovi duši!» je zaželel visokemu pokojniku. Ni mu bilo dano, da bi bil prišel do njega, čeprav je bil vabljen. Vedno je prišlo kaj vmes in prav, ko se je pripravljalo, da pojde na dvor in se zahvali faraonu za dovoljenje, je ta zbolel.

Umrl je skoraj gotovo brez boja. Zaspal je in zaključil s svojo smrtjo pet in štirideseto dinastijo. Važen trenutek v zgodovini neitahertske države. Freeman je bil končno vendar le deležen vsaj ene milosti, ki mu jo je naklonila zgodovina na teh skrivnostnih tleh, prisostvoval je važnemu zgodovinskemu dogodku. To veselje mu je pa grenila zavest, da ni mogel razlagati bistva vladne poročevalske službe. Po hišah je vzdican tako rekoč uradni list. Ko se zgodi kaj omembe vred-

nega, pride vest po takih listih v svet. Uredniki ne pišejo več, oni govore in njihove besede se slišijo pri vseh naročnikih. In še kako hitro! Preden pride na prosvitljenem severu vest do urednika, od urednika do stavca, od stavca do strojnika, od strojnika do raznašavca in bravca, mine navadno nekaj ur in ljudje so prav za teh nekaj ur oškodovani, osleparjeni. In zopet se je zalotil Freeman pri razglabljanju fizikalnih problemov. Komaj se ga je bila nežno nekoliko doteknila zgodovina, ga je že zagrabila fizika in ga držala, ljubosumna do skrajnosti, s krepko pestjo v svoji oblasti — Freemana, ki je gorel le za zgodovino.

«Osohor je pravkar nasledil umrlega faraona,» je naznanil uradni list tam gori pod stropom. Osohor, Freemanov prijatelj in strokovni tovariš, je torej postal faraon. V kolikor je poznal Freeman svojega sozgodovinarja, je bil prepričan, da dičijo novega vladarja vse dobre lastnosti. Ljudstvo bo srečno pod njegovim žezlom, edina, ki bo imela izgubo, bo zgodovina, kajti kot faraon se Osohor ne bo mogel več ukvarjati z raziskavanjem minulih dogodkov. Sam ni vedel, ali naj čestita Osohorju ali ne. Če mu čestita, bo neodkritosrčen, ker ve, kakega vnetega oboževavca izgubi v njem prav zgodovina, če mu ne čestita, se pregreši mogoče zoper običaje. Oziroma se bo li smel približati Freeman svojemu bivšemu prijatelju drugače ko plazeč se po tleh do prestola? Seveda ne, kajti obredi veljajo za vse faraone enako... Faraon je solnce in solnce slepi in žge, če upre navaden človek svoj pogled vanj.

Po daljšem razmotrivanju je sklenil Freeman, da odpotuje in da se vrne domov, kjer ga čaka dovolj dela, dovolj nejasnih mest iz zgodovine njegove domovine, prvotnega obnilskega Egipta, ki jih mora razjasniti. Vse, kar si je bil zapisal, prebirajoč spise v Urferi, je bilo brezplodno delo, kajti tedaj se ni zavedal, da se tiče s takim trudom in s tako vnemo nabrano gradivo

zgodovine nepravega, poznejšega Egipta oziroma neitahertske države. Torej tudi s temi zapiski se je bil Freeman, čeprav sam pred sabo, osmešil. Do dna je moral izpiti kupo neuspehov.

Nič mu ni bilo prihranjeno, celo z Anroo je bil polomil. Vzel jo je bil s seboj, da pozabi v stalnem stiku z dečkom Pipanom na svojo ljubezen do mladeniča Pipana, toda prav ta stalni stik ju je zopet spravil skupaj — pod takim podnebjem tudi dečki hitreje rasejo in zore — in Freeman je bil prepričan, da ostane Pipan pri Anroi. Zanj je bil Pipan izgubljen. Odkar mu je bil obljubil Svilogoj, da se lahko povzpne do načelnika faraonove telesne straže, sanja vedno le o tej službi, ki mu je ob danih okoliščinah in v nastalih razmerah celo zagotovljena. Faraon Osohor se gotovo ne bo upiral na predlog svojega zeta imenovanju Pipana na to odlično mesto.

Freemanu je ostal od vse one velike ekspedicije edino le Mumbo. Nanj je še zidal, o njem je bil prepričan, da ga bo spremljal tudi, ko se bo vračal iz navidezne preteklosti v moderno sedanjost.

«Osohor se je pravkar odpovedal vladarstvu v prid svoje hčere Uihiahu in svojega zeta Cajhena Prvega,» je zatrdil uradni list pod stropom.

Freeman se je zdrznil ob tako hitrem poročanju. V petih minutah že tretja posebna izdaja. Poročal se je sicer le naslov, članek si je moral naročnik seveda sam sestaviti, toda že naslov je sledil tako hitro naslovu, da ni utegnil naročnik, da bi članek popolnoma dokončal, ko mu je bila dana že nova naloga.

Svilogoj je torej postal faraon. Šele sedaj je presodil Freeman, kako nizko je moral pasti Svilogoj z drevesa sredi solnčnega mrka, da se je mogel nato tako visoko povzpeti. S hrbtom naprej, z rokami držeč se za rep kraljevskega dirkača je bil pridirjal v zakon, na najvišje mesto v državi in še više gori do novega planetoida.

Zadovoljen je bil Freeman, da je dosegel njegov sorojak tako čast, še bolj zadovoljen, da se je bil odpovedal tej časti Osohor in ostal zvest svojemu študiju in zgodovinskemu raziskovanju. Ljubezen do zgodovine, ljubezen do preteklosti je vendar le zmagala in zdelo se je Freemanu, kakor bi mu bil s tem prisijal prvi svetli žarek v pragozdni mrak fizikalne sedanjosti.

Nenadoma se je Freeman domislil morebitne možnosti. Kako lahko bi razglasil uradni list nepreklicljivo vest: «Faraon Cajhen Prvi je pravkar imenoval Freemana za ministra težnosti.» Ne, ne, to se ne sme zgoditi. Naglo je stopil na stol in vtaknil svojo ruto v trobilo, hoteč na ta način preprečiti, onemogočiti svoje imenovanje. Prepозno se je spomnil, da si tako prav nič ne pomore. Pogledal je še enkrat po sobi, poklical na hodniku Mumba, prijel ga za roko in ga odvedel na ulico.

«Povej Mumbo, ali pojdeš z mano v najin priljubljeni Kartum?» je poizvedoval Freeman medpotoma.

«Tvoj sem, tvoj ostanem, razpolagaj z mano!» mu je vdano odgovoril Mumbo.

«Potem se takoj odpraviva, veš, nevarnost mi preti in zbegnil bi ji rad!»

«S tabo pojdem, kamorkoli me pelješ, veliki bvana!»

Pred poštnim ravnateljstvom sta se ustavila. Freeman je zahteval od hišnika, naj ga v neki nujni zadevi takoj prijavi ravnatelju.

Čez minuto časa sta že stala pred mogočnim gospodom, ki je bil pred trenutki razposlal svoje številne poštne sle na vse strani države, javljat žalostno vest o smrti dosedanjega faraona in veselo vest o pričetku nove dobe pod vlado Cajhena Prvega in njegove žene Uihiahu.

«Ravnatelj, gotovo se me še kaj spominjaš, pred dnevi sem ti bil predstavljen v Osohorjevi knjižnici,» je hitel Freeman in ne da bi čakal od-

govora, je nadaljeval, «moj prijatelj je postal sedaj faraon. V vasi Urferi, kjer sem bival, preden sem prišel na vabilo visokega vladarja v prestolnico, sem pustil dragoceno stvar, ki bi jo sedaj rad poklonil novemu vladarju. Čim prej, tem bolje. Ali bi nama — ta tu je Mumbo, moj sluga — lahko prodal ali posodil dve uniformi vladnih pismonoš, da poletiva v Urfero in se vrneva z darilom?»

«S skladiščem lahko razpolagaš! Ako ti je do tega, da prideš čimprej do cilja, vama opremim obleki s posebnim, izvrstnim aparatom, da jo urežeta ko lastovici in da bosta prehitevala celo divje golobe.»

«Hvala, ravnatelj, bodi prepričan, da si s tem napravil svoji domovini nepojmljivo in neprecenljivo uslugo», se mu je Freeman zahvalil, ko ju je peljal v skladišče.

Medtem ko sta se oblačila Freeman in Mumbo, kar je bilo silno težko opravilo, ker ju je dvigala obleka vedno v zrak in se jima je moralo pomagati vanjo, je pojasnjeval ravnatelj, kako treba ravnati z aparatom, ki deluje sicer samostojno, a mora biti kolikor toliko le v večjih rokah.

«Hvala iskrena!» in frk! dvignila sta se v zrak nad hišne terase, sprožila nato aparat in šlo je kakor bi trenil.

Še enkrat je pogledal Freeman na mesto, nad katerim sta pravkar frčala, in velik kamen mu je padel s srca. Zapuščal je deželo krotkih zveri, zapuščal državo, kjer so povodni konji zlate ribice, zapuščal območje lahnosti in tla, na katerih si človek ne more ohladiti svoje jeze s tem, da bi razbil kozarec ali šipo.

Proti severovzhodu je usmeril Freeman svoj polet, kajti v tej smeri je slutil svoj Kartum, kjer se odpočije od doživljajev

NA SKRIVNOSTNIH TLEH.

KAZALO.

Kresna noč	Stran 5
Skok v preteklost	" 17
Lahnost	" 29
Čarodej Sin-Sin	" 45
Pred odhodom	" 59
Čudo čez čudo	" 75
Jakec in njegova ljubezen	" 92
Uradni list	" 109